

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

“Σύμβουλος υποστήριξης για τον προσδιορισμό της στρατηγικής της Περιφέρειας Πελοποννήσου σε σχέση με τις δράσεις Χωρικής Ανάπτυξης, στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Πελοποννήσου 2014-2020”

1^ο ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ

“Αρχικές κατευθύνσεις προσδιορισμού της Περιφερειακής Στρατηγικής για τη Χωρική Ανάπτυξη στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, στο πλαίσιο του Ε.Π. Πελοποννήσου 2014 – 2020”

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2015

ΠΕΠ ΔΕΙΠΝ 2007-2013
Περιφέρεια Πελοποννήσου

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ / ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
I. ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΕΘΝΙΚΗΣ και κοινοτικής / ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ...	3
1. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	3
1.1 ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΟ ΕΤΑΙΡΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΓΙΑ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΕΣΠΑ) 2014-2020	3
1.2 ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (ΒΑΑ)	5
1.3 ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (ΤΑΠΤοΚ)	8
1.4 ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ (ΟΧΕ) ΣΤΟ ΕΣΠΑ 2014 - 2020	10
1.5 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	12
1.6 ΑΡΜΟΔΙΟΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	14
1.7 ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΙ ΦΟΡΕΙΣ / ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	15
2. ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ / ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	16
2.1 Η ΕΔΑΦΙΚΗ ΑΤΖΕΝΤΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ 2020 – ΕΔΑΦΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ.....	16
2.2.1 Προώθηση της πολυκεντρικής και ισόρροπης εδαφικής ανάπτυξης της ΕΕ	16
2.2.2 Ενθάρρυνση της ολοκληρωμένης ανάπτυξης των πόλεων, της υπαίθρου και συγκεκριμένων περιοχών	17
2.2.3 Διασφάλιση της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας των περιφερειών με βάση τις ισχυρές τοπικές οικονομίες	18
2.2.4 Βελτίωση της εδαφικής συνδεσιμότητας για άτομα, κοινότητες και επιχειρήσεις	18
2.2.5 Η διαχείριση και η σύνδεση οικολογικών, τοπιακών και πολιτιστικών αξιών των περιφερειών.....	19
2.2 ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΧΩΡΙΚΗΣ / ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	19
2.2.1 Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης.....	20
2.2.2 Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό ...	22
2.2.3 Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία ..	26
2.2.4 Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.....	27
2.2.5 Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Υδατοκαλλιέργειες	29
2.2.6 Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Πελοποννήσου	33
II. Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΚΑΙ Η ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	38
1. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ / ΧΩΡΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ της ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	38
2. Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ της ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΓΙΑ τη χωρική ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ 2014-2020.....	41
3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	44
3.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	45
3.1.1 Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ)	45
3.1.2 Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ)	46
3.1.3 Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ)	49
3.2 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ / «ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ» ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥ «ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ» ΓΙΑ ΤΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	50
3.2.1 Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ)	52
3.2.2 Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ)	53

3.2.3 Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) εκτός ΒΑΑ.....	54
3.2.3.1. Πρώτη προσέγγιση.....	55
3.2.3.2. Δεύτερη προσέγγιση.....	56
3.2.3.3. Τρίτη προσέγγιση	57
4. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ	
ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	58

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι:

ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ / ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα έκθεση με τίτλο «Αρχικές κατευθύνσεις προσδιορισμού της Περιφερειακής Στρατηγικής για τη Χωρική Ανάπτυξη στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, στο πλαίσιο του ΕΠ Πελοποννήσου 2014 – 2020» αποτελεί το 1^ο παραδοτέο του έργου «Σύμβουλος υποστήριξης για τον προσδιορισμό της Στρατηγικής της Περιφέρειας Πελοποννήσου σε σχέση με τις δράσεις Χωρικής Ανάπτυξης, στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Πελοποννήσου 2014 – 2020», σύμφωνα με την από 19 Νοεμβρίου 2015 υπογραφείσα σύμβαση μεταξύ της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης ΕΠ Περιφέρειας Πελοποννήσου και της PLAS Α.Ε.

Τα περιεχόμενα του παρόντος παραδοτέου ακολουθούν τους όρους της σχετικής σύμβασης, ενώ περιλαμβάνουν και πρόσθετα στοιχεία τα οποία θεώρησε απαραίτητα ο ανάδοχος, για την μετέπειτα εκπόνηση και άρτια ολοκλήρωση της μελέτης. Ως εκ τούτου στο παρόν 1ο παραδοτέο του έργου περιλαμβάνονται:

- Τα Προγραμματικά δεδομένα για την Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη και τα αντίστοιχα «εργαλεία» εφαρμογής, τόσο στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020, όσο και στο πλαίσιο του ΠΕΠ Πελοποννήσου 2014-2020, το θεσμικό κοινοτικό και εθνικό πλαίσιο για τα «εργαλεία» Χωρικής Ανάπτυξης, καθώς και οι αρμόδιοι εθνικοί φορείς για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της Στρατηγικής Χωρικής Ανάπτυξης. Παράλληλα γίνεται αναφορά, με συνοπτική περιγραφή, όλων των εθνικών Χωροταξικών Πλαισίων που άπτονται της Χωρικής Ανάπτυξης στην Περιφέρεια Πελοποννήσου.
- Περιγραφή της μεθοδολογίας προσδιορισμού και εξειδίκευσης της Περιφερειακής Στρατηγικής για τη Χωρική Ανάπτυξη στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, εστιάζοντας στους τρεις βασικούς παράγοντες που καθορίζουν αυτή τη στρατηγική. Συγκεκριμένα:
 - Στη μεθοδολογία επιλογής των περιοχών Χωρικής Ανάπτυξης, λόγω της σπουδαιότητας αυτής της διαδικασίας, ως πρώτο βήμα εφαρμογής ΟΧΕ στην Περιφέρεια, κατά την περίοδο 2014-2020.
 - Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στη μεθοδολογία προσδιορισμού του «Συστήματος Διακυβέρνησης και Διαχείρισης» των παρεμβάσεων Χωρικής Ανάπτυξης, το οποίο επίσης είναι κρίσιμης σημασίας, για τον σχεδιασμό και εφαρμογή της αντίστοιχης στρατηγικής, για κάθε «εργαλείο» Χωρικής Ανάπτυξης.
 - Τέλος, στη μεθοδολογία προσδιορισμού των κατευθύνσεων ανάπτυξης, στις περιοχές Χωρικής Ανάπτυξης.

Η παραπάνω επί μέρους μεθοδολογίες προσδιορισμού των τριών βασικών παραγόντων που καθορίζουν τη Στρατηγική Χωρικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας Πελοποννήσου, θα οδηγήσει στην εξειδίκευση αυτής της Στρατηγικής, στο 2ο παραδοτέο της παρούσας μελέτης.

Στο σημείο αυτό, η ανάδοχος Εταιρεία, ο υπεύθυνος έργου και όλη η ομάδα μελέτης θέλουν να ευχαριστήσουν τα στελέχη της Διαχειριστικής Αρχής του ΠΕΠ

Πελοποννήσου 2014 – 2020, συμπεριλαμβανομένων και των μελών της Επιτροπής Παρακολούθησης και Παραλαβής της μελέτης, για την άψογη συνεργασία τους με την ομάδα μελέτης και για την παροχή κατευθύνσεων και χρήσιμων σχολίων.

I. ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ / ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

1. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ η Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη καλείται: (α) να αντιμετωπίσει συγκροτημένα (και όχι μερικώς κατά Προτεραιότητα Χρηματοδότησης και Θεματικό Στόχο) τις ιδιαίτερες προκλήσεις στο χωρικό επίπεδο όπου εμφανίζονται, (β) να μεγιστοποιήσει τα οφέλη από το ΕΣΠΑ σε χωρικό επίπεδο, οργανώνοντας κατάλληλες συνέργιες Θ.Σ., ΕΔΕΤ και Προγραμμάτων, αλλά και παράλληλων πολιτικών και πηγών χρηματοδότησης, (γ) να προωθήσει την αποδοτική εφαρμογή των νέων εργαλείων που αφορούν στην Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ), στη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ) και στην Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ).

Αναφορές περί αυτών των εργαλείων / μέσων γίνονται τόσο στα κοινοτικά / ευρωπαϊκά προγραμματικά έγγραφα, όσο και στα εθνικά αντίστοιχα, που αφορούν στις πολιτικές και παρεμβάσεις κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020.

1.1 ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΟ ΕΤΑΙΡΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΓΙΑ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΕΣΠΑ) 2014-2020

Η νέα προσέγγιση για την Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη, στο πλαίσιο του Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020, ορίζει ως στρατηγικούς στόχους την επίτευξη της απασχόλησης, της κοινωνικής συνοχής και της διατήρησης των πόρων. Κυρίως δε, εστιάζει στη φέρουσα ικανότητα και στις ιδιαίτερες ανάγκες των επιμέρους Χωρικών Ενοτήτων, χρησιμοποιώντας ως κινητήρες της, την ανταγωνιστικότητα και την τοπική επιχειρηματικότητα.

Η Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη, έχοντας ως κύρια εργαλεία εφαρμογής της, την “Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων” (ΤΑΠΤοΚ), την “Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη” (ΒΑΑ) και την “Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση” (ΟΧΕ), επικεντρώνεται στα παρακάτω χαρακτηριστικά και στόχους:

- Στην αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων σε ορισμένο χωρικό επίπεδο, εκεί δηλαδή όπου εκδηλώνονται οι ανισότητες.
- Δρουν μακροπρόθεσμοι παράγοντες δημιουργίας αυτών των ανισοτήτων.
- Υπάρχει το ενδογενές δυναμικό για την αντιστροφή αυτών των χαρακτηριστικών.

Επιπλέον, η ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη στοχεύει στην εξασφάλιση των απαραίτητων συνεργιών για την παραγωγική ανασυγκρότηση, την απόκτηση ανταγωνιστικότητας, και την καταπολέμηση της ανεργίας, με συνδυασμό όλων των

αναπτυξιακών παρεμβάσεων που αναφέρονται στην ίδια Χωρική Ενότητα, αλλά και με την συνευθύνη των εμπλεκόμενων φορέων.

Ικανή και αναγκαία συνθήκη για την εκπλήρωση των απώτερων στόχων της προσέγγισης για την ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη, αποτελεί η σύνθεση των εξής παραμέτρων:

- Σεβασμός στα φυσικά διαθέσιμα του τόπου.
- Επικέντρωση των αναπτυξιακών επενδύσεων σε εκείνο το χωρικό επίπεδο όπου θα εξασφαλίζεται ότι, δεν θα αναλώνονται σπάνιοι πόροι (σύμφωνα με την θεμελιώδη αρχή της αειφόρου προσέγγισης).

Η υιοθέτηση πρακτικών προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή [με την προώθηση έργων πράσινων υποδομών (green infrastructure), ιδιαίτερα στους δημόσιους χώρους], πρακτικών διαχείρισης των οικοτόπων του δικτύου Natura 2000 και μέτρων πρόληψης κινδύνων, θα συμβάλλουν ως προς τα εξής:

- Στην επανασύνδεση των φυσικών περιοχών και στην οικολογική συνοχή.
- Στην ενίσχυση των αστικών-περιαστικών και υπαίθριων συνδέσεων.

Τέλος, ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας (ολιστική προσέγγιση), και η αποφυγή αποσπασματικών παρεμβάσεων, η οικολογία, ο σεβασμός στην πολυκεντρικότητα και την ισορροπία στον ελλαδικό χώρο¹, ως βασικά στοιχεία συμπληρωμένα με την περιφερειακή προσέγγιση της «έξυπνης εξειδίκευσης» στην κατεύθυνση της καινοτομικής αξιοποίησης του τοπικού δυναμικού, αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις. Επιπλέον, οι παραπάνω προϋποθέσεις απαιτείται να διακρίνουν από τη μια πλευρά, τα προγραμματικά σχήματα και εργαλεία και από την άλλη πλευρά, τις ειδικότερες στρατηγικές επιλογές στις ομοιογενείς Χωρικές Ενότητες (αστικές, ύπαιθρος και ορεινές, παράκτιες και νησιωτικές, διασυνοριακές περιοχές).

Ειδικότερα, στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020, με την εφαρμογή της διαδικασίας σχεδιασμού της Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης επιδιώκεται, η συγκροτημένη αντιμετώπιση (και όχι μερικώς κατά Επενδυτική Προτεραιότητα και Θεματικό Στόχο) των ιδιαίτερων αναπτυξιακών προκλήσεων σε χωρικό επίπεδο. Αυτό συντελεί στην μεγιστοποίηση των ωφελειών, με τον προσδιορισμό θεματικών στόχων και κατάλληλων συνεργειών, Διαρθρωτικών Ταμείων και Προγραμμάτων, αλλά και παράλληλων πολιτικών και πηγών χρηματοδότησης. Επίσης θα πρέπει να αξιοποιείται και η προώθηση της αποδοτικής εφαρμογής των νέων εργαλείων χωρικής ανάπτυξης που αφορούν στην ΤΑΠΤοΚ, στην ΒΑΑ και στην ΟΧΕ.

Όσον αφορά στις γεωγραφικές περιοχές που πλήττονται από τη φτώχεια και για τις οποίες εκτιμάται ότι παρουσιάζουν την αναγκαιότητα σχεδιασμού και υλοποίησης παρεμβάσεων Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, είναι αυτές οι οποίες διέπονται από τα εξής χαρακτηριστικά:

¹Σύμφωνα με το χάρτη και τις επιλογές του Εθνικού Χωροταξικού Σχεδιασμού

- Παρουσιάζουν ιδιαίτερα αυξημένα αρνητικά μεγέθη, όσον αφορά στην απασχόληση και στην ανεργία.
- Χαρακτηρίζονται από την αυξανόμενη (πάνω του εθνικού μ.ο.) γήρανση του πληθυσμού τους.
- Είναι, ως επί το πλείστον, αραιοκατοικημένες (κάτω των 100 κατοίκων ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο και με πληθυσμό κάτω των 50.000 κατοίκων, χωρίς να γειτνιάζουν με πυκνοκατοικημένη περιοχή).
- Αποτελούν απομονωμένες περιοχές (ορεινές), γνώρισμα το οποίο, σε συνδυασμό με ένα ή περισσότερα από τα προαναφερόμενα χαρακτηριστικά, επιδεινώνει την θέση τους.
- Είναι υποβαθμισμένες αστικές περιοχές, με μεγάλη συγκέντρωση ομάδων που πλήττονται από τη φτώχεια και ευπαθών κοινωνικών ομάδων.

Επίσης, στην κατηγορία των περιοχών αυτών υπάγονται και όσες χαρακτηρίζονται από φτώχεια μακράς διάρκειας².

Όλοι οι προαναφερόμενοι τύποι Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης παρουσιάζουν αρκετά κοινά χαρακτηριστικά, τόσο ως προς τα κριτήρια επιλογής των περιοχών, όσο και ως προς το είδος των δράσεων, καθώς επίσης και ως προς το σύστημα «διακυβέρνησης» και διαχείρισης των αντίστοιχων σχεδίων και δράσεων.

1.2 ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (ΒΑΑ)

Η Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ) ως ένα από τα κύρια «εργαλεία» της Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης καλείται να συνεισφέρει στην αντιμετώπιση βασικών προκλήσεων των αστικών περιοχών και ειδικότερα:

- Στην ολοκληρωμένη και στοχευμένη αναπτυξιακή παρέμβαση στα αστικά κέντρα με στόχο την αποκατάσταση του οικονομικού τους ιστού και τη λειτουργία τους ως κινητήριες δυνάμεις στην ευρύτερη περιοχή επιρροής τους.
- Στην αντιστροφή της κοινωνικής και περιβαλλοντικής υποβάθμισης των αστικών περιοχών, ιδίως των περιοχών συγκέντρωσης μειονεκτικών κοινωνικών ομάδων, των υποβαθμισμένων εμπορικών κέντρων των μεγάλων πόλεων (ιδίως στα μητροπολιτικά κέντρα Αθήνας και Θεσσαλονίκης) και των εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών/ βιοτεχνικών/ επαγγελματικών ζωνών
- Στην άμεση αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης, με την αναζωογόνηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που δημιουργούν θέσεις απασχόλησης και την ανασυγκρότηση των κοινωνικών υποδομών.
- Στην προώθηση της σύνδεσης καινοτομίας και επιχειρηματικότητας στο αστικό περιβάλλον, με αιχμή την στρατηγική της έξυπνης εξειδίκευσης.

² "Επίμονη φτώχεια", όπου ένα άτομο με βάση το εισόδημά του είναι φτωχό τώρα και τουλάχιστον για δύο από τα τρία προηγούμενα έτη

- Στην αντιστροφή της αστικής διάχυσης μέσω της προώθησης της αρχής της «συμπαγούς πόλης» και παράλληλα η ένταξη του κεντρικού πυρήνα, της περιαστικής ζώνης, των περιμετρικών περιοχών και της άμεσα επηρεαζόμενης υπαίθρου σε ενιαίες τοπικές στρατηγικές ανάκαμψης, αναβάθμισης και ανάπτυξης.
- Στην ανάκτηση του δημόσιου χώρου και η ανάπτυξη δομών κοινωνικής οικονομίας και στέγασης με την ενεργό συμμετοχή των πολιτών.

Ως Θεματικοί Στόχοι που αφορούν στην εφαρμογή της "Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης", ορίζονται κατ' αρχάς κατά σειρά προτεραιότητας για την τελική επιλογή των προτεινόμενων στρατηγικών από τις Διαχειριστικές Αρχές, οι ακόλουθοι: ΘΣ3, ΘΣ9, ΘΣ8, ΘΣ7, ΘΣ6 και ΘΣ2. Ωστόσο, είναι δυνατόν, κατά περίπτωση, να επεκτείνεται σε μεγαλύτερο αριθμό Θεματικών Στόχων και Επενδυτικών Προτεραιοτήτων, που καλύπτουν εκείνους τους τύπους δράσεων που η εκάστοτε στρατηγική τεκμηριωμένα θα υποδεικνύει ως αναγκαίους και κατάλληλους.

Όπως περιγράφεται στο ΕΣΠΑ, για την επιλογή των περιοχών εφαρμογής, προκρίνονται οι παρακάτω κατηγορίες περιοχών:

- Περιοχές εφαρμογής Ρυθμιστικού Σχεδίου ή περιοχές που έχουν προσδιοριστεί ως περιοχές παρεμβάσεων αστικής ανασυγκρότησης στα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, στα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια ή σε Σχέδια Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης, κατά την κείμενη ελληνική νομοθεσία.
- Ορίζονται με βάση τα όρια Δημοτικής Ενότητας ή όρια Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου ή Ρυθμιστικού Σχεδίου και ο πληθυσμός τους ξεπερνά τους 10.000 κατοίκους.
- Αντιμετωπίζουν έντονες προκλήσεις: οικονομικές/ περιβαλλοντικές/ κλιματικής αλλαγής/ δημογραφικές/ λειτουργικής οργάνωσης της πόλης.
- Περιλαμβάνουν ζώνες αποβιομηχάνισης, περιοχές που περισσότερο δοκιμάζονται από την οικονομική κρίση με τα συνακόλουθα φαινόμενα αστικής φτώχειας και υψηλών ποσοστών ανεργίας και κοινωνικού αποκλεισμού, ή περιοχές αλλαγών χρήσεων γης και αυθαίρετης δόμησης.

Στις περιοχές αυτές προτείνεται η προσέγγιση της «Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης» θα εφαρμοστεί μέσω του εργαλείου των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ). Για περιοχές μικρότερης κλίμακας (υποβαθμισμένες κεντρικές περιοχές, ζώνες αλλαγών χρήσεων και αστικής διάχυσης, ζώνες άναρχης αστικής δόμησης, θύλακες φτώχειας και συγκέντρωσης ομάδων που εκτίθενται σε υψηλό κίνδυνο διακρίσεων και αποκλεισμού, ζώνες με ιδιαίτερα οξυμένα προβλήματα εκπομπών διοξειδίου άνθρακα και ανάγκη προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή κλπ) η "Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη" δύναται να εφαρμοστεί και στο πλαίσιο της Τοπικής Ανάπτυξης με πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ).

Η "Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη" θα χρηματοδοτηθεί μέσω των ΠΕΠ με τη συμπλήρωση πόρων που θα διαθέσουν στις Περιφέρειες, ενδεικτικά και όχι

αποκλειστικά- τα Επιχειρησιακά Προγράμματα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία». Η χρηματοδότηση θα γίνει προς ενιαίες Ολοκληρωμένες Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης. Η επιλογή, έγκριση και χρηματοδότηση των στρατηγικών βιώσιμης αστικής ανάπτυξης θα γίνει στο πλαίσιο ανταγωνιστικής διαδικασίας, με κριτήρια που θα αφορούν στην καταλληλότητα της στρατηγικής, στη συμβολή τους στην επίτευξη των αποτελεσμάτων του Προγράμματος, και στη διαχειριστική επάρκεια, την τεχνική ετοιμότητα και την ικανότητα μόχλευσης πόρων του φορέα. Θα είναι υπό τη διαχειριστική ευθύνη της Διαχειριστικής Αρχής του ΠΕΠ, με την κατάλληλη συμμετοχή αρχών του τομεακών προγραμμάτων που θα συγχρηματοδοτήσουν και θα τηρείται χρηματοδοτικός πίνακας διακριτός κατά ΕΔΕΤ.

Οι τοπικές αρχές θα υποβάλλουν τις προτεινόμενες στρατηγικές ΒΑΑ και θα είναι αρμόδιες για την επιλογή των επιμέρους δράσεων/ έργων σύμφωνα με τα προβλεπόμενα και από τον Κανονισμό.

Προτεραιότητα θα δοθεί σε στρατηγικές που προωθούν ολοκληρωμένο μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό της πόλης και της ευρύτερης περιοχής, σύμφωνα με την αρχή της «συμπαγούς πόλης» και προωθούν την ολοκληρωμένη ένταξη της σε ενιαίο σχεδιασμό (μικτών) χρήσεων γης και μετακινήσεων, την ενεργοποίηση του οικιστικού δυναμικού για παραγωγικές δραστηριότητες ή κατοικία και την εξοικονόμηση ενέργειας, τη μείωση των εκπομπών ατμοσφαιρικής ρύπανσης και θορύβου, τη στοχευμένη καταπολέμηση των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής και τις κοινωνικές λειτουργίες και εξυπηρετήσεις. Η αύξηση του αστικού πρασίνου και των ανοιχτών χώρων συγκέντρωσης, η διάσωση του οικιστικού αποθέματος και η αξιοποίηση της αρχιτεκτονικής στο σχεδιασμό αποτελούν επιπλέον ενδεικτικές δράσεις.

Η ανάπτυξη πράσινων υποδομών (green infrastructure) με την ένταξη περιβαλλοντικών στοιχείων στο αστικό περιβάλλον, καθώς και η προώθηση σχεδίων βιώσιμης αστικής κινητικότητας, συνιστούν επιπρόσθετες σημαντικές επιλογές οικονομικής αστικής ανάπτυξης, ιδίως μέσω της λειτουργίας μικρών-μεσαίων επιχειρήσεων οικολογικής καινοτομίας.

Σε κάθε Περιφέρεια, το πλήθος των στρατηγικών ΒΑΑ θα οριστεί ανάλογα με τη βαρύτητα του αστικού πληθυσμού και τη συμμετοχή των αστικών δραστηριοτήτων στο ΑΕΠ της και στη συνολική απασχόληση. Μέχρι της εκδόσεως ειδικών οδηγιών και κατευθύνσεων της ΕΑΣ, θα εξετασθεί ενδεικτικά: (α) η κάλυψη με στρατηγικές ΒΑΑ των αστικών κέντρων που έχουν λειτουργική περιοχή με πληθυσμό άνω των 70.000 κατοίκων, (β) η επιλογή έως δύο μόνον στρατηγικών ΒΑΑ σε εκείνες τις Περιφέρειες των οποίων ο αστικός πληθυσμός δεν ξεπερνά το 50% του συνολικού τους πληθυσμού.

Στη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη, η οποία θα εφαρμοστεί κατά κύριο λόγο μέσω ΟΧΕ και εφόσον κριθεί σκόπιμο μέσω ΤΑΠΤοΚ, αναμένεται να αποδοθούν ενδεικτικά 6 % των πόρων των ΕΤΠΑ και ΕΚΤ. Από τους πόρους αυτούς, τουλάχιστον - και σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από τους κανονισμούς - το 5% των πόρων του ΕΤΠΑ θα επενδυθεί στο πλαίσιο Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Αστικής Ανάπτυξης. Ως γενική κατεύθυνση προκρίνεται η κατά το δυνατόν μεγαλύτερη συμμετοχή του ΕΚΤ

ιδιαίτερα στις περισσότερες ανεπτυγμένες και στις μεταβατικές Περιφέρειες. Ενδεικτικά αναμένεται 8% των πόρων του ΕΚΤ να αποτελέσει τμήμα ολοκληρωμένων δράσεων αστικής ανάπτυξης.

1.3 ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (ΤΑΠΤοΚ)

Οι κύριες προκλήσεις και οι στόχοι για την Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων διακρίνονται ως προς το χώρο εφαρμογής, έχοντας ως κοινό τόπο την προώθηση κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση της τοπικής ευθύνης, συμμετοχής και πρωτοβουλίας.

Ως βασικά πλεονεκτήματα από τη χρήση του εν λόγω εργαλείου θεωρούνται τα παρακάτω:

- α) Ο σχεδιασμός των στρατηγικών και η επιλογή των έργων γίνεται από τους **τοπικούς φορείς**. Σε σύγκριση με άλλες παραδοσιακές τοπικές προσεγγίσεις, οι άνθρωποι που προηγουμένως αποτελούσαν τους παθητικούς «δικαιούχους» μιας πολιτικής γίνονται πλέον ενεργοί εταίροι και μοχλοί της ανάπτυξης της. Η συμμετοχή των ανθρώπων στη «συμπαραγωγή» της αναπτυξιακής πολιτικής αποφέρει σειρά σημαντικών οφελών, όπως :
- Οι άνθρωποι που εκλαμβάνονταν ως το πρόβλημα αποκτούν τη δύναμη που χρειάζονται, ώστε να αποτελέσουν μέρος της λύσης.
 - Η άμεση πείρα τους – σε συνδυασμό με τις απόψεις άλλων ενδιαφερόμενων μερών – μπορεί να συμβάλει ώστε οι πολιτικές να προσαρμόζονται πολύ καλύτερα στις πραγματικές ανάγκες και ευκαιρίες.
 - Η συμμετοχή τους στη διαδικασία αυξάνει την ικανότητά τους να δρουν και να αναλαμβάνουν εποικοδομητικές πρωτοβουλίες.
 - Καλλιεργείται ένα αίσθημα τοπικής ταυτότητας και υπερηφάνειας, και ταυτόχρονα την αίσθηση ενστερνισμού και ευθύνης για τις δραστηριότητες.
 - Η συμμετοχή επί ίσοις όροις στο ίδιο τραπέζι με τους άλλους εταίρους οικοδομεί γέφυρες και εμπιστοσύνη μεταξύ των ανθρώπων, των ιδιωτικών επιχειρήσεων, των δημόσιων φορέων και των τομεακών ομάδων συμφερόντων.
 - Επειδή ο σχεδιασμός των στρατηγικών ΤΑΠΤοΚ, όπως και η επιλογή των έργων, γίνεται από τον τοπικό πληθυσμό, οι λύσεις μπορούν να είναι προσαρμοσμένες ειδικά στις τοπικές ανάγκες και οι συμπράξεις μπορούν να καθοδηγούνται από τις ενέργειες των τοπικών ενδιαφερόμενων μερών, συμπεριλαμβανομένων των νέων.
- β) Οι στρατηγικές ΤΑΠΤοΚ μπορούν να είναι περισσότερο **ευέλικτες** από άλλες προσεγγίσεις. Οι δραστηριότητες που υποστηρίζονται στο πλαίσιο της ΤΑΠΤοΚ δεν είναι υποχρεωτικό να ακολουθούν επακριβώς τα τυποποιημένα μέτρα που

περιγράφονται στα προγράμματα, αρκεί να είναι συνεπείς προς τους γενικούς στόχους τους. Δεν είναι απαραίτητη η αυστηρή οριοθέτηση μεταξύ των ταμείων, στον βαθμό που υπάρχουν συστήματα τα οποία να εξασφαλίζουν ότι οι δικαιούχοι δεν διεκδικούν την επιστροφή της ίδιας δαπάνης από διαφορετικές πηγές της ΕΕ.

- γ) Το **διευρυμένο** πεδίο εφαρμογής της ΤΑΠΤοΚ προκειμένου να καταστεί δυνατή η εστίαση των τοπικών στρατηγικών σε προκλήσεις όπως η κοινωνική ένταξη, η κλιματική αλλαγή, ο διαχωρισμός των Ρομά και άλλων μειονεκτουσών ομάδων, η ανεργία των νέων, η υποβάθμιση των αστικών κέντρων, οι διασυνδέσεις μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών κ.ο.κ.

Με βάση την υφιστάμενη κατάσταση, τις τάσεις χωρικής ανάπτυξης και σύμφωνα με τις επιλογές της ορισθείσας, ανά περίπτωση, στρατηγικής ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης, εξετάζεται κατά κύριο λόγο, η εφαρμογή ΤΑΠΤοΚ σε τρεις κατηγορίες χωρικών τύπων:

- Υπο-περιφερειακές, ή και διαπεριφερειακές κατεχοχήν αγροτικές/ αλιευτικές περιοχές με ειδικά χαρακτηριστικά και προκλήσεις,
- Αστικές περιοχές με ειδικά χαρακτηριστικά και προκλήσεις,
- Περιοχές όπου η σύνδεση αστικού κέντρου και περιμετρικού αγροτικού χώρου είναι ιδιαίτερα σημαντική ή προβληματική,

Στον αγροτικό χώρο και στις περιοχές που στηρίζονται στις αλιευτικές δραστηριότητες, ως προκλήσεις αναδεικνύονται, η παραγωγική ανασυγκρότηση, η βελτίωση του αγροτικού χώρου για καλύτερη ποιότητα ζωής και η ενίσχυση των τάσεων επιστροφής στην ύπαιθρο, η ορθή διαχείριση των φυσικών πόρων σε συνδυασμό με την καταπολέμηση συνεπειών της κλιματικής αλλαγής, η διαφοροποίηση της αγροτικής και της αλιευτικής οικονομίας σε κατεύθυνση όπως η διασύνδεση με τις υπηρεσίες τουρισμού και πολιτισμού, και η αναβάθμιση του τοπικού ανθρώπινου κεφαλαίου. Ως μέσα προκρίνονται, η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας με καινοτομικές προσεγγίσεις, η στήριξη των συνεργασιών και της δικτύωσης, και η ολοκλήρωση των απαραίτητων βασικών υποδομών και ΤΠΕ για να αυξηθούν η ανταγωνιστικότητα και εξωστρέφεια.

Στον αστικό χώρο οι προκλήσεις αφορούν στην άμεση αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης, στην καταπολέμηση των ανισοτήτων, της αστικής φτώχειας και του αποκλεισμού και στην αντιστροφή της πολύπλευρης υποβάθμισης των αστικών περιοχών, μέσα από τη στοχευμένη αποκατάσταση του οικονομικού ιστού, την ανάπτυξη του αστικού περιβάλλοντος και τη διευκόλυνση της μετάβασης σε οικονομία και κοινωνία αποδοτικής χρήσης των πόρων.

Στις περιφερειακές περιοχές, ιδιαίτερη πρόκληση αποτελεί η προώθηση της αρχής της «συμπαγούς πόλης», ενώ στον ενδιάμεσο χώρο, στη διεπαφή αστικού χώρου / αγροτικών και περιοχών αλιείας, συνδυάζονται οι προκλήσεις που αναφέρονται παραπάνω για τις αγροτικές-αλιευτικές και αστικές περιοχές με έμφαση στην

πολύπλευρη στήριξη των μεταποιητικών δραστηριοτήτων και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των τοπικών προϊόντων.

Κεντρικό σημείο στο πλαίσιο του αναπτυξιακού σχεδίου για την Ελλάδα του 2020 αποτελεί η ιδιαίτερη μέριμνα για τις περιοχές με μόνιμα γεωγραφικά και δημογραφικά μειονεκτήματα δηλαδή, των νησιών (μικρά και πολύ μικρά κατοικημένα νησιά, νησιά στο νοτιο-ανατολικό άκρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης), **των ορεινών, των δύσκολα προσβάσιμων και των αραιοκατοικημένων περιοχών.**

Επιδιώκεται επίσης, η χρήση ενός ή περισσότερων Ταμείων (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΕΓΤΑΑ, ΕΤΘΑ), ανά χωρική ενότητα εφαρμογής, με χρηματοδοτική βαρύτητα κάθε Ταμείου ανάλογη του περιεχομένου, της περιοχής παρέμβασης και των Θεματικών Στόχων/Προτεραιοτήτων σε κάθε ενιαίο σχέδιο ΤΑΠΤοΚ. Στις παρεμβάσεις στις αγροτικές περιοχές προγραμματίζεται κατ' ελάχιστον 5% των πόρων του ΕΓΤΑΑ, με δυνατότητα παρέμβασης και άλλων Ταμείων.

Η χρηματοδότηση θα γίνει προς ενιαίες Στρατηγικές Τοπικής Ανάπτυξης που θα υποβάλουν ενιαίες Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ), ενώ η επιλογή, έγκριση και χρηματοδότηση των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης και των τοπικών ομάδων δράσης θα γίνει στο πλαίσιο ανταγωνιστικής διαδικασίας, με κριτήρια που θα αφορούν ενδεικτικά στην καταλληλότητα της τοπικής στρατηγικής, στη συμβολή στην επίτευξη των αποτελεσμάτων του Προγράμματος, και στη διαχειριστική επάρκεια του φορέα.

Οι ΟΤΔ, ως ο βασικός συντελεστής σχεδιασμού της στρατηγικής και υποβολής της σχετικής πρότασης και ακολούθως ως ο φορέας διαχείρισης και υλοποίησης του ενιαίου σχεδίου ΤΑΠΤοΚ, οφείλουν να καλύπτουν τις ανάγκες της περιοχής στην οποία θα υλοποιηθεί το σχέδιο, αποτελούμενες από θεσμοθετημένους φορείς της εν λόγω κοινωνίας. Στις Ομάδες Τοπικής Δράσης, σύμφωνα με τις προβλέψεις για τις εταιρικές σχέσεις (ούτε ο δημόσιος τομέας ούτε καμία ενιαία ομάδα συμφερόντων δεν πρέπει να αντιπροσωπεύει ποσοστό άνω του 49% των δικαιωμάτων ψήφου), θα συμμετέχουν η τοπική αυτοδιοίκηση (Δήμοι, Περιφέρειες, ανάλογα με την εμβέλεια και τους στόχους της στρατηγικής) συνεργαζόμενη με τους φορείς τόσο του ιδιωτικού τομέα, όσο και των λοιπών οργανώσεων, συνεταιρισμών και ομάδων της περιοχής.

Το επικεφαλής Ταμείο που θα αναλάβει την υποστήριξη των λειτουργικών εξόδων και των εξόδων συντονισμού θα ορισθεί με κριτήρια προϋπολογισμού (ποσοστό συμμετοχής του Ταμείου) ή/και άλλα χαρακτηριστικά όπως κατηγορία περιοχής.

1.4 ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ (ΟΧΕ) ΣΤΟ ΕΣΠΑ 2014 - 2020

Σύμφωνα με το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020 και την εκδοθείσα εγκύκλιο για τις ΟΧΕ (με α.π. 61168/ΕΥΣΣΑ 1796/30/07/2015) του πρώην Υπουργείου Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού, οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) αποτελούν εργαλείο Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης για την εφαρμογή αναπτυξιακών στρατηγικών συγκεκριμένων περιοχών / Χωρικών Ενοτήτων. Οι περιοχές αυτές, είτε παρουσιάζουν συγκεκριμένα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν με συνολικό τρόπο, είτε διακρίνονται

για τις σημαντικές αναπτυξιακές δυνατότητες, οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν και να μεγιστοποιηθούν με βάση ένα ολοκληρωμένο αναπτυξιακό σχέδιο.

Ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας της χωρικής στρατηγικής και του αντίστοιχου σχεδίου υλοποίησης, θα πρέπει να εξασφαλίζεται με τη συμπληρωματικότητα και την συνεκτικότητα των προτεινόμενων δράσεων, καθώς και με την αντιπροσωπευτικότητα του συστήματος διακυβέρνησης.

Στους στόχους της χωρικής στρατηγικής κάθε περιοχής, περιλαμβάνονται:

- Η βελτίωση της οικονομικής κατάστασης και απασχόλησης,
- Η με κοινωνικούς όρους βελτίωση της καθημερινής ζωής των πολιτών,
- Η διατήρηση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, με βάση την αειφόρο προσέγγιση της αναπτυξιακής διαδικασίας.

Οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) μπορούν να χρηματοδοτηθούν από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ), ΕΚΤ, ΕΤΠΑ και Ταμείο Συνοχής, μέσω συνδυασμένων επενδύσεων, αναφερόμενες σε δύο τουλάχιστον Άξονες Προτεραιότητας και με συνδυασμό μίας ή περισσότερων συμπληρωματικών Επενδυτικών Προτεραιοτήτων από διαφορετικούς Θεματικούς Στόχους,³ ενός ή περισσότερων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Όπου κρίνεται απαραίτητο, δράσεις χρηματοδοτούμενες από συγκεκριμένα μέτρα των Ταμείων ΕΓΤΑΑ και ΕΤΘΑ, μπορούν να συμπληρώσουν τις ΟΧΕ.

Σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο των ΕΔΕΤ και βάσει του σχεδιασμού των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ), διακρίνονται σε:

Α) ΟΧΕ, για Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ) και

Β) ΟΧΕ, για άλλες χωρικές στρατηγικές .

Η επιλογή του «εργαλείου» των ΟΧΕ στοχεύει στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων στις περιοχές / Χωρικές Ενότητες με ομοιογενή χαρακτηριστικά γνωρίσματα, σε ότι αφορά τις οικονομικές / κοινωνικές ανισότητες που παρουσιάζουν και πλήττονται από την φτώχεια, και απαιτούν παρεμβάσεις ολοκληρωμένου χαρακτήρα. Η έννοια του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των παρεμβάσεων αναφέρεται στην εξασφάλιση των απαραίτητων συνεργιών και την συμπληρωματικότητα των δράσεων, καθώς και τον συνδυασμό / επικέντρωση αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την παραγωγική τους ανασυγκρότηση, την απόκτηση ανταγωνιστικότητας και την καταπολέμηση της ανεργίας.

Με την επιλογή του εργαλείου των ΟΧΕ επιδιώκεται η αντιμετώπιση των ακόλουθων προκλήσεων:

- α) Προώθηση της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας, με τελικό στόχο την επίτευξη απασχόλησης, κοινωνικής συνοχής και διατήρησης των πόρων.

³ Κανονισμός 1303/2013, άρθρο 96 (1) (γ)

- β) Παραγωγική ανασύνταξη στις ζώνες εκτεταμένης αποδιάρθρωσης των τοπικών ή περιφερειακών παραγωγικών συστημάτων.
- γ) Εξισορρόπηση των ενδο-περιφερειακών ανισοτήτων και της μονοκεντρικότητας του οικονομικού και κοινωνικού χώρου, κυρίως όσον αφορά:
- Στην καταπολέμηση της ανοργάνωτης αστικής διάχυσης και των παραδοσιακών ανισοτήτων που σχετίζονται με τα ειδικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά/ μειονεκτήματα.
 - Στην αντιμετώπιση των δημογραφικών προκλήσεων και των ειδικών προκλήσεων σε ειδικές ομάδες πληθυσμού.
 - Στην ανάσχεση, στην καταλληλότερη κλίμακα, των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

Οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) είναι δυνατόν να επεκτείνονται σε μεγαλύτερο αριθμό Θεματικών Στόχων και Επενδυτικών Προτεραιοτήτων, ώστε να καλύπτουν εκείνους τους τύπους δράσεων που η συγκεκριμένη στρατηγική, όπως θα εξειδικευθεί στο πλαίσιο κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος, τεκμηριωμένα θα υποδεικνύει ως αναγκαίους και κατάλληλους.

Τέλος, σύμφωνα με τα περιεχόμενα του ΕΣΠΑ 2014-2020, οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) αφορούν στις παρακάτω γενικές κατηγορίες περιοχών:

- Υποπεριφερειακές / αστικές περιοχές, με ειδικά χαρακτηριστικά και προκλήσεις.
- Δια-περιφερειακές περιοχές, με ομοιογενή χαρακτηριστικά και κοινές προκλήσεις, αλλά και προβλήματα που απαντώνται στις μειονεκτικές γεωγραφικές περιοχές του ελληνικού χώρου. Επιπλέον, ΟΧΕ θα μπορούσαν να εφαρμοστούν στα όρια διασυνοριακών περιοχών.
- Περιοχές τομεακών παρεμβάσεων και δράσεων που εντάσσονται σε ολοκληρωμένη χωρική στρατηγική/ σχέδιο.
- Περιοχές που ορίζονται σε ανάλογο Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης.
- Περιοχές, με χρηματοδότηση από Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Με βάση τα παραπάνω αναφερόμενα, στο ΠΕΠ Πελοποννήσου 2014-2020, Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ), προβλέπονται κυρίως για τις ΟΧΕ Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, χωρίς να αποκλείονται ΟΧΕ και για άλλες περιοχές της Περιφέρειας.

1.5 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Το βασικό **κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο**, που διέπει τη Χωρική Ανάπτυξη είναι:

- Ο **Γενικός Κανονισμός** περί καθορισμού κοινών διατάξεων για τα ΕΔΕΤ (1303/2013) και ειδικότερα:

- ο Το άρθρο 15 (2) (α) (i) περί του περιεχομένου της Εταιρικής Σχέσης σε ό,τι αφορά στην ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη Χωρική Ανάπτυξη.
- ο Τα άρθρα 32-35 για τη «φιλοσοφία» του σχεδιασμού και την εφαρμογή της ΤΑΠΤοΚ (CLLD)
- ο Το άρθρο 36, για τη νομική βάση της χρήσης των ΟΧΕ.
- ο Το άρθρο 96 (3) (α, β, γ) σχετικά με το περιεχόμενο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων σε ό,τι αφορά στην ΤΑΠΤοΚ, στην ΒΑΑ και στις ΟΧΕ αντίστοιχα.
- ο Το άρθρο 123 (6) (7) περί του ορισμού Ενδιάμεσου Φορέα, σημαντική παράμετρος στην εφαρμογή των δράσεων της Χωρικής Ανάπτυξης.
- ο Το παράρτημα Ι (3.3) σχετικά με την ενθάρρυνση ολοκληρωμένων προσεγγίσεων
- ο Το παράρτημα Ι (6) σχετικά με τις ρυθμίσεις για να αντιμετωπιστούν καίριες εδαφικές προκλήσεις.
- **Ο Κανονισμός Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) (1301/2013)**, ειδικότερα για την Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη και ποιο συγκεκριμένα:
 - ο Το άρθρο 7 περί βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.
 - ο Το άρθρο 8 περί καινοτόμων δράσεων στον τομέα της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.
 - ο Το άρθρο 9 περί δικτύου αστικής ανάπτυξης.
- **Ο Κανονισμός Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) (1304/2013)** και ειδικότερα το άρθρο 12 που αναφέρεται στις προβλέψεις για αστική ανάπτυξη.
- **Ο Κανονισμός Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΕΣ) (1299/2013)** και ειδικότερα το άρθρο 2 (3) (β) περί ανταλλαγής εμπειριών στη βιώσιμη αστική ανάπτυξη.
- **Οδηγοί Ευρωπαϊκής Επιτροπής**
 - ο Έγγραφο καθοδήγησης για τα κράτη μέλη σχετικά με την Ολοκληρωμένη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (Άρθρο 7 του κανονισμού ΕΤΠΑ 1301/2013).
 - ο Καθοδήγηση για τους τοπικούς φορείς σχετικά με την Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων (Αύγουστος 2014)
 - ο ITI Scenarios (Μελέτη που ανέθεσε η DG Regional and Urban Policy σε εξωτερικούς συνεργάτες που αναφέρεται σε πιθανές περιπτώσεις Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων).
 - ο Εγχειρίδιο Τοπικών Ομάδων Στήριξης URBACT II (Ιούνιος 2013)
 - ο Οδηγός Καλών Πρακτικών. Παραδείγματα αξιοποίησης πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων, στο πλαίσιο της προετοιμασίας των Δήμων ενόψει της νέας προγραμματικής περιόδου 2014-2020.

Όσον αφορά στο **Εθνικό θεσμικό πλαίσιο**, το οποίο συνδέεται άμεσα με τα «εργαλεία» της Χωρικής Ανάπτυξης, ισχύει ο νόμος Ν. 4314/2014 (άρθρο 13) και αναφέρεται στο Σύστημα Διαχείρισης, Ελέγχου και Εφαρμογής.

Παράλληλα, στο Εθνικό θεσμικό πλαίσιο, το οποίο συνδέεται με την Χωρική Ανάπτυξη, τουλάχιστον ως προς τον προσδιορισμό των περιοχών και τις βασικές κατηγορίες παρεμβάσεων που αφορούν σε υποδομές ή / και επιχειρηματική δραστηριότητα, είναι εκείνο περί Χωροταξικού Σχεδιασμού, αλλά και εκείνο που ενσωματώνει στο εθνικό θεσμικό πλαίσιο, Κοινοτικές Οδηγίες για Βιοποικιλότητα και Τοπίο.

1.6 ΑΡΜΟΔΙΟΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Σύμφωνα με την με α.π. 81168/ΕΥΣΣΑ 1796/30-07-2015 εγκύκλιο της Εθνικής Αρχής Συντονισμού ΕΣΠΑ (ΕΑΣ) είναι οι εξής

A) Η Εθνική Αρχή Συντονισμού (ΕΑΣ)

Η ΕΑΣ / Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης (ΕΥΣΣΑ) είναι η αρμόδια Υπηρεσία για θέματα Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, για την έκδοση σχετικών κατευθύνσεων και οδηγιών εφαρμογής, για τις σχετικές εκθέσεις προόδου και για το συντονισμό του δικτύου Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, στο οποίο θα συμμετέχουν εκπρόσωποι των αρμόδιων Υπηρεσιών σε συνεργασία με την ΕΥΣΕΚΤ για θέματα ΕΚΤ.

B) Οι Διαχειριστικές Αρχές (ΔΑ)

Οι Δ.Α. αποτελούν τις αρμόδιες αρχές για τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο της εφαρμογής των Στρατηγικών Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένης της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης.

Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους έχουν την ευθύνη για:

- την εξειδίκευση των βασικών κατευθύνσεων για την εφαρμογή των ΟΧΕ,
- τον προσδιορισμό των φορέων που θα εμπλακούν στο σχεδιασμό Στρατηγικών ΟΧΕ, καθώς και το επίπεδο εμπλοκής τους στην εφαρμογή των Στρατηγικών ΟΧΕ και για την υλοποίηση των επί μέρους δράσεων/πράξεων,
- τη διαβούλευση με τις τοπικές αρχές και τους τοπικούς φορείς, για την ωρίμανση των ΟΧΕ,
- την επιλογή του τρόπου εφαρμογής των ΟΧΕ (εκχώρηση σε ΕΦ, επιλογή πράξεων από Αστική Αρχή - εκχώρηση καθηκόντων-, υλοποίηση από τη ΔΑ),
- τη διαμόρφωση μεθοδολογίας και κριτηρίων επιλογής τόσο των ΟΧΕ, όσο και των επί μέρους δράσεων / πράξεων,
- τις ενέργειες δημοσιότητας και προώθησης των ΟΧΕ.

Γ) Οι Αστικές αρχές

Ως Αστικές Αρχές ορίζονται οι:

- Δημοτικές αρχές.
- Δίκτυα Δήμων σε σχήματα / συμπράξεις (ενότητες γειτονικών Δήμων, δίκτυα) που θα δημιουργήσουν οι ίδιοι, θέτοντας ως επικεφαλής έναν από τους Δήμους, όταν η περιοχή εφαρμογής αφορά στο σύνολο των Δήμων ή σε τμήματά τους.
- Εταιρικά σχήματα με επικεφαλής Δημοτική/ές Αρχή/ές.

Δ) Οι Ενδιάμεσοι φορείς / Φορείς Στρατηγικής⁴

Ενδιάμεσοι φορείς δύναται να είναι Κεντρικός φορέας, Περιφερειακές αρχές ή Διαπεριφερειακό συντονιστικό όργανο, Αστικές αρχές και Τοπικοί αναπτυξιακοί φορείς, όπως Οργανισμοί και Νομικά πρόσωπα των ΟΤΑ.

1.7 ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΙ ΦΟΡΕΙΣ / ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Ο Ενδιάμεσος Φορέας ορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 13 του Ν. 4314 και τα άρθρα 36 και 123 (6) (7) του Γενικού Κανονισμού 1303/2013 και 7 (4) (5) του κανονισμού ΕΤΠΑ 1301/2013.

Σύμφωνα με το άρθρο 13 του ν. 4314/2014, με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού και όπου απαιτείται του Υπουργού Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, μετά από εισήγηση του οικείου Περιφερειάρχη, δύνανται να ορίζονται Ενδιάμεσοι Φορείς, οι οποίοι αναλαμβάνουν τη διαχείριση μέρους του ΕΠ ή συγκεκριμένα καθήκοντα της Διαχειριστικής Αρχής του εν λόγω ΕΠ, για δράσεις Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ) ή Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ), σύμφωνα με το άρθρο 123, παρ.7 και 6, του Κανονισμού, αντίστοιχα.

Επίσης, σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού και όπου απαιτείται των Υπουργών Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, και Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, μετά από εισήγηση του οικείου Περιφερειάρχη, θα καθορισθούν οι διαδικασίες συντονισμού και διαχείρισης των ΕΔΕΤ, καθώς και τα κριτήρια επιλογής των Ενδιάμεσων Φορέων για την υλοποίηση Προγραμμάτων Τοπικής Ανάπτυξης με πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων, σύμφωνα με το άρθρο 42 παρ. 1 του Κανονισμού 1306/2013, τα οποία είναι υπό την διαχειριστική ευθύνη των ΠΕΠ.».

⁴ Στρατηγικός Φορέας είναι ο φορέας που διαμορφώνει και υποβάλει τη χωρική στρατηγική εκτός ΒΑΑ χωρίς να αναλαμβάνει καθήκοντα ενδιάμεσου φορέα.

2. ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ / ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

2.1 Η ΕΔΑΦΙΚΗ ΑΤΖΕΝΤΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ 2020 – ΕΔΑΦΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

Η «Εδαφική Ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2020» συμφωνήθηκε κατά την άτυπη υπουργική σύνοδο των αρμόδιων υπουργών για το χωροταξικό σχεδιασμό και τον σχεδιασμό της Εδαφικής Ανάπτυξης στις 19 του Μάη 2011 στην Ουγγαρία, έχοντας αξιολογήσει την Εδαφική Ατζέντα που ξεκίνησε το 2007.

Έχει λάβει υπ’ όψη τις τελευταίες εξελίξεις που περιγράφονται στην έκθεση «Territorial State and Perspectives of the European Union» και την «πέμπτη έκθεση της Επιτροπής για την Οικονομική, Κοινωνική και εδαφική συνοχή» και την «Στρατηγική Ευρώπη 2020», όντας προσανατολισμένη σε μια πολιτική για την υποστήριξη της Εδαφικής Συνοχής ως το νέο στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο στόχος της είναι να παρέχει στρατηγικές κατευθύνσεις για την εδαφική ανάπτυξη, την προώθηση της ενσωμάτωσης της εδαφικής διάστασης στις διάφορες πολιτικές σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης και να διασφαλίσει την εφαρμογή της «Στρατηγικής Ευρώπη 2020», σύμφωνα με τις αρχές της εδαφικής συνοχής.

Οι στόχοι της ΕΕ που ορίζονται στην Στρατηγική Ευρώπη 2020 για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, μπορούν να επιτευχθούν μόνο αν υπολογίζεται η εδαφική διάσταση της Στρατηγικής, καθώς διαφέρουν οι δυνατότητες ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών.

Οι προκλήσεις για την εδαφική ανάπτυξη χρειάζονται κατάλληλες κοινές προσπάθειες, ως εκ τούτου ορίζονται οι **εδαφικές προτεραιότητες για την ΕΕ**, οι οποίες μπορούν να συμβάλουν στην επιτυχή υλοποίηση της «Στρατηγικής της Ευρώπης 2020»:

2.2.1 Προώθηση της πολυκεντρικής και ισόρροπης εδαφικής ανάπτυξης της ΕΕ

Η πολυκεντρική και ισόρροπη εδαφική ανάπτυξη της ΕΕ είναι βασικό στοιχείο για την επίτευξη της Εδαφικής συνοχής. Οι προσπάθειες θα πρέπει να συμβάλουν στη μείωση της ισχυρής εδαφικής πόλωσης των οικονομικών επιδόσεων, αποφεύγοντας μεγάλες περιφερειακές ανισότητες στο Ευρωπαϊκό έδαφος με την αντιμετώπιση των εμποδίων για την ανάπτυξη, σύμφωνα με την «Στρατηγική Ευρώπη 2020».

.....
.....

2.2.2 Ενθάρρυνση της ολοκληρωμένης ανάπτυξης των πόλεων, της υπαίθρου και συγκεκριμένων περιοχών

Κατά την εδαφική διαμόρφωση της πολιτικής σε όλα τα επίπεδα, τονίζεται ότι θα πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψη οι στόχοι και τα προβλήματα που επισημάνθηκαν για την αστική ανάπτυξη στο Χάρτη της Λειψίας για τις βιώσιμες ευρωπαϊκές πόλεις, καθώς και στη Μασσαλία και στο Τολέδο.

.....

.....

Η ολοκληρωμένη προσέγγιση με στρατηγικές που αναπτύσσονται σε τοπικό επίπεδο για την αντιμετώπιση των τοπικών συνθηκών είναι πολύ χρήσιμες και πρέπει να αναγνωρίζουν την αλληλεξάρτηση Αστικών και Αγροτικών περιοχών που βασίζεται σε ευρεία εταιρική σχέση.

.....

.....

Η ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών θα πρέπει να λαμβάνει υπ' όψη τα μοναδικά τους χαρακτηριστικά. Οι αγροτικές, περιφερειακές και αραιοκατοικημένες περιοχές μπορεί να χρειαστεί να ενισχύσουν την προσπάσιότητά τους, την προώθηση της επιχειρηματικότητας και τη δημιουργία ισχυρών τοπικών ικανοτήτων.

Οι αγροτικές περιοχές με εδάφη πλούσια σε πολιτιστικές και φυσικές αξίες πρέπει να υποστηρίζουν την προστασία και την αειφόρο χρησιμοποίηση του Εδαφικού κεφαλαίου τους, τις οικολογικές λειτουργίες και τις υπηρεσίες που παρέχει.

Οι αγροτικές περιοχές, οι απομακρυσμένες, αραιοκατοικημένες και λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές, απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή. Είναι περιοχές όπου κοινωνικές ομάδες βρίσκονται σε μειονεκτική θέση και συχνά υποφέρουν από το διαχωρισμό.

.....

.....

Τα εδάφη που αντιμετωπίζουν σοβαρή μείωση του πληθυσμού θα πρέπει να εφαρμόσουν μακροπρόθεσμες λύσεις για τη διατήρηση της οικονομικής δραστηριότητάς τους, των ελκυστικών συνθηκών διαβίωσης και των δημόσιων υπηρεσιών.

Οι περιοχές, οι Περιφέρειες και τα κράτη μέλη με συγκεκριμένα γεωγραφικά χαρακτηριστικά τα οποία έχουν σημαντική επίδραση στις δυνατότητες ανάπτυξής τους, όπως οι παράκτιες ζώνες, τα νησιά, τα νησιωτικά κράτη, ορεινές περιοχές, πεδιάδες, κοιλάδες ποταμών και λιμνών λεκάνες και άλλα είδη των εδαφών, εμφανίζουν προβλήματα τα οποία μπορούν να εξαλειφθούν, όταν αντιμετωπισθούν με ολοκληρωμένο τρόπο από κοινού με τους φορείς από διαφορετικές χώρες ή περιοχές.

2.2.3 Διασφάλιση της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας των περιφερειών με βάση τις ισχυρές τοπικές οικονομίες

Η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας μπορεί να ενισχυθεί με την ανάπτυξη παγκοσμίως ολοκληρωμένων τομέων της οικονομίας και ισχυρών τοπικών οικονομιών. Οι παγκόσμιες και τοπικές πτυχές αλληλοενισχύονται και μεταξύ τους, και ως εκ τούτου θα πρέπει να αναπτύσσονται παράλληλα.

Η χρήση του κοινωνικού κεφαλαίου, του εδαφικού κεφαλαίου, η ανάπτυξη της καινοτομίας και οι στρατηγικές με τοπική προσέγγιση και έξυπνη εξειδίκευση μπορούν να παίξουν βασικό ρόλο. Επιπλέον, η ενσωμάτωση των τοπικών κεφαλαίων, των χαρακτηριστικών και παραδόσεων, είναι σημαντική για την ενίσχυση των τοπικών ανταποκρίσεων και την μείωση της ευαισθησίας τους, σε εξωτερικές δυνάμεις στην παγκόσμια οικονομία.

Αποτελεσματικά εργαλεία μπορούν να είναι, η βελτίωση των τοπικών οικονομιών μέσω της ανάπτυξης των τοπικών προϊόντων και αγορών, του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, της τοπικά προσανατολισμένης παροχής κατάρτισης, η μερική αυτάρκεια και η δημιουργία συνεκτικών και ισχυρών τοπικών κοινοτήτων. Η διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας μπορεί να μειώσει την ευπάθεια.

2.2.4 Βελτίωση της εδαφικής συνδεσιμότητας για άτομα, κοινότητες και επιχειρήσεις

Η παροχή υπηρεσιών και η ελαχιστοποίηση των εμποδίων των υποδομών, μπορεί να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα και τη βιώσιμη και αρμονική εδαφική ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μεταξύ άλλων, είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί η πρόσβαση στις οδικές, στις σιδηροδρομικές, στις υδάτινες και στις αεροπορικές μεταφορές, καθώς και σε άλλες εγκαταστάσεις υποδομών, όπως η ευρυζωνικότητα και τα διευρωπαϊκά ενεργειακά δίκτυα. Υποστηρίζονται, η αποκεντρωμένη, αποτελεσματική, ασφαλής και φιλική προς το περιβάλλον παραγωγή και χρήση της ανανεώσιμης, και χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα ενέργειας.

Υποστηρίζονται οι αποτελεσματικές εσωτερικές μετακινήσεις, ιδίως μεταξύ πόλεων-περιφερειών, οι συνδέσεις μεταξύ θάλασσας-ξηράς και οι αποτελεσματικές σχέσεις αεροδρομίου και σιδηροδρόμου. Ουσιαστικό συστατικό του ολοκληρωμένου δικτύου θα πρέπει να είναι η περαιτέρω ανάπτυξη των διευρωπαϊκών δικτύων που συνδέει τα κύρια ευρωπαϊκά κέντρα, όπως πρωτεύουσες, μητροπολιτικές περιφέρειες και των ΔΕΔ - κόμβων και η βελτίωση των δεσμών μεταξύ πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων συστημάτων.

Υποστηρίζεται η προσβασιμότητα των αστικών κέντρων στις περιφέρειες, καθώς και η ανάπτυξη των δευτεροβάθμιων δικτύων ιδιαίτερα σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

2.2.5 Η διαχείριση και η σύνδεση οικολογικών, τοπιακών και πολιτιστικών αξιών των περιφερειών

Η σωστή λειτουργία των οικολογικών συστημάτων και η προστασία και βελτίωση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, είναι σημαντικές προϋποθέσεις για τη μακροπρόθεσμη βιώσιμη ανάπτυξη. Η κοινή διαχείριση του κινδύνου είναι ιδιαίτερα σημαντική, λαμβάνοντας υπ' όψη τις διαφορετικές γεωγραφικές ιδιαιτερότητες. Υποστηρίζεται η ενσωμάτωση των οικολογικών συστημάτων και των προστατευόμενων περιοχών για τις φυσικές τους αξίες, σε δίκτυα πράσινων υποδομών σε όλα τα επίπεδα.

Η μεγάλη αξία των ευρωπαϊκών αστικών και αγροτικών τοπίων θα πρέπει να προστατευθεί και να αναπτυχθεί με ποιοτικούς όρους. Περιοχές πλούσιες σε φυσικά και πολιτιστικά τοπία μπορεί να χρειαστούν ιδιαίτερη προσοχή, ώστε να κάνουν καλύτερη χρήση αυτών των πόρων. Η δημιουργία θέσεων εργασίας φιλικών προς το περιβάλλον και η ενίσχυση των λειτουργιών της αναψυχής, μπορούν να συμπληρώσουν τη διατήρηση. Η τοπική, περιφερειακή και διαπεριφερειακή διαχείριση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς είναι καθοριστικής σημασίας. Μέσω της τοπικής προσέγγισης υποστηρίζεται η προστασία, η αποκατάσταση και η αξιοποίησή της. Είναι επίσης καθοριστικής σημασίας, η βελτίωση της περιφερειακής και τοπικής ταυτότητας, μέσα από την ενίσχυση της συνειδητοποίησης και της ευθύνης των τοπικών και περιφερειακών κοινοτήτων προς το περιβάλλον, τα τοπία, το πολιτισμό και τις άλλες μοναδικές αξίες τους.

Η ενίσχυση της εδαφικής συνοχής απαιτεί αποτελεσματικό συντονισμό των διαφόρων πολιτικών, των φορέων και των μηχανισμών σχεδιασμού, καθώς και τη δημιουργία και την ανταλλαγή της εδαφικής γνώσης.

Η εκτέλεση, τα μέσα και οι αρμοδιότητες είναι ευθύνη των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, των κρατών μελών, των περιφερειακών και τοπικών αρχών και των ιδιωτικών φορέων. Ο κάθετος και οριζόντιος συντονισμός μεταξύ των οργάνων λήψης αποφάσεων σε διάφορα επίπεδα και τομείς που σχετίζονται με τις πολιτικές για την εξασφάλιση της συνοχής και της συνέργειας, είναι απαραίτητος.

2.2 ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΧΩΡΙΚΗΣ / ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Το πλαίσιο για τη χάραξη της χωρικής αναπτυξιακής πολιτικής της Ελλάδας γενικότερα, αλλά και ειδικότερα της Περιφέρειας Πελοποννήσου ορίζεται εν μέρει από το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης και το Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Πελοποννήσου, καθώς και από τα εγκεκριμένα Εδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης που αφορούν στο σύνολο του εθνικού χώρου (Τουρισμού, ΑΠΕ, Βιομηχανίας, Υδατοκαλλιεργειών, Καταστημάτων Κράτησης).

2.2.1 Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης

Το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΓΠΧΣΑΑ) θεσμοθετήθηκε τον Ιούλιο του 2008 (ΦΕΚ 128/Α/2008) και με σκοπό τον «προσδιορισμό των στρατηγικών κατευθύνσεων για την ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη και την αειφόρο οργάνωση του εθνικού χώρου». Οι επιμέρους στόχοι του ΓΠΧΣΑΑ είναι η ενίσχυση του διεθνούς ρόλου της Χώρας, η ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης και της χωρικής συνοχής, η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου, η αντιμετώπιση των προβλημάτων που προκαλούν οι κλιματικές αλλαγές και τέλος, η παροχή ενός συνεκτικού πλαισίου κατευθύνσεων για τα επιμέρους επίπεδα χωροταξικού σχεδιασμού.

Για την προώθηση της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής στο σύνολο του εθνικού χώρου και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς του στο διεθνές περιβάλλον, επιδιώκεται η πολυκεντρική οργάνωσή του, με το μετασχηματισμό του διπολικού μοντέλου (Αθήνας – Θεσσαλονίκης) σε πολυκεντρικό και τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πλέγματος αστικών πόλων και αξόνων ανάπτυξης.

Στο πλαίσιο αυτό, και πιο συγκεκριμένα για την ηπειρωτική χώρα προτείνεται:

- Το διαμορφούμενο δίκτυο αστικών πόλων εντάσσεται σε ένα πλέγμα αξόνων ανάπτυξης, που συναρθρώνεται με τα λοιπά οικιστικά κέντρα, τους μικρότερους οικισμούς και τις περιοχές ανάπτυξης παραγωγικών, οικονομικών και διοικητικών δραστηριοτήτων και υπηρεσιών. Το πλέγμα αυτό υποστηρίζεται από τα στρατηγικά δίκτυα μεταφορών και υποδομών και διασυνδέεται με τις πύλες εισόδου – εξόδου της χώρας.
- Για την ενίσχυση της δυναμικής του πλέγματος αυτού και την εξασφάλιση της χωρικής συνοχής με την ισόρροπη, κατά το δυνατό, διάχυση της ανάπτυξης στο σύνολο της επικράτειας, δίδεται έμφαση στη συμπληρωματικότητα των ρόλων των πόλεων, στην εξειδίκευση των περιφερειακών και τοπικών συστημάτων ανάπτυξης, στην ενίσχυση των δικτύων τεχνογνωσίας έρευνας και τεχνολογίας, καθώς και του ανθρώπινου δυναμικού.
- Κατά τη διαδικασία ολοκλήρωσης των αξόνων ανάπτυξης λαμβάνονται μέτρα για την αντιμετώπιση συγκρούσεων χρήσεων γης που ανακύπτουν αφ' ενός από την ανάγκη ανάπτυξης του αστικού χώρου και σημαντικών για τη χώρα παραγωγικών δραστηριοτήτων και αφ' ετέρου από την ανάγκη προστασίας του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου της χώρας.

Ειδική μέριμνα λαμβάνεται για την ενδογενή και ολοκληρωμένη ανάπτυξη με τη δημιουργία υποδομών, την παροχή υπηρεσιών και τη διευκόλυνση των μετακινήσεων, με τη μείωση του κόστους μεταφοράς και των χρονοαποστάσεων στις απομονωμένες ή δυσπρόσιτες περιοχές της χώρας (ορεινός, παραμεθόριος και νησιωτικός χώρος).

Καθορίζεται, επίσης, η χωρική οργάνωση των κύριων εθνικών πόλων και αξόνων ανάπτυξης, καθώς και των διεθνών και διαπεριφερειακών εισόδων - πυλών και συνδέσεων της χώρας. Οι εθνικοί πόλοι ανάπτυξης διαχωρίζονται σε μητροπολιτικά

κέντρα, πρωτεύοντες εθνικούς πόλους, δευτερεύοντες εθνικούς πόλους και λοιπούς εθνικούς πόλους. Τα αστικά κέντρα Καλαμάτα και Τρίπολη, που αναγνωρίζονται ως δίπολο, ορίζονται ως δευτερεύων εθνικός πόλος για τον οποίο δίνεται η κατεύθυνση της αναβάθμισης των τεχνικών και κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών των πόλεων και της καινοτομίας, με στόχο την ανάπτυξη και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του παραγωγικού τους δυναμικού.

Ανάμεσα στους κύριους άξονες ανάπτυξης της ηπειρωτικής χώρας συγκαταλέγεται και ο «Άξονας Κεντρικής Πελοποννήσου» που αναπτύσσεται κατά μήκος του οδικού άξονα Κόρινθος–Τρίπολη– Καλαμάτα / Σπάρτη – Γύθειο – Νεάπολη, συμπεριλαμβάνοντας και τα πλησίον νησιά (Κύθηρα, Αντικύθηρα).

Για τις μειονεκτικές περιοχές επιδιώκεται η ενδογενής – τοπική ανάπτυξη με τη δημιουργία της απαραίτητης υποδομής, την παροχή υπηρεσιών και την αξιοποίηση των τοπικών πόρων και του ανθρώπινου δυναμικού. Για την αξιοποίηση και τη διάχυση της δυναμικής των πόλων ανάπτυξης στα μικρότερα αστικά κέντρα και την ύπαιθρο απαιτείται η εγκαθίδρυση εταιρικής σχέσης μεταξύ τους με την προώθηση των αναγκαίων δράσεων.

Το Γενικό Πλαίσιο θέτει επίσης τις κατευθύνσεις για τη χωρική οργάνωση και ανάπτυξη ορισμένων κατηγοριών του εθνικού χώρου (ορεινός, παράκτιος, νησιωτικός, αγροτικός, παραμεθόριες περιοχές. Στη συνέχεια παρατίθενται συνοπτικά οι γενικές κατευθύνσεις για τον αγροτικό και τον ορεινό χώρο, ως βασικά συστατικά του κυριάρχου χώρου της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

Αγροτικός Χώρος

Επιδιώκεται η αύξηση της ελκυστικότητας του αγροτικού χώρου ως περιοχής οίκησης, αναψυχής και ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων, ιδιαίτερα δε του πρωτογενή τομέα, με την ανάπτυξη ποιοτικών πρωτογενών δραστηριοτήτων σε συνδυασμό με τον τουρισμό. Ειδικότερα για τη συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού προτείνεται η δημιουργία παραγωγικών και κοινωνικών υποδομών και η παροχή κινήτρων για τη δραστηριοποίηση των νέων και ασφαλή παραμονή των ηλικιωμένων. Επιδιώκεται, επίσης, η συνετή διαχείρισή του, με στόχο τη διαφύλαξη των χαρακτηριστικών του ως φυσικού αποθέματος και ως τοπίου, και η ανάδειξη της σημασίας του για τη διατήρηση των φυσικών οικοσυστημάτων και των αγροοικοσυστημάτων.

Ο χώρος αυτός, που καταλαμβάνει το σύνολο σχεδόν του ορεινού και ημιορεινού χώρου, καθώς και σημαντικά μέρη του παράκτιου, δεν είναι ομοιόμορφος. Για το λόγο αυτό, καθορίζονται διαφοροποιημένες κατευθύνσεις:

- Για τις αγροτικές περιοχές υψηλής παραγωγικότητας: υλοποίηση πολιτικών και αποτελεσματικών μέτρων για την αειφόρο διαχείριση των εδαφικών και υδατικών πόρων, με εξορθολογισμό της χρήσης των αγροχημικών και των συστημάτων άρδευσης.

- Για τις περιαστικές αγροτικές περιοχές: λήψη μέτρων για την αποφυγή της απώλειας γόνιμης γης, λόγω άναρχης αστικοποίησης, και για τη διατήρησή τους ως περιοχών ελεύθερων χώρων και αναψυχής. Οι κατευθύνσεις αυτές πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψη κατά την κατάρτιση του σχεδιασμού των αστικών κέντρων, με γνώμονα το σεβασμό του περιβάλλοντος και των αναγκών σε γεωργική γη.
- Για τις ορεινές και τις ημιορεινές περιοχές: ενθάρρυνση των πολλαπλών πρωτογενών δραστηριοτήτων, με καλλιέργειες φιλικές προς το περιβάλλον, με ενίσχυση της κτηνοτροφίας και έμφαση στα προϊόντα ποιότητας και συνδυασμό με τον εναλλακτικό τουρισμό και παραθερισμό.

Ορεινός χώρος

Επιδιώκεται η ανασυγκρότηση των παραγωγικών δραστηριοτήτων, η συγκράτηση του πληθυσμού και η ισόρροπη σχέση μεταξύ πόλης και υπαίθρου με τη στήριξη, μεταξύ άλλων, των δυναμικότερων μικρών οικισμών. Για την εν λόγω χωρική αυτή ενότητα παρέχονται οι εξής κατευθύνσεις:

- αντιμετώπιση της δημογραφικής αποψίλωσης με την ενίσχυση των υποδομών/υπηρεσιών και των δυνατοτήτων απασχόλησης,
- ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων κάθε παραγωγικού πόρου,
- στήριξη των δραστηριοτήτων της τοπικής ενδοχώρας και προώθηση νέων που αντικαθιστούν τις φθίνουσες και ενισχύουν την κοινωνική και οικονομική ανασυγκρότηση,
- διαφύλαξη των τοπίων, των δασών, των περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών, καθώς και προστασία και ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων ως αναπτυξιακών πόρων, με εξειδίκευση των πολιτικών και των μέτρων ανάλογα με τα κύρια χαρακτηριστικά των επί μέρους περιοχών,
- διευκόλυνση της πρόσβασης σε υποδομές, επικοινωνία και γνώση,
- ενίσχυση των δυναμικών ορεινών οικισμών που λειτουργούν ως κόμβοι διοίκησης, υπηρεσιών και μεταφορών, με τη διατήρηση και βελτίωση των κοινωνικών και τεχνικών υποδομών τους και την ανάδειξή τους σε κέντρα στήριξης των οικισμών της ευρύτερης περιοχής τους.

2.2.2 Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό

Το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό θεσμοθετήθηκε το 2009 (ΦΕΚ 1138/Β/2009), με σκοπό την παροχή κατευθύνσεων, κανόνων και κριτηρίων για τη χωρική διάθρωση και οργάνωση του τουρισμού στην Ελλάδα. Βασικός άξονας αυτής της διαδικασίας / κατεύθυνσης, είναι η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, έτσι ώστε να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα του τουριστικού προϊόντος

και να εξασφαλισθεί η βιωσιμότητα των πόρων που σχετίζονται με αυτό. Το πλαίσιο αυτό τροποποιήθηκε το 2013 (ΦΕΚ 3155/Β/12-12-2013).

Για τις ανάγκες του συγκεκριμένου Ειδικού Πλαισίου, ο εθνικός χώρος προσεγγίζεται βάσει κριτηρίων:

- α) έντασης και είδους της τουριστικής ανάπτυξης
- β) γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών
- γ) ευαισθησίας των πόρων

Με την εφαρμογή των παραπάνω κριτηρίων ο εθνικός χώρος διαχωρίζεται σε κατηγορίες περιοχών οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις αλληλοσυμπληρώνονται και αλληλοεπικαλύπτονται με αποτέλεσμα μια περιοχή να ανήκει σε πολλές κατηγορίες. Ειδικότερα, οι κατηγορίες περιοχών παρουσιάζονται ανά κριτήριο παρακάτω.

Με βάση το κριτήριο της έντασης και του είδους της τουριστικής ανάπτυξης:

- (Α1) Αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές
- (Α2) Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές
- (Β1) Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
- (Β2) Πόλοι εντατικής ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού
- (Γ) Μητροπολιτικές περιοχές

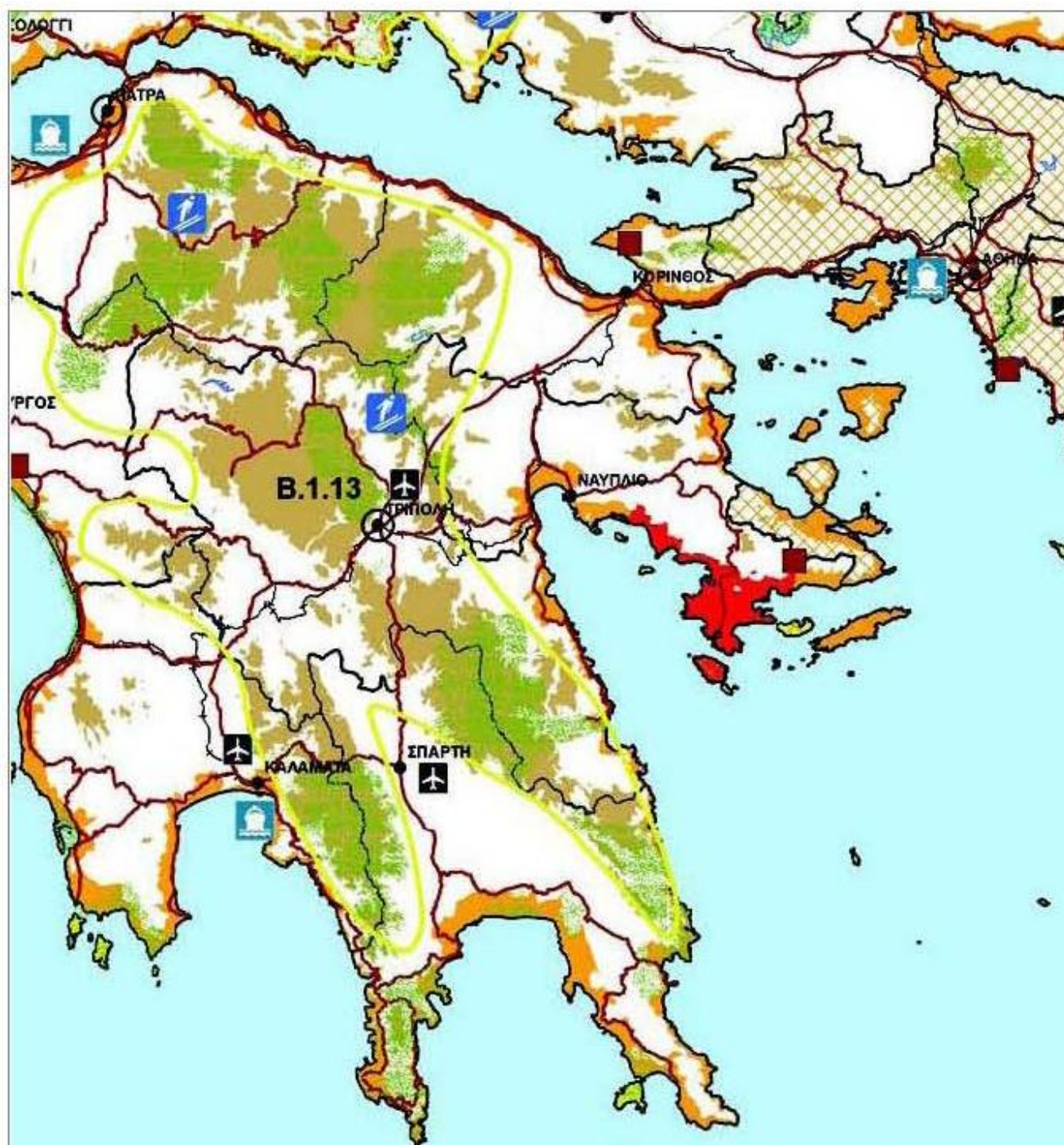
Με βάση το κριτήριο των γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών:

- (Δ.1.) Νησιά
- (Δ.2.) Παράκτιος χώρος
- (Ε) Ορεινές περιοχές
- (ΣΤ) Πεδινές και ημιορεινές περιοχές
- Με βάση το κριτήριο της ευαισθησίας των περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων:
- (Ζ) Περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών
- (Η) Προστατευόμενοι και εγκαταλελειμμένοι οικισμοί
- (Θ) Αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία και ιστορικοί τόποι
- (Ι) Περιοχές ιδιαίτερου χαρακτήρα

Οι κατηγορίες περιοχών στην **Περιφέρεια Πελοποννήσου** σύμφωνα με τα παραπάνω κριτήρια, συνοψίζονται παρακάτω:

Ως προς την ένταση και το είδος της τουριστικής ανάπτυξης	
(Α1) Αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές	Νοτιοανατολικά παράλια της ΠΕ Αργολίδας.
(Α2) Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές	Παράκτιες περιοχές της Περιφέρειας
(Β1) Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού.	Β.1.13 Ορεινός χώρος Πελοποννήσου (Παναχαϊκό, Χελμός, Ζήρεια, Ερύμανθος, Μαίναλο, Πάρνωνας και Ταΰγετος, ορεινή κεντρική Μεσσηνία και Νέδα)
(Β2) Πόλοι εντατικής ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού	Χιονοδρομικό Κέντρο Μαινάλου Ιαματικά Λουτρά Λουτρακίου
(Γ) Μητροπολιτικές περιοχές	
Ως προς τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά	
(Δ.1) Νησιά	
(Δ.2.) Παράκτιος χώρος	Χερσαία ζώνη πλάτους 350 μ. από τη γραμμή Αιγιαλού σε όλη την Περιφέρεια
(Ε) Ορεινές περιοχές	Περιοχές που εκτείνονται σε υψόμετρο άνω των 800 μ.
(ΣΤ) Πεδινές και ημιορεινές περιοχές	Οι λοιπές περιοχές της Περιφέρειας που δεν συμπεριλαμβάνονται στις κατηγορίες Δ.2 και Ε.
Ως προς την ευαισθησία των περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων	
(Ζ) Περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών	Περιοχές του Δικτύου Natura 2000 Καταφύγια Άγριας Ζωής
(Η) Προστατευόμενοι και εγκαταλελειμμένοι οικισμοί	Κηρυγμένοι παραδοσιακοί και μη παραδοσιακοί οικισμοί
(Θ) Αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία και ιστορικοί τόποι	Αρχαιολογικοί Χώροι
(Ι) Περιοχές ιδιαίτερου χαρακτήρα	Μάνη, Αξιόλογα Τοπία Διεθνούς Αξίας

Στη συνέχεια, το Ειδικό Πλαίσιο καθορίζει στρατηγικές χωρικής οργάνωσης ανά κατηγορία περιοχών όπως αποτυπώνεται στο απόσπασμα του Χάρτη που ακολουθεί αυτού του κειμένου.

Διοικητική διάρθρωση

- ⊙ Έδρα Περιφέρειας
- Έδρα Περιφερειακής Ενότητας
- Όριο Περιφερειακής Ενότητας

Φυσικο-γεωγραφικά στοιχεία

- Ορεινός χώρος
- Λίμνη
- Περιοχές δικτύου NATURA 2000

Κύριες υποδομές μεταφορών

- Λιμάνι
- Αεροδρόμιο
- Οδικό δίκτυο
- Σιδηροδρομικό δίκτυο

Κατηγορίες περιοχών

- Μητροπολιτικές Περιοχές
- Αναπτυγμένες τουριστικές περιοχές
- Αναπτυσσόμενες τουριστικές περιοχές
- Περιοχές ενδεικνυόμενες για την ανάπτυξη ειδικών-εναλλακτικών μορφών τουρισμού
- Χιονοδρομικός τουρισμός
- Ιαματικός τουρισμός

2.2.3 Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία

Το Ειδικό Πλαίσιο (Ε.Π.) για τη Βιομηχανία έχει ως στόχο την θεσμοθέτηση χωρικών κατευθύνσεων για τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού. Όσον αφορά στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, οι κατευθύνσεις του συγκεκριμένου πλαισίου αναφέροντα στα εξής:

Η κατάσταση και οι προοπτικές της Περιφέρειας χαρακτηρίζονται από πολύ έντονο δυισμό. Το ηπειρωτικό, κυρίως, τμήμα του Νομού Κορινθίας είναι λειτουργικά ενσωματωμένο στη Μητροπολιτική Περιοχή της Αθήνας (ΜΠΑ) και συγκεντρώνει μεγάλες βιομηχανικές μονάδες μητροπολιτικής χωροθέτησης, ενώ στο υπόλοιπο (κατά πολύ μεγαλύτερο) τμήμα της Περιφέρειας η βιομηχανία παραμένει σε σαφώς χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης. Οι προοπτικές του πρώτου τμήματος συνδέονται με αυτές της ΜΠΑ, ενώ στην υπόλοιπη περιφέρεια η βιομηχανία θα εξακολουθήσει να παίζει γενικά δευτερεύοντα ρόλο. Η διαφοροποίηση αυτή πρέπει να ληφθεί υπ' όψη και από τον αναπτυξιακό νόμο με αντίστοιχη γεωγραφική προσαρμογή.

Η κλαδική φυσιογνωμία της περιφέρειας δεν είναι σαφής, αλλά αυτό συνδέεται εν πολλοίς με την εσωτερική της ανομοιογένεια. Εξάιρεση αποτελούν η μεταποίηση – τυποποίηση αγροτικών προϊόντων σε ολόκληρη την Περιφέρεια, με ιδιαίτερες προοπτικές στην οινοποιία στους Νομούς Αρκαδίας, Αργολίδας και Κορινθίας και η εξόρυξη – επεξεργασία μαρμάρου σε Αργολίδα και Κορινθία. Εκτός των προαναφερόμενων κλάδων, δεν φαίνεται να υπάρχουν περιθώρια διατύπωσης μιας κλαδικής στρατηγικής σε επίπεδο περιφέρειας, αλλά η ολοκλήρωση του συμπλέγματος 1 στο ΒΑ τμήμα της είναι σκόπιμη και πρέπει να στηριχθεί. Η ανάπτυξη δορυφορικών μονάδων μεταποίησης στη ζώνη Μεγαλόπολης (πολύ σημαντική ειδίκευση στον κλάδο 40–ηλεκτροπαραγωγή, και μερικώς στον κλάδο 10–άνθρακας) αποτελούν συγκεκριμένες κλαδικές προτεραιότητες που πρέπει να στηριχθούν.

Παρά την ύπαρξη των οργανωμένων υποδοχέων στην Τρίπολη και το Μελιγαλά, υπάρχει υψηλή ανάγκη νέων οργανωμένων υποδοχέων, με σχετικούς όρους και αρκετά υψηλή με απόλυτους, με έμφαση στο τμήμα που εντάσσεται στη Μ.Π.Α.

Τέλος η πολιτική του Ειδικού Πλαισίου για τις χρήσεις γης και τη διάσπαρτη χωροθέτηση της βιομηχανίας συνοψίζεται παρακάτω:

- Αποτροπή της παρόδιας ανάπτυξης μονάδων μεταποίησης στους μη–κλειστούς αυτοκινητόδρομους και το λοιπό βασικό οδικό δίκτυο των ισχυρών στοιχείων της χωρικής οργάνωσης της βιομηχανίας.
- Η χωροθέτηση νέων μονάδων με βάση τις γενικές διατάξεις της νομοθεσίας περί εκτός σχεδίου
- δόμησης είναι μη αποδεκτή στη Μ.Π.Α., όπου πρέπει να προβλεφθούν ειδικές κατάλληλες ζώνες.
- Η στήριξη της επιβίωσης/μετασχηματισμού των υπαρχουσών μονάδων, εκτός των περιοχών των δυο πρώτων σημείων στις σημερινές τους θέσεις είναι σκόπιμη,

ιδιαίτερα σε όσες παρουσιάζουν κάποια ασθενή αλλά άνω του χαμηλού μέσου όρου βιομηχανική βάση.

Οι ενδοπεριφερειακές ανισότητες ως προς τη μεταποίηση είναι ιδιαίτερα έντονες, κυρίως μεταξύ του τμήματος της περιφέρειας που εντάσσεται λειτουργικά στη Μ.Π.Α. και των υπόλοιπων περιοχών. Δεν τίθεται ζήτημα ομογενοποίησης των δύο αυτών επιμέρους τμημάτων της περιφέρειας, δεδομένου του πολύ διαφορετικού ρόλου της στη χωροταξική οργάνωση. Από την άλλη πλευρά, μεταξύ των υπόλοιπων περιοχών οι ανισότητες είναι μέσης έντασης (η χωρική μορφή τους είναι κυρίως αυτή μεταξύ ορεινών και πεδινών περιοχών), δεν αποτελούν πρόβλημα πρώτης προτεραιότητας αλλά πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο δράσεων για τη μείωσή τους.

2.2.4 Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

Το Ειδικό Πλαίσιο (Ε.Π.) για τις Α.Π.Ε. αφορά στις γενικές κατευθύνσεις και κανόνες χωροθέτησης εγκαταστάσεων παραγωγής αιολικής ενέργειας, υδροηλεκτρικών έργων, εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας, εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης της ενέργειας από βιομάζα ή βιοαέριο, εκμετάλλευσης της γεωθερμικής ενέργειας, καθώς και νέες μορφές Α.Π.Ε. Πιο συγκεκριμένα:

Αιολική ενέργεια - Αιολικά Πάρκα

Για τη χωροθέτηση των αιολικών εγκαταστάσεων ο εθνικός χώρος, με βάση το εν δυνάμει εκμεταλλεύσιμο αιολικό δυναμικό του και τα ιδιαίτερα χωροταξικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά του, διακρίνεται στις ακόλουθες μείζονες κατηγορίες:

- α. Στην ηπειρωτική χώρα, συμπεριλαμβανομένης της Εύβοιας.
- β. Στην Αττική, που αποτελεί ειδικότερη κατηγορία της ηπειρωτικής χώρας, λόγω του μητροπολιτικού χαρακτήρα της.
- γ. Στα κατοικημένα νησιά του Ιονίου και του Αιγαίου Πελάγους, συμπεριλαμβανομένης της Κρήτης.
- δ. Στον υπεράκτιο θαλάσσιο χώρο και τις ακατοίκητες νησίδες.

Επιπλέον, το συγκεκριμένο Ειδικό Πλαίσιο (Ε.Π.) επιχειρεί τη διάκριση του εθνικού χώρου, σε σχέση με το επίσης συγκεκριμένο ειδικό θέμα σε Περιοχές Αιολικής Προτεραιότητας (Π.Α.Π.) και Περιοχές Αιολικής Καταλληλότητας (Π.Α.Κ.). Ως Π.Α.Π. ορίζονται οι περιοχές της ηπειρωτικής χώρας, οι οποίες διαθέτουν συγκριτικά πλεονεκτήματα για την εγκατάσταση αιολικών σταθμών, ενώ ταυτόχρονα προσφέρονται από απόψεως επίτευξης των χωροταξικών στόχων. Ως Π.Α.Κ. χαρακτηρίζονται όλοι οι πρωτοβάθμιοι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) της ηπειρωτικής χώρας που δεν περιλαμβάνονται στις Π.Α.Π. των οποίων περιοχές ή και μεμονωμένες θέσεις που κρίνονται από την ΡΑΕ, ως ενεργειακά αποδοτικές.

Στην Περιφέρεια και πιο συγκεκριμένα στις Π.Ε. Ενότητες Λακωνίας και Αρκαδίας έχει καθορισθεί Π.Α.Π. με συνολικό αιολικό δυναμικό 478 τυπικές Ανεμογεννήτριες (ενδεικτικά 955 MWe) και αφορούν στις παρακάτω Δημοτικές Ενότητες: Βοιών Γερωνθρών, Ζάρακα, Μολάων, Μονεμβασιάς, Νιάτων, Λεωνιδίου και Κοσμά. Το μέγιστο επιτρεπόμενο ποσοστό κάλυψης εδαφών από αιολικές εγκαταστάσεις στους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α. που εμπίπτουν στην Π.Α.Π. δεν μπορεί να υπερβαίνει το 8% της έκτασης ανά Ο.Τ.Α. (άλλως 1,05 τυπικές ανεμογεννήτριες /1000 στρέμματα). Αυτό το ποσοστό κάλυψης μπορεί να αυξάνεται έως και 30% ανά πρωτοβάθμιο Ο.Τ.Α. ύστερα από σύμφωνη γνώμη του οικείου Δημοτικού ή Κοινοτικού Συμβουλίου, η οποία παρέχεται για όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής των σχετικών εγκαταστάσεων και πάντως για χρονικό διάστημα τουλάχιστον ίσο με τον χρόνο ισχύος των σχετικών αδειών παραγωγής (25 έτη). Συγκεκριμένα για τη Δ.Ε. Μονεμβασιάς που χαρακτηρίζεται από υψηλό δείκτη τουριστικής ανάπτυξης, το μέγιστο επιτρεπόμενο ποσοστό κάλυψης δεν μπορεί να υπερβαίνει το 4% ανά Δήμο (άλλως 0,53 τυπικές ανεμογεννήτριες/1000 στρέμματα).

Στις Δημοτικές Ενότητες της Περιφέρειας το μέγιστο επιτρεπόμενο ποσοστό κάλυψης εδαφών από αιολικές εγκαταστάσεις δεν μπορεί να υπερβαίνει το 5% ανά Ο.Τ.Α. (άλλως 0,66 τυπικές ανεμογεννήτριες/1000 στρέμματα). Ομοίως, το πιο πάνω ποσοστό κάλυψης μπορεί να αυξάνεται έως και 50% ανά πρωτοβάθμιο Ο.Τ.Α. ύστερα από σύμφωνη γνώμη του οικείου Δημοτικού ή Κοινοτικού Συμβουλίου όπως αναφέρθηκε και παραπάνω.

Σε συνέχεια το Ε.Π. προσδιορίζει τις «περιοχές αποκλεισμού και ζώνες ασυμβατότητας», τις περιοχές δηλαδή εκείνες που θα αποκλείεται η χωροθέτηση των αιολικών εγκαταστάσεων (αρχαιολογικών χώρων, περιοχές προστασίας φύσης, περιοχές σχεδίων πόλεως και περιοχές εντός ορίων οικισμών, οργανωμένων τουριστικών περιοχών κλπ).

Επίσης, για τα κριτήρια ένταξης αιολικών εγκαταστάσεων στο τοπίο εφαρμόζονται οι κανόνες τοπίου που ορίζονται στο Παράρτημα IV της ίδιας απόφασης.

Η ίδια λογική ακολουθείται, κατ' αντιστοιχία, και στις υπόλοιπες κατηγορίες εγκαταστάσεων παραγωγής ΑΠΕ.

Για τις εγκαταστάσεις εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας, ως περιοχές προτεραιότητας για τη χωροθέτηση εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας, μπορεί ενδεικτικά, να θεωρηθούν οι περιοχές που είναι άγονες ή δεν είναι υψηλής παραγωγικότητας και κατά προτίμηση αθέατες από πολυσύχναστους χώρους, και με δυνατότητες διασύνδεσης με το Δίκτυο ή το Σύστημα.

Αντίστοιχα και με ειδοποιό διαφορά προς τα προηγούμενα, η χωροθέτηση εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης της γεωθερμικής ενέργειας είναι απόλυτα συνυφασμένη με την ύπαρξη γεωθερμικού πεδίου στο οποίο εντοπίζεται αυτοτελές γεωθερμικό δυναμικό υψηλής ενθαλπίας. Από το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την σπανιότητα της σχετικής ενεργειακής ύλης, ως περιοχές προτεραιότητας για τη χωροθέτηση εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης της γεωθερμικής ενέργειας ορίζονται οι περιοχές της χώρας που διαθέτουν εκμεταλλεύσιμο γεωθερμικό δυναμικό, για τις

οποίες έχει ήδη βεβαιωθεί η ύπαρξη γεωθερμικών πεδίων υψηλής θερμοκρασίας. Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου εντοπίζεται ένα βεβαιωμένο γεωθερμικό πεδίο χαμηλής θερμοκρασίας στην περιοχή «Σουσάκι» της Π.Ε. Κορινθίας.

2.2.5 Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Υδατοκαλλιέργειες

Το εν λόγω Ειδικό Πλαίσιο (Ε.Π.) αφορά στις γενικές κατευθύνσεις, κανόνες και κριτήρια για τη χωρική διάρθρωση, οργάνωση και ανάπτυξη των υδατοκαλλιεργειών στον ελληνικό χώρο και των αναγκαίων υποδομών. Το συγκεκριμένο Ειδικό Πλαίσιο παρέχει κατευθύνσεις για τη χωροθέτηση σε εθνικό επίπεδο:

- α) της θαλάσσιας υδατοκαλλιεργητικής δραστηριότητας,
- β) των υδατοκαλλιεργειών εσωτερικών γλυκών υδάτων (λίμνες, ποτάμια, πηγές κ.λπ.),
- γ) της υδατοκαλλιεργητικής δραστηριότητας σε φυσικά υφάλμυρα οικοσυστήματα (λιμνοθάλασσες, και λοιποί υδάτινοι σχηματισμοί, κ.α.).

Ειδικότερα, οι μονάδες θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας αναπτύσσονται σε επιλεγμένες ευρύτερες θαλάσσιες περιοχές, οι οποίες κρίνονται κατάλληλες για τη χωροθέτηση υδατοκαλλιεργητικών μονάδων (ΠΑΥ, δηλαδή Περιοχές Ανάπτυξης Υδατοκαλλιέργειας) Μέσα στις ΠΑΥ προσδιορίζονται ζώνες, είτε οργανωμένες, με αντίστοιχο φορέα διαχείρισης για (ΠΟΑΥ / περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών) είτε με μορφή άτυπων συγκεντρώσεων (ΠΑΣΜ / περιοχές Άτυπης Συγκέντρωσης Μονάδων). Η επακριβής επιθυμητή χωροθέτηση των ΠΟΑΥ πραγματοποιείται σε υποκείμενο επίπεδο σχεδιασμού (χωροταξικό, πολεοδομικό ή τομεακό).

Η θαλάσσια υδατοκαλλιεργητική δραστηριότητα αναπτύσσεται σε ευρύτερες θαλάσσιες περιοχές που συγκροτούν ενιαίους χώρους με κοινά χαρακτηριστικά, αναφερόμενες εφεξής ως Περιοχές Ανάπτυξης Υδατοκαλλιέργειας (Π.Α.Υ.), οι οποίες υποδεικνύουν την καταλληλότητα των περιοχών για την ανάπτυξη υδατοκαλλιεργειών. Από χωροταξική άποψη αποτελούν ευρύτερες περιοχές αναζήτησης θέσεων για υποδοχείς (ΠΟΑΥ ή ΠΑΣΜ) και μεμονωμένες μονάδες.

Στο συγκεκριμένο Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο καθορίζονται ως Περιοχές Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (ΠΑΥ), θαλάσσιες, δηλαδή περιοχές που πληρούν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά για την εγκατάσταση και την ανάπτυξη των υδατοκαλλιεργειών. Εντός των ΠΑΥ χωροθετούνται μονάδες, είτε οργανωμένες με φορέα διαχείρισης, [Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών / (ΠΟΑΥ)], είτε με τη μορφή άτυπων συγκεντρώσεων, Περιοχές Άτυπης Συγκέντρωσης Μονάδων (ΠΑΣΜ). Στο άρθρο 5 του Πλαισίου οι ΠΑΥ διακρίνονται σε πέντε κατηγορίες, αναλόγως των χωροταξικών, περιβαλλοντικών και αναπτυξιακών τους χαρακτηριστικών:

- Περιοχές Α: Περιοχές ιδιαίτερα αναπτυγμένες

- Περιοχές Β: Περιοχές με σημαντικά περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης των θαλάσσιων υδατοκαλλιεργειών
- Περιοχές Γ: Δυσπρόσιτες περιοχές με σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης των θαλάσσιων υδατοκαλλιεργειών
- Περιοχές Δ: Περιοχές με ιδιαίτερη ευαισθησία, ως προς το φυσικό περιβάλλον (περιοχές Natura κλπ.)
- Περιοχές Ε: Περιοχές με κατάλληλα χαρακτηριστικά, τα οποία ευνοούν την ανάπτυξη υδατοκαλλιεργειών, αλλά με ιδιαιτερότητες, που δεν επιτρέπουν τη δημιουργία συγκεντρώσεων και οργανωμένων ζωνών.

Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, εντοπίζεται μόνο μία από τις πέντε κατηγορίες περιοχών, όπως φαίνεται από τον αμέσως πιο κάτω πίνακα.

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΠΑΥ	ΚΥΡΙΑ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ
Α. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΕΣ		
A.4.1 ΑΚΤΕΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ	Π.Ε. ΑΡΚΑΔΙΑΣ	ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ
A.4.2 ΑΚΤΕΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ	Π.Ε. ΑΡΚΑΔΙΑΣ	
A.5 ΒΟΥΡΛΙΑ-ΟΡΜΟΣ ΚΟΡΑΚΙΑΣ	Π.Ε. ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	
A.6 ΝΗΣΟΣ ΠΛΑΤΕΙΑ		
A.7 ΔΥΤΙΚΟΣ ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ		
	Π.Ε. ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	

Ειδικότερα, για τις ιδιαίτερα αναπτυγμένες περιοχές που αφορούν την Περιφέρεια παρουσιάζονται συνοπτικά, τα χαρακτηριστικά τους παρακάτω.

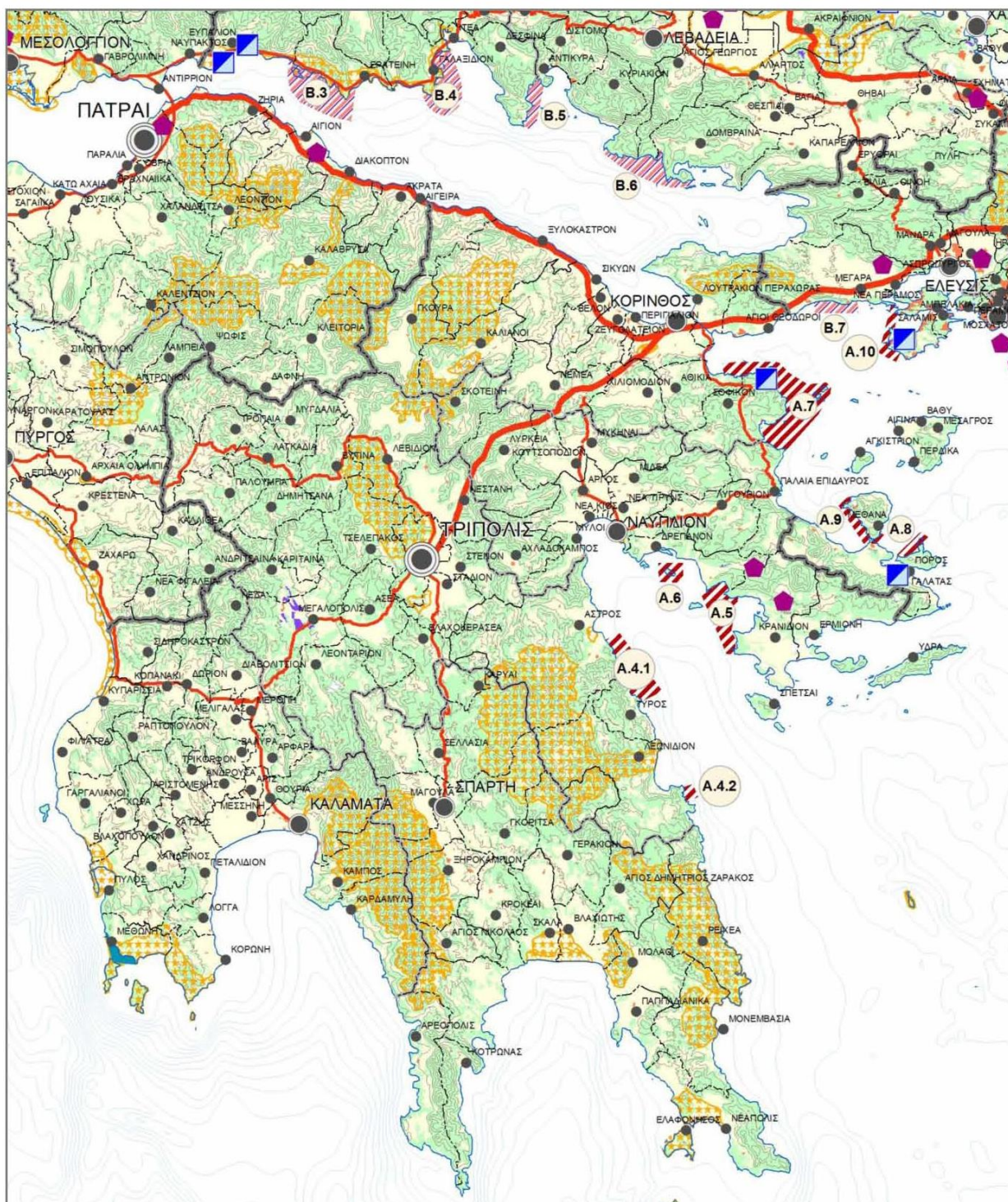
Περιοχές (κατηγορίας Α) ιδιαίτερα αναπτυγμένες που χρήζουν παρεμβάσεων βελτίωσης, εκσυγχρονισμού των μονάδων και των υποδομών, προστασίας και αναβάθμισης του περιβάλλοντος

Πρόκειται για περιοχές στις οποίες υπάρχει ήδη ανάπτυξη της υδατοκαλλιεργητικής δραστηριότητας με σημαντική συγκέντρωση μονάδων. Χαρακτηρίζονται από τις ιδιαίτερα ευνοϊκές συνθήκες του θαλάσσιου περιβάλλοντος για την ανάπτυξη υδατοκαλλιέργειας, την ικανοποιητική σύνδεσή τους με αστικά κέντρα ή άλλα κέντρα κατανάλωσης των παραγόμενων προϊόντων, καθώς και από τις θετικές συνθήκες ανάπτυξης της δραστηριότητας από άποψη απαγορευτικών ή ανταγωνιστικών χρήσεων.

Στις περιοχές αυτές επιτρέπεται ο εκσυγχρονισμός και η μετεγκατάσταση εντός της ίδιας ΠΑΥ. Επίσης επιτρέπεται η ίδρυση νέων μονάδων που προέρχονται από συγκέντρωση ή διάσπαση υφιστάμενων μονάδων εγκατεστημένων εντός της ίδιας

Π.Α.Υ., με την προϋπόθεση να μην μεταβάλλονται η έκταση μίσθωσης και η δυναμικότητα των αρχικών μονάδων. Η επέκταση είναι δυνατή για λόγους βιωσιμότητας των μονάδων με μισθωμένη έκταση μικρότερη των 20 στρ. μέχρι το όριο αυτό. Για τις λοιπές μονάδες επιτρέπεται η αύξηση της δυναμικότητας κατά 25% στο διάστημα της πενταετίας μέχρι την έγκριση ΠΟΑΥ. Το ποσοστό επαυξάνεται σε 40% σε περίπτωση υιοθέτησης βιολογικής καλλιέργειας, η οποία θα πιστοποιηθεί από τα αρμόδια όργανα.

Η εγκατάσταση νέων μονάδων –που δεν προέρχονται από συγχώνευση ή διάσπαση υφιστάμενων – και η επέκταση των υφισταμένων πέραν των 20 στρ. επιτρέπεται μετά από έλεγχο της ποιότητας των νερών και των περιβαλλοντικών συνθηκών, που θα πραγματοποιηθεί κατά την διαδικασία θεσμοθέτησης ΠΟΑΥ, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις περί σωρευτικών δράσεων ως προς τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και τους περιορισμούς του παρόντος.

Υποδομές

- Κύρια λιμάνια
- Λιμάνια
- Κύρια αεροδρόμια
- Αεροδρόμια
- Σταθμοί παραγωγής γόνου (εκκολαπτήρια)
- Εγκαταστάσεις συσκευασίας και παραγωγής μη μεταποιημένων αλιευτικών προϊόντων

Κατηγοριοποίηση περιοχών ανάπτυξης υδατοκαλλιεργειών *

- Α. Περιοχές ιδιαίτερα αναπτυγμένες
- Β. Περιοχές με περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης
- Γ. Δυσπρόσιτες περιοχές με σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης των θαλάσσιων υδατοκαλλιεργειών (μικρά νησιά)
- Δ. Περιοχές με ιδιαίτερη ευαισθησία ως προς το φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον

2.2.6 Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Πελοποννήσου

Το Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού για την Περιφέρεια Πελοποννήσου είναι θεσμοθετημένο από το 2003 (ΦΕΚ 1485/2003) και σε αυτό προσδιορίζονται οι αρχές και οι στόχοι που τίθενται για τη χωρική ανάπτυξη της Περιφέρειας, καθώς και οι στρατηγικές κατευθύνσεις προς τον υποκείμενο σχεδιασμό.

Οι γενικοί στόχοι του Πλαισίου αναφέρονται στην:

- Ισχυροποίηση του περιφερειακού ρόλου της Περιφέρειας Πελοποννήσου και δημιουργία ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων σε διαπεριφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. Ενίσχυση εξωστρέφειας.
- Δημιουργία προϋποθέσεων για μελλοντική ανάδειξη της σε ισχυρό εναλλακτικό συγκοινωνιακό κόμβο στο Μεσογειακό χώρο. Ενίσχυση εξωστρέφειας.
- Εξορθολογισμός των σχέσεων αλληλεξάρτησης από το οικονομικό σύμπλεγμα Αθήνας - Πειραιά και ενίσχυση της διασύνδεσής της με τις Περιφέρειες Δυτ. Ελλάδας και Κρήτης. Ενίσχυση διαπεριφερειακής συνοχής.

Ενώ για την επίτευξη των ανωτέρων στόχων δίνονται οι παρακάτω στρατηγικές επιλογές:

- Ενίσχυση του ρόλου των αστικών κέντρων - βασικών στοιχείων οργάνωσης - διάρθρωσης του χώρου για τη βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών στην ευρύτερη περιοχή επιρροής τους, ώστε να καταστούν μοχλός δημιουργίας, διάχυσης και στήριξης της χωρικής ανάπτυξης και να βελτιωθούν και εξισορροπηθούν οι συνθήκες και η ποιότητα ζωής των κατοίκων (πόλοι ανάπτυξης – προσέλκυση πρωωθητικών δραστηριοτήτων).
- Εξοπλισμός των αστικών κέντρων με σύγχρονες και νέες διοικητικές και κοινωνικές υπηρεσίες ως και υπηρεσίες πολιτισμού, εμπορίου κλπ. στο πλαίσιο της αποκεντρωμένης διοίκησης, ως και με την ανάπτυξη υποδομών έρευνας και τεχνολογίας.
- Αναδιάρθρωση - ιεράρχηση του οικιστικού δικτύου σε επίπεδα λειτουργικής, διοικητικής και οικονομικής αλληλεξάρτησης.
- Οργάνωση των ορεινών περιοχών ως πεδίων παρεμβάσεων μέσα από τις νέες πολιτικές για την ανάπτυξη, με κατεύθυνση κυρίως προς τις ήπιες δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού και αναψυχής, με ένταξη και ανάδειξη των παραδοσιακών οικισμών, τη δημιουργία κέντρων βιοτεχνικών – οικοτεχνικών δραστηριοτήτων, συνδεδεμένων με τη δασική διαχείριση, ειδικές καλλιέργειες, βιολογική γεωργία-κτηνοτροφία και εν γένει την ενίσχυση της πολυδραστηριότητας.
- Ελεγχόμενη αξιοποίηση των παράκτιων περιοχών της (προστασία και διαχείριση).

- Δημιουργία ενιαίου πλέγματος πολιτισμικών πυρήνων υπερεθνικής εμβέλειας και ένταξή τους, σε συνδυασμό με τα επί μέρους τοπικά πολιτιστικά στοιχεία και ιστορικές διαδρομές, σε επί μέρους υποσύνολα ειδικών ενδιαφερόντων.
- Ανάδειξη των περιοχών ιδιαίτερου φυσικού ενδιαφέροντος με παράλληλη προστασία και πρόβλεψη δραστηριοτήτων που θα ενισχύσουν την ανάπτυξη και θα αξιοποιούν χωρίς να υποβαθμίζουν την περιβαλλοντική τους αξία. (περιοχές NATURA 2000, υδροβιότοποι, ορεινοί δρόμοι, ποταμοί, λίμνες, οικοσυστήματα, φυσικά τοπία, κλπ.)
- Αναδιάρθρωση, ιεράρχηση και προώθηση του πλέγματος των αναγκαίων τεχνικών και κοινωνικών υποδομών
- Έλεγχος των χρήσεων γης για προστασία και βιώσιμη ανάπτυξη των φυσικών πόρων μέσα από τους υφιστάμενους θεσμούς και τους μηχανισμούς του χωροταξικού / πολεοδομικού σχεδιασμού και της προστασίας του περιβάλλοντος.

Επιπλέον, στο πλαίσιο των διατάξεων του άρθρου 11 του Ν.2742/99, περιγράφεται ότι σε εφαρμογή κατευθύνσεων εγκεκριμένων Ειδικών ή Περιφερειακών Πλαισίων, μπορούν να χαρακτηρίζονται ως **Περιοχές Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων (ΠΕΧΠ)** περιοχές εντός ή εκτός εγκεκριμένων σχεδίων πόλεων ή οικισμών προϋφιστάμενων του 1923 ή εντός ορίων οικισμών κάτω των 2.000 κατοίκων, οι οποίες παρουσιάζουν ιδιαίτερα ή κρίσιμα προβλήματα χωρικής ανάπτυξης που απαιτούν ειδικό σχεδιασμό και ρύθμιση και ιδίως:

- α) περιοχές που υφίστανται χωρικές επιπτώσεις από μεγάλης κλίμακας έργα ή παρεμβάσεις, όπως δημιουργία νέων εδαφών από προσχώσεις, δημιουργία υδάτινων επιφανειών,
- β) περιοχές με μειονεκτικό χαρακτηριστικό, λόγω γεωγραφικής απομόνωσης ή δυσμενούς προσπελασιμότητας, όπως ορεινές, νησιωτικές και δυσπρόσιτες περιοχές,
- γ) περιοχές σε παραμεθόριες ζώνες που παρουσιάζουν κρίσιμα προβλήματα από γεωπολιτική άποψη,
- δ) περιοχές που παρουσιάζουν έκτακτες και απρόβλεπτες ανάγκες λόγω φυσικών ή τεχνολογικών καταστροφών και κινδύνων, όπως σεισμών, πλημμυρών, κατολισθήσεων, δυσμενών κλιματικών συνθηκών.

Σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά των περιοχών που μπορούν να καταταγούν στην κατηγορία του εν λόγω άρθρου στην Περιφέρεια προτείνονται από το εγκεκριμένο Χωροταξικό Πλαίσιο κατά προτεραιότητα οι ορεινές και εσωτερικές μειονεκτικές περιοχές με συνεχή πληθυσμιακή μείωση και στις δύο ή τρεις 10ετίες των απογραφών, απομονωμένες ή δυσπρόσιτες με χαμηλές πληθυσμιακές συγκεντρώσεις στην έδρα του Δήμου ή της Κοινότητας και με εξυπηρετούμενο συνολικά πληθυσμό του συνόλου του ΟΤΑ μικρότερο των 5000 κατοίκων.

Προτείνονται κατά προτεραιότητα οι περιοχές :

- Περιοχή Πάρνωννα : περιλαμβάνονται οι Δήμοι Ζάρακα, Νιάτων, Γερónθρων και οι Κοινότητες Καρυών του Ν. Λακωνίας και Κοσμά του Ν.Αρκαδίας. Ειδικότερα για την περιοχή του Πάρνωννα θα πρέπει να ληφθεί υπ'όψη η εγκεκριμένη μελέτη λειτουργίας και διαχείρισης του όρους (Οικολογικό Πάρκο Πάρνωννα – ΥΠΕΧΩΔΕ 2000).
- Περιοχή Λυκαίου Όρους : περιλαμβάνεται η Κοινότητα Είρας και οι ορεινές περιοχές του Δήμου Δωρίου του Ν. Μεσσηνίας.
- Περιοχή Ζήριας – Ολίγυρτου : περιλαμβάνονται οι Δήμοι Στυμφαλίας, Φενεού και οι ορεινές περιοχές του Δήμου Ξυλοκάστρου του Ν. Κορινθίας
- Οι ορεινές περιοχές του Ταϋγέτου : περιλαμβάνουν ορεινά τμήματα των δήμων Φαισσίας, Καλαμάτας, Σπάρτης, των δήμων της Μεσσηνιακής Μάνης και άλλων δήμων της ανατολικής Μεσσηνίας και Δυτικής Λακωνίας.
- Οι ορεινές περιοχές του Νομού Αρκαδίας (πιο συγκεκριμένα οι Δήμοι Βυτίνας, Γόρτυνος, Δημητσάνας, Ηραίας, Κλείτορος, Κοντοβάζαινας, Λεβιδίου, Τρικολώνων, Τροπαίων, Λαγκαδίων και Φαισσίας) που έχουν προβλήματα αναπτυξιακής υστέρησης, χαμηλές πληθυσμιακές συγκεντρώσεις και προβλήματα συγκράτησης του πληθυσμού, προκειμένου να προσδιοριστούν τα ενδεικνυόμενα μέτρα για την ενίσχυση και δρομολόγηση της εξόδου τους από την αναπτυξιακή υστέρηση.
- Ειδικά για το Δήμο Μεγαλόπολης του Ν. Αρκαδίας που εμπίπτει στην κατηγορία α της παρ. 1 του άρθρου 1 του Ν.2742/99, προτείνεται η εκπόνηση Ειδικής Χωροταξικής Μελέτης και στη συνέχεια ο χαρακτηρισμός της ζώνης των λιγνιτορυχείων του Δήμου Μεγαλόπολης ως Περιοχή Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων (ΠΕΧΠ) για την αποκατάσταση των εδαφών μετά από τη χρήση του Λιγνίτη που χρησιμοποιεί η εγκαταστημένη μονάδα της ΔΕΗ.

Μέχρι σήμερα, ο μηχανισμός των Μελετών ΠΕΧΠ δεν ακόμα ενεργοποιηθεί, ωστόσο αποτελεί χαρακτηριστική ένδειξη και κατεύθυνση για τον χωρικό εντοπισμό των μειονεκτικών περιοχών και την εφαρμογή χωρικών και μη πολιτικών για την άμβλυνση των μειονεκτικών αυτών χαρακτηριστικών τους.

Τέλος, με το άρθρου 12 του Ν.2742/99 έχει καθοριστεί το «εργαλείο» των **Σχεδίων Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων (ΣΟΑΠ)** για την προώθηση ολοκληρωμένων στρατηγικών αστικού σχεδιασμού σε πόλεις ή τμήματά τους, καθώς και σε ευρύτερες αστικές περιοχές που παρουσιάζουν κρίσιμα και σύνθετα προβλήματα αναπτυξιακής υστέρησης, κοινωνικής και οικονομικής συνοχής, περιβαλλοντικής υποβάθμισης και ποιότητας ζωής.

Με τα παραπάνω σχέδια επιδιώκεται ειδικότερα, εντός του πλαισίου των κατευθύνσεων του εθνικού και περιφερειακού χωροταξικού σχεδιασμού και των εγκεκριμένων ρυθμιστικών σχεδίων, η βελτίωση των υποδομών και των βασικών κοινωνικών εξυπηρετήσεων, η αντιμετώπιση της ανεργίας και η δημιουργία επαρκών ευκαιριών απασχόλησης, η ενσωμάτωση των λειτουργιών και των κοινωνικών

ομάδων στον αστικό ιστό και η καταπολέμηση του κοινωνικού διαχωρισμού, η ορμονική διάρθρωση των χρήσεων γης, η συνετή διαχείριση του αστικού οικοσυστήματος, η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, η ανάπτυξη μέσων πρόσβασης και διακίνησης ανθρώπων και αγαθών φιλικών προς το περιβάλλον, η διατήρηση και ανάδειξη της αστικής πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και η γενικότερη κοινωνική, οικονομική, περιβαλλοντική και πολιτισμική αναζωογόνηση των πόλεων και των ευρύτερων αστικών περιοχών με μειονεκτικά χαρακτηριστικά.

Τα σχέδια αυτό συνοδεύονται από πρόγραμμα δράσης, στο οποίο εξειδικεύονται οι απαιτούμενες για την εφαρμογή τους κανονιστικές, χρηματοδοτικές και διαχειριστικές ρυθμίσεις, μέτρα και προγράμματα, κατά φάσεις και φορείς εκτέλεσης και χρηματοδότησης, καθώς και τυχόν συμπληρωματικές δράσεις πληροφόρησης, κατάρτισης, εκπαίδευσης και κοινωνικής και οικονομικής επανένταξης του πληθυσμού των περιοχών αυτών.

Το εγκεκριμένο **ΠΠΧΣΑΑ Πελοποννήσου** προτείνει την εκπόνηση ΣΟΑΠ για τις πόλεις Άργος – Ναύπλιο, Κόρινθος, και Τρίπολη, καθώς και για την ΔΕ Ν. Κίου. Πρόσφατα (2012), εγκρίθηκαν οι προδιαγραφές σύνταξης μελετών ΣΟΑΠ, οπότε η Διοίκηση μπορεί πλέον να προχωρήσει στην υλοποίηση των κατευθύνσεων του ΠΠΧΣΑΑ.

Στην παρούσα φάση βρίσκεται σε διαβούλευση το Β1 Στάδιο της Μελέτης «Αξιολόγησης, Αναθεώρησης και Εξειδίκευσης του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Πελοποννήσου».

Σύμφωνα με τη μελέτη αυτή οι Στρατηγικές Επιλογές Προτεραιότητας της Περιφέρειας διαμορφώνονται ως εξής:

- Ολοκλήρωση Υποδομών Στρατηγικού Χαρακτήρα
 - ο Ολοκλήρωση Αυτοκινητοδρόμων / Βελτίωση προσπελασιμότητας
 - ο Ανάδειξη Λιμένα Καλαμάτας σε Πύλη Εισόδου
 - ο Αναβάθμιση Αεροδρομίου Καλαμάτας
 - ο Μετατροπή Αεροδρομίου Τρίπολης σε πολιτικό
 - ο Ανάπτυξη Σιδηροδρομικών Υποδομών
 - ο Υλοποίηση Συνδυασμένων Μεταφορών
- Ενίσχυση Εξωστρέφειας, διαπεριφερειακής και ενδοπεριφερειακής Συνοχής
- Μεγέθυνση του ρόλου του πρωτογενούς τομέα
 - ο Καθορισμός / Προστασία Γεωργικής Γης Α' Προτεραιότητας στο σύνολο της Περιφέρειας
 - ο Προώθηση Αρδευτικών Έργων / Φραγμάτων
 - ο Ενίσχυση Αγροτοδιατροφικού τομέα
 - ο Ενίσχυση κτηνοτροφικής δραστηριότητας (υλοποίηση κτηνοτροφικών ζωνών)

- Ολοκλήρωση χωροταξικού σχεδιασμού Υδατοκαλλιεργειών
- Χωρική Οργάνωση Παραγωγικών Δραστηριοτήτων
 - Εξορθολογισμός χωροθέτησης παραγωγικών δραστηριοτήτων
 - Οργανωμένη ανάπτυξη δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας: ναυτιλιακές, ενέργεια, μεταφορές - logistics
 - Καθορισμός Ειδικών Οικονομικών Ζωνών βάσει ειδικής αναπτυξιακής μελέτης
- Αξιοποίηση Ηλιακού και Αιολικού Δυναμικού
- Πολυμορφική Τουριστική Ανάπτυξη
 - Ενίσχυση της Πελοποννήσου ως αναγνωρίσιμου τουριστικού προορισμού, διεθνώς
 - Ενίσχυση της συμμετοχής του τουρισμού στο παραγόμενο περιφερειακό προϊόν και την απασχόληση
 - Εναλλακτικός Τουρισμός, Θαλάσσιος τουρισμός, Καταδυτικά Πάρκα
- Βιώσιμη Εκμετάλλευση Φυσικών Πόρων
 - Διασφάλιση αξιοποίησης ορυκτών στους οποίους η Πελοπόννησος έχει συγκριτικό πλεονέκτημα: λιγνίτης, μάρμαρα, πέτρα (εξειδίκευση ΓΠΧΣΑΑ και Εθνικής Πολιτικής ΟΠΥ).

II. Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΚΑΙ Η ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ / ΧΩΡΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου, θεωρούμενη ως προς τον Εθνικό, Ευρωπαϊκό και Διεθνή χώρο, βρίσκεται τόσο από πλευράς γεωγραφικής θέσης, χωρικών συγκεντρώσεων αστικού πληθυσμού και παραγωγικών δραστηριοτήτων, όσο δε εν τέλει και των μείζονος σημασίας αξόνων και κόμβων μεταφορών (χερσαίων, εναέριων και θαλάσσιων), σε «γωνιακή θέση», δηλαδή μειονεκτούσα.

Συγκρίνοντας την Περιφέρεια Πελοποννήσου με τις υπόλοιπες Περιφέρειες της Χώρας διαπιστώνονται τα ακόλουθα:

- Συνθήκες χαμηλής πυκνότητας, αποτελώντας την 4η χαμηλότερη πυκνότητα μεταξύ των Περιφερειών της χώρας.
- Ως προς το ΑΕΠ εμφανίζει συνεχή διολίσθηση από το 2000.
- Η Περιφέρεια εξακολουθεί να παρουσιάζει αυξημένο βαθμό γήρανσης, υψηλό ποσοστό αναλφάβητων και χαμηλό δείκτη αστικοποίησης.

Τα στοιχεία που την χαρακτηρίζουν είναι η κυριαρχία των ορεινών περιοχών, η ασυνέχεια του χώρου λόγω των φυσικών εμποδίων, η μη χωρική ολοκλήρωση λόγω διοικητικής δομής και γεωμορφολογίας, οι αδυναμίες και ανισότητες στην πρόσβαση των υποδομών, των υπηρεσιών και της γνώσης, ο αυξημένος αριθμός μικρών οικισμών με πληθυσμό μικρότερο των 500 κατοίκων με σοβαρούς κινδύνους πληθυσμιακής αποψίλωσης.

Η έλλειψη δικτύωσης και συμπληρωματικότητας του οικιστικού της δικτύου, η έλλειψη ισχυρών κέντρων - πόλων ανάπτυξης, χωρικής συσπείρωσης και διάρθρωσης, αποτελούν πρόσθετα αρνητικά στοιχεία για την υφιστάμενη χωροταξική της διάρθρωση.

Έναντι των δυσμενών σε εθνικό-διαπεριφερειακό επίπεδο διαπιστώσεων, η Περιφέρεια αντιπαραθέτει συγκριτικά, ένα ιδιαίτερα πλούσιο και ποικίλο φυσικό περιβάλλον και ένα ιδιαίτερα σημαντικό και πολυπληθές ιστορικό – πολιτισμικό απόθεμα με ιστορικούς πόλους διεθνούς εμβέλειας. Η Πελοπόννησος χαρακτηρίζεται από εξαιρετικά σημαντική & ισχυρή πολιτισμική και ιστορική ταυτότητα. Οι φυσικοί, ιστορικοί και πολιτιστικοί πόροι της δεν έχουν έως σήμερα αντιμετωπισθεί ως ενιαίο οργανικό σύστημα υπό το πρίσμα της αξιολογής συμβολής τους ως πόρων εθνικής σημασίας, ενώ οι κίνδυνοι που απειλούν να τους υποβαθμίσουν είναι υπαρκτοί και ο βαθμός προστασίας χαμηλός.

Κύριο χαρακτηριστικό της χωροταξικής διάρθρωσης και της χωρικής οργάνωσης της Περιφέρειας Πελοποννήσου αποτελεί ο αναπτυξιακός δυϊσμός της, ο οποίος εκφράζεται με τις διαφοροποιήσεις σημαντικών αναπτυξιακών στοιχείων, αφ' ενός σε

επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων, αφ' ετέρου σε μικρότερα χωρικά ή διοικητικά επίπεδα εντός της κάθε Περιφερειακής Ενότητας. Οι πρώτες σημαντικές διαφοροποιήσεις, δηλαδή ένα μέρος του дуΐσμού, αναφέρονται σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων, σε σχέση με τη διάρθρωση της παραγωγής ΑΠΑ, παρατηρώντας ότι:

- α) Στις δύο περιφερειακές ενότητες (Αρκαδία και Κορινθία), κυρίαρχο ρόλο στη δημιουργία προϊόντος, διαδραματίζει ο δευτερογενής τομέας, με πολύ μικρή συμμετοχή ο πρωτογενής και σχετικά χαμηλή συμμετοχή ο τριτογενής.
- β) Στις δύο άλλες Περιφερειακές Ενότητες (Αργολίδα και Λακωνία), φαίνεται ένας σχετικά διογκωμένος πρωτογενής τομέας, με σχετική ισορροπία μεταξύ δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα στην Αργολίδα, ενώ στη Λακωνία ο δευτερογενής τομέας είναι πολύ ισχνός και έτσι είναι πολύ υψηλή η συμμετοχή του τριτογενούς τομέα.
- γ) Τέλος, η Περιφερειακή Ενότητα Μεσσηνίας στηρίζεται κατά βάση στον τριτογενή και δευτερογενή τομέα, με κάποια παρουσία και του πρωτογενή τομέα.

Οι παραπάνω διαφοροποιήσεις, στη διάρθρωση της παραγωγής μεταξύ των Περιφερειακών Ενοτήτων, προσδιορίζουν σε μεγάλο βαθμό και τις διαφοροποιήσεις σε κατά κεφαλήν ΑΕΠ, κυρίως λόγω των μεγάλων διαφορών στην παραγωγικότητα μεταξύ των τριών τομέων. Έτσι, η Π.Ε. της Λακωνίας έχει το χαμηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ, με πολύ υψηλότερο το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Π.Ε. Κορινθίας και Αρκαδίας και ένα μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ οι Π.Ε. Αργολίδας και Μεσσηνίας. Αξίζει να αναφερθεί ότι το αυξημένο κατά κεφαλήν ΑΕΠ των Π.Ε. Κορινθίας και Αρκαδίας οφείλεται στις υπερτοπικής εμβέλειας παραγωγικές μονάδες του δευτερογενή τομέα, οι οποίες δεν διαχέουν την ανάλογη ανάπτυξη στον κοινωνικοοικονομικό ιστό των δύο αυτών περιφερειακών ενοτήτων.

Αυτές δε οι διαφοροποιήσεις στη παραγωγική δομή μεταξύ των Περιφερειακών Ενοτήτων της Πελοποννήσου, συμβάλουν σε σημαντικό βαθμό στις επιπτώσεις της κρίσης της οικονομίας τόσο σε σχέση με την εξέλιξη του ΑΕΠ και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ μεταξύ των ετών 2008 και 2011, όσο και σε σχέση με την εξέλιξη της ανεργίας.

Αντίστοιχες όμως διαφοροποιήσεις μεταξύ των Περιφερειακών Ενοτήτων, συνδεόμενες με την παραγωγική διάρθρωση, παρατηρούνται και στα πληθυσμιακά/ δημογραφικά χαρακτηριστικά, με έντονη πληθυσμιακή μείωση στις Π.Ε. Αργολίδας, Αρκαδίας και Λακωνίας, αφού, όπως προαναφέρθηκε, οι ηλεκτροπαραγωγικές μονάδες της ΔΕΗ στη Μεγαλόπολη δεν επηρεάζουν σημαντικά τον κοινωνικοοικονομικό ιστό της Π.Ε. Επίσης, τόσο η Π.Ε. Αρκαδίας όσο και αυτή της Λακωνίας παρουσιάζουν πολύ υψηλό δείκτη γήρανσης.

Φαίνεται λοιπόν, ότι οι δύο Περιφερειακές Ενότητες (Αρκαδίας και Λακωνίας) αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα διαρθρωτικά κοινωνικοοικονομικά προβλήματα, με κάποια ισορροπία και εξ αυτού ανθεκτικότητα στις Π.Ε. Αργολίδας και Μεσσηνίας, ενώ η Π.Ε. Κορινθίας παρά το ότι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ δεν ανταποκρίνεται απόλυτα στο επίπεδο ανάπτυξης της περιοχής, εν τούτοις παρουσιάζει συνολικά πιο θετικά κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά.

Πέραν όμως, αυτών των διαφοροποιήσεων και ανισοτήτων μεταξύ των Περιφερειακών Ενοτήτων, παρατηρούνται αντίστοιχες διαφοροποιήσεις και ανισότητες εντός των Περιφερειακών Ενοτήτων με πρώτο ειδοποιό χαρακτηριστικό το επίπεδο φτώχειας σε σχέση με το βαθμό αστικοποίησης.

Οι διαφοροποιήσεις οφείλονται εν πολλοίς σε γεωφυσικά/ μορφολογικά και γεωγραφικά χαρακτηριστικά, τα οποία σε μεγάλο βαθμό προσδιορίζουν και το παραγωγικό προφίλ συγκεκριμένων περιοχών.

2. Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ 2014-2020.

Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο Κεφάλαιο 4 του εγκεκριμένου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιφέρειας Πελοποννήσου 2014 -2020, σε ότι αφορά στην «ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΔΑΦΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ», κύριο χαρακτηριστικό στοιχείο της χωροταξικής διάρθρωσης και χωρικής οργάνωσης της Περιφέρειας Πελοποννήσου, αποτελεί ο πολλαπλός αναπτυξιακός διυϊσμός της Περιφέρειας, ο οποίος εκφράζεται, αφ' ενός μέσω των διαφοροποιήσεων που υφίστανται μεταξύ των Περιφερειακών Ενοτήτων (πρώην Νομών), αφ' ετέρου μέσω των διαφοροποιήσεων της διάρθρωσης του παραγωγικού και κοινωνικού ιστού μεταξύ των ορεινών / ημιορεινών εσωτερικών ζωνών και των αστικών και ημιαστικών κέντρων της.

Σημαντικό επίσης στοιχείο, της διάρθρωσης του παραγωγικού και κοινωνικού ιστού της Περιφέρειας, αποτελεί για το σύνολο των Περιφερειακών της Ενοτήτων, η συνύπαρξη σημαντικών τμημάτων της ενδοχώρας τους και κυρίως στα ορεινά και ημιορεινά τους, όπου τα δημογραφικά και παραγωγικά τους στοιχεία εμφανίζουν συνεχώς φθίνουσα πορεία, με αποτέλεσμα την ύπαρξη περιοχών δύο ή / και τριών ταχυτήτων ανάπτυξης σε όλες τις Περιφερειακές Ενότητες και ως εκ τούτου σε ολόκληρη την Περιφέρεια.

Παράλληλα, η έλλειψη ισχυρών πόλων / κέντρων ανάπτυξης εθνικής εμβέλειας, η έλλειψη κυρίαρχου αστικού δυναμικού πόλου ανάπτυξης και χωρικής συσπείρωσης στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, καθώς και η ασυνέχεια του χώρου της Περιφέρειας, λόγω των φυσικών εμποδίων και της ιδιαίτερης γεωμορφολογίας, αποτελούν σημαντικά γνωρίσματα της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Τα γνωρίσματα αυτά, απαιτείται να ληφθούν υπ' όψη κατά το σχεδιασμό / κατάρτιση της αναπτυξιακής στρατηγικής της Περιφέρειας για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, ώστε να ενισχυθεί τόσο η εσωτερική χωρική και κοινωνική συνοχή της Περιφέρειας Πελοποννήσου, όσο και να μειωθούν / αμβλυνθούν / εξαλειφθούν οι ανισότητες μεταξύ των περιοχών.

Με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τους ρόλους των αστικών κέντρων της Περιφέρειας Πελοποννήσου, σε σχέση και με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εσωτερικών ζωνών κάθε Περιφερειακής Ενότητας θα αξιοποιηθούν με τον ορθολογικότερο τρόπο τα προβλεπόμενα στα σχέδια των νέων κανονισμών «εργαλεία» χωρικής ανάπτυξης όπως τα «Προγράμματα Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης» (ΒΑΑ) και τα «Προγράμματα Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων» (ΤΑΠΤοΚ), η «Ολοκληρωμένη Προσέγγιση για την Αντιμετώπιση των Ειδικών Αναγκών». Στο πλαίσιο αυτών των προσεγγίσεων για τη χωρική ανάπτυξη θα χρησιμοποιηθούν κατά το βέλτιστο τρόπο οι «Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ)», με τη χρήση όλων των Ταμείων και άλλων Επιχειρηματικών Προγραμμάτων.

Σε ότι αφορά το εργαλείο της ΤΑΠΤοΚ επιλέγεται για να ενισχυθεί το τοπικό δυναμικό ώστε να μπορέσει να αντιμετωπίσει αποτελεσματικότερα τις προκλήσεις μέσα από εστιασμένες στρατηγικές που θα υποστηρίξουν τις δυνατότητες ενδογενούς ανάπτυξης, θα ενισχύσουν την καλλιέργεια ικανοτήτων σε τοπικό επίπεδο και θα προωθήσουν τη συμπλήρωση και διαφοροποίηση της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας.

Στις αγροτικές περιοχές κατά την ανάλυση της ΤΑΠΤοΚ (ΕΚΤ, ΕΤΠΑ) λαμβάνεται υπ' όψη η στρατηγική, το είδος των παρεμβάσεων και τα κριτήρια περιοχών του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσας έτσι ώστε να επιτευχθούν η συμπληρωματικότητα και η πολυταμειακότητα των ΤΑΠΤοΚ.

Οι περιοχές που θα εφαρμοσθούν τα ΤΑΠΤοΚ θα προσδιορισθούν με κοινωνικοοικονομικά κριτήρια, λαμβάνοντας υπ' όψη τις τοπικές ανάγκες που έχουν αναδειχθεί στο πλαίσιο της ανάλυσης της υφιστάμενης κατάστασης του Προγράμματος.

Στο πλαίσιο των ΤΑΠΤοΚ θα χρηματοδοτηθούν Ενιαίες Στρατηγικές Τοπικής Ανάπτυξης που θα υποβάλουν Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ). Τόσο οι Στρατηγικές όσο & οι Ομάδες Δράσης θα επιλεγούν, εγκριθούν & χρηματοδοτηθούν μέσω ανταγωνιστικής διαδικασίας, με κριτήρια την καταλληλότητα της τοπικής στρατηγικής, την συμβολή στην επίτευξη των αποτελεσμάτων του Προγράμματος, την διαχειριστική ικανότητα & την τεχνική ετοιμότητα. Συμμετοχή στην ΟΤΔ θα έχει η τοπική αυτοδιοίκηση (Δήμοι ή Περιφέρεια ανάλογα με την εμβέλεια & τους στόχους της στρατηγικής) συνεργαζόμενη με τους φορείς τόσο του ιδιωτικού τομέα, όσο & των λοιπών οργανώσεων, συνεταιρισμών και ομάδων της περιοχής.

Σε κάθε περίπτωση πρέπει να τηρείται η Κανονιστική απαίτηση καμία δημόσια αρχή & ομάδα συμφερόντων να μην έχει συμμετοχή ανώτερη του 49% .

Οι Θεματικοί Στόχοι, οι οποίοι θα συμβάλλουν στα ΤΑΠΤοΚ ενδεικτικά είναι οι εξής: Θ.Σ. 3, 4, 6, 7, 9 και 10.

Οι δράσεις και η ένταξή τους σε αντίστοιχους Θεματικούς Στόχους, θα προσδιορισθούν στο πλαίσιο σχεδιασμού και εξειδίκευσης των ΤΑΠΤοΚ, σύμφωνα με τις διαδικασίες που θα προσδιορισθούν από το κράτος μέλος, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Το δεύτερο «εργαλείο» της Χωρικής Ανάπτυξης που αναφέρεται στο ΕΠ αφορά στις ολοκληρωμένες δράσεις για την «Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη».

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου έχει αστικό πληθυσμό της τάξης του 32% του συνολικού πληθυσμού της, συγκεντρωμένο κατά κύριο λόγο στα πέντε (5) αστικά κέντρα, πρωτεύουσες των αντίστοιχων Περιφερειακών Ενοτήτων της, καθώς και στο Άργος, παρά του ότι δεν είναι η πρωτεύουσα της Περιφερειακής Ενότητας Αργολίδας. Ο συνολικός πραγματικός πληθυσμός των 6 αστικών κέντρων σε επίπεδο «Δημοτικής Κοινότητας», αριθμεί σε 139.692 κατοίκους, με μεγαλύτερο εκείνο της Καλαμάτας και δεύτερο σε πληθυσμό το της Τρίπολης. Και τα 6 αστικά

κέντρα της Περιφέρειας συγκεντρώνουν όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά της πληθυσμιακής συγκέντρωσης και των λειτουργιών αστικού τύπου.

Με Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ) θα καλυφθούν ένα – δύο αστικά κέντρα, με στόχο την αντιμετώπιση οικονομικών, περιβαλλοντικών, δημογραφικών προκλήσεων, καθώς και προκλήσεων κλιματικής αλλαγής και λειτουργικής οργάνωσής τους. Στα υπόλοιπα αστικά κέντρα θα πραγματοποιηθούν παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης, αν και δεν θα εμπίπτουν σε ολοκληρωμένα σχέδια.

Η ΒΑΑ θα εφαρμοσθεί μέσω Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης. Η χρηματοδότηση θα γίνει προς ενιαίες Ολοκληρωμένες Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης. Η επιλογή, έγκριση και χρηματοδότησή τους θα γίνει με κριτήρια που αφορούν την καταλληλότητα της στρατηγικής, την συμβολή στην επίτευξη των αποτελεσμάτων του Προγράμματος και στην διαχειριστική ικανότητα, τεχνική ετοιμότητα και ικανότητα μόχλευσης πόρων του φορέα. Η διαδικασία θα είναι κάτω από την διαχειριστική ευθύνη της Διαχειριστικής Αρχής, με την κατάλληλη συμμετοχή των αρχών των ΠΕΠ που θα συγχρηματοδοτήσουν την εν λόγω Στρατηγική, στην περίπτωση που στη χρηματοδότηση των Ολοκληρωμένων Στρατηγικών θα συμμετέχουν και άλλα, πλην του ΠΕΠ, Επιχειρησιακά Προγράμματα. Οι αστικές αρχές που θα υποβάλλουν τις προτεινόμενες στρατηγικές θα είναι αρμόδιες τουλάχιστον για την επιλογή των επιμέρους δράσεων / έργων.

Στην ΒΑΑ θα αποδοθούν 7,57% των πόρων του ΕΚΤ του Προγράμματος & 4,9% των πόρων του ΕΤΠΑ.

Σε ότι αφορά στην χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα για βιώσιμη αστική ανάπτυξη σύμφωνα με τα στοιχεία του Πίνακα 20 του Προγράμματος, η ενδεικτική χρηματοδοτική ενίσχυση (Κοινοτική Συνδρομή), είναι:

- α) Σύνολο ΕΚΤ, 4,2 εκατ. ευρώ
- β) Σύνολο ΕΤΠΑ, 7,88 εκατ. ευρώ
- γ) Σύνολο ΕΚΤ και ΕΤΠΑ, 12,08 εκατ. ευρώ

Για ΤΑΠΤοΚ και ΟΧΕ (εκτός ΒΑΑ) δεν προσδιορίζονται συγκεκριμένοι πόροι στο ΠΕΠ.

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Με βάση τα κείμενα του ΠΕΠ Πελοποννήσου 2014 – 2020, ως προς την Ολοκληρωμένη προσέγγιση στη Χωρική Ανάπτυξη, διαπιστώνεται ότι στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, θα εφαρμοστούν, εν δυνάμει, όλα τα «εργαλεία» χωρικής ανάπτυξης που προβλέπουν τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ), ήτοι:

- α) Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ)
- β) Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ)
- γ) Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ)

Να σημειωθεί δε ότι, όσον αφορά στις ΟΧΕ, κυρίως τις εντάσσει στην Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ), χωρίς όμως να αποκλείει και το «εργαλείο» ΟΧΕ σε άλλες περιοχές.

Με δεδομένο δε ότι κάθε «εργαλείο» Χωρικής Ανάπτυξης, εκ των Κανονισμών, υπόκειται σε διαφορετικές διαδικασίες προσδιορισμού, των περιοχών παρέμβασης, του συστήματος διακυβέρνησης και των αναπτυξιακών κατευθύνσεων και δράσεων, στην παρούσα μελέτη, ως προς τη μεθοδολογία εξειδίκευσης της στρατηγικής χωρικής ανάπτυξης για τις τρεις παραπάνω κατηγορίες διαδικασιών στις οποίες διαρθρώνεται η συγκεκριμένη στρατηγική, η προσέγγιση είναι ενδεικτική, τουλάχιστον όσον αφορά στην ΤΑΠΤοΚ και στις ΟΧΕ. Θα μπορούσαν όμως αυτές οι ενδεικτικές προσεγγίσεις να λειτουργήσουν εναλλακτικά, σε περίπτωση που στο πλαίσιο της ανταγωνιστικής διαδικασίας για τις ΤΑΠΤοΚ, κάποια περιοχή με το αντίστοιχο σχήμα διακυβέρνησης και διαχείρισης δεν τελεσφορήσει, να εφαρμοσθεί σε αυτήν την περιοχή το «εργαλείο» των ΟΧΕ.

Για αυτούς τους λόγους στα αμέσως επόμενα κεφάλαια γίνεται ξεχωριστή αναφορά, για κάθε είδους «εργαλείο» Χωρικής Ανάπτυξης, τόσο ως προς τη μεθοδολογία ενδεικτικού προσδιορισμού των περιοχών παρέμβασης, όσο και ως προς τη μεθοδολογία ενδεικτικού προσδιορισμού, αφενός του «Συστήματος Διακυβέρνησης και Διαχείρισης», αφετέρου των αναπτυξιακών κατευθύνσεων.

Λαμβάνοντας υπ' όψη όλα τα προαναφερόμενα, σχετικά με τα «εργαλεία», τις κατευθύνσεις και τις παρεμβάσεις Χωρικής Ανάπτυξης, τόσο σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, όσο και στο επίπεδο της Περιφέρειας Πελοποννήσου, ο προσδιορισμός και η εξειδίκευση της στρατηγικής της Χωρικής Ανάπτυξης, αναφέρεται σε τρία επίπεδα.

Το πρώτο επίπεδο αφορά στον ενδεικτικό προσδιορισμό των περιοχών της Περιφέρειας, για τις οποίες θα σχεδιασθούν και θα υλοποιηθούν παρεμβάσεις της Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ), της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ) και των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ).

Το δεύτερο επίπεδο αφορά στον προσδιορισμό της κατάλληλης στρατηγικής στις συγκεκριμένες, πλέον, περιοχές.

Το τρίτο επίπεδο αναφέρεται στο «σύστημα διακυβέρνησης και διαχείρισης» των «εργαλείων» αυτών, στις συγκεκριμένες περιοχές.

Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας και σύμφωνα με τους όρους της σχετικής σύμβασης μεταξύ της αναδόχου Εταιρείας και της Αναθέτουσας Αρχής, αλλά και με βάση τη συνεργασία της ομάδας έργου με την Αναθέτουσα Αρχή, ιδιαίτερο βάρος στο παρόν παραδοτέο, δίδεται στο πρώτο και στο τρίτο επίπεδο εξειδίκευσης. Για το δεύτερο επίπεδο εξειδίκευσης της στρατηγικής κάθε περιοχής, το οποίο αφορά στον προσδιορισμό των κατάλληλων δράσεων, στο 2ο παραδοτέο του ανάδοχου, θα προσδιορισθεί η στρατηγική ανάπτυξης των περιοχών Χωρικών Παρεμβάσεων προκειμένου να εκπονηθούν τα αντίστοιχα Σχέδια Δράσης από τους Φορείς Στρατηγικής, στους οποίους θα απευθύνει σχετική πρόσκληση η Διαχειριστική Αρχή (ΕΥΔ) του Ε.Π. Περιφέρειας Πελοποννήσου.

Κατόπιν αυτών, αμέσως πιο κάτω παρουσιάζονται η μεθοδολογία ενδεικτικού προσδιορισμού των περιοχών ΤΑΠΤοΚ, ΒΑΑ και ΟΧΕ και ακολουθεί το σκεπτικό / μεθοδολογία προσδιορισμού του «συστήματος διακυβέρνησης και διαχείρισης» τους.

3.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

3.1.1 Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ)

Τα κύρια αστικά κέντρα της Περιφέρειας Πελοποννήσου είναι έξι (6), εκ των οποίων τα πέντε (5) είναι πρωτεύουσες των αντίστοιχων πέντε (5) Περιφερειακών Ενοτήτων (Καλαμάτα, Κόρινθος, Ναύπλιο, Σπάρτη, και Τρίπολη). Το έκτο κύριο αστικό κέντρο είναι το Άργος, το οποίο είναι το μεγαλύτερο αστικό κέντρο της Περιφερειακής Ενότητας Αργολίδας και γειτνιάζει άμεσα με το Ναύπλιο (την πρωτεύουσα της Περιφερειακής Ενότητας).

Για τον καθορισμό των αστικών κέντρων της Περιφέρειας Πελοποννήσου, στα οποία θα εφαρμοσθεί η περιγραφόμενη στο ΠΕΠ Πελοποννήσου στρατηγική της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ), με δεδομένο ότι στα κείμενα του ΠΕΠ δεν αναφέρεται σε ποίο ή σε ποια από τα έξι θα εφαρμοσθεί αυτή η στρατηγική, ελήφθησαν υπ' όψη τα εξής:

- α) Οι αστικές συγκεντρώσεις σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας, ήτοι το μέγεθος του πληθυσμού που συγκεντρώνεται στα αστικά κέντρα κάθε Περιφερειακής Ενότητας.
- β) Η στασιμότητα ή/και η μείωση του πληθυσμού την τελευταία απογραφική δεκαετία, ήτοι μεταξύ των ετών 2001 – 2011, σε σχέση με τα υπόλοιπα αστικά κέντρα της Περιφέρειας.
- γ) Η εξάρτηση της κοινωνικοοικονομικής δραστηριότητας κάθε Περιφερειακής Ενότητας από την ύπαρξη και λειτουργία των αστικών της κέντρων.

- δ) Η χωροθέτηση και λειτουργία των αστικών κέντρων των Περιφερειακών Ενοτήτων ως πύλες εισόδου – εξόδου (κυρίως εισόδου) της Περιφέρειας Πελοποννήσου, με την υπόλοιπη Χώρα, αλλά και εν δυνάμει με το εξωτερικό.
- ε) Οι αναφορές του Γενικού, Ειδικού και Περιφερειακού Χωροταξικού Σχεδιασμού στα αστικά κέντρα της Περιφέρειας, η αξιολόγησή τους και οι προτάσεις τους για το ρόλο τους στην Περιφερειακή Οικονομία.
- στ) Οι διατιθέμενοι πόροι ΕΤΠΑ και ΕΚΤ από το ΠΕΠ Πελοποννήσου 2014 – 2020, για Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη, σε σχέση με την αναγκαιότητα συγκέντρωσης πόρων σε συγκεκριμένες δράσεις που εξασφαλίζουν τον ολοκληρωμένο χαρακτήρα των παρεμβάσεων.

Οι παραπάνω παράμετροι συνιστούν πλέγμα κριτηρίων, το οποίο εξασφαλίζει την ορθολογική επιλογή / προσδιορισμό των αστικών κέντρων της Περιφέρειας για την εφαρμογή της στρατηγικής ΒΑΑ, προκειμένου αυτή η στρατηγική να εξυπηρετεί τους στόχους της.

Προκειμένου δε, να λειτουργήσει αποτελεσματικότερα αυτή τη στρατηγική στην επίτευξη των στόχων της, αφενός για τα αστικά κέντρα, αφετέρου για το σύνολο της Περιφέρειας, οι προαναφερόμενες παράμετροι / κριτήρια επιλογής θα πρέπει να ισχύουν στο σύνολό τους για κάθε αστικό κέντρο στο οποίο εφαρμόζεται η στρατηγική ΒΑΑ.

3.1.2 Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ)

Σύμφωνα με τα κριτήρια του εγκεκριμένου από την ΕΕ ΠΕΠ Πελοποννήσου 2014 – 2020, το «εργαλείο» της ΤΑΠΤοΚ επιλέχθηκε για να ενισχυθεί το τοπικό δυναμικό, ώστε να καταστεί σε θέση να αντιμετωπίσει αποτελεσματικότερα τις προκλήσεις, μέσω εστιασμένων στρατηγικών που θα υποστηρίξουν τις δυνατότητες ενδογενούς ανάπτυξης, θα ενισχύσουν την καλλιέργεια ικανοτήτων σε τοπικό επίπεδο και θα προωθήσουν την συμπληρωματικότητα της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας.

Με δεδομένο, ότι η διαδικασία προσδιορισμού των περιοχών εφαρμογής της ΤΑΠΤοΚ είναι ανταγωνιστική, όπως και οι άλλες συνιστώσες αυτού του «εργαλείου», (διακυβέρνηση και αναπτυξιακές κατευθύνσεις και δράσεις), όπως έχει αναφερθεί στα προηγούμενα, η ανάπτυξη της μεθοδολογίας εκ των προτέρων προσδιορισμού των περιοχών ΤΑΠΤοΚ, είναι απολύτως ενδεικτική και μπορεί να θεωρηθεί ως υπόδειγμα για την Περιφέρεια, αλλά και ως κατεύθυνση χρήσης ομάδας κριτηρίων για την αξιολόγηση αντίστοιχων προτάσεων. Να σημειωθεί δε ότι προς αυτή την κατεύθυνση είναι και η επιλογή άλλης μιας ανάλογης περιοχής, η οποία όμως λειτουργεί ως υπόδειγμα εφαρμογής του «εργαλείου» ΟΧΕ εκτός ΒΑΑ, όπως παρουσιάζεται στο αμέσως επόμενο κεφάλαιο.

Παράλληλα, η ανάπτυξη αυτής της μεθοδολογίας ενδεικτικού προσδιορισμού περιοχών ΤΑΠΤοΚ, όπως και περιοχών ΟΧΕ, λαμβάνει υπ' όψη της και αυτό που αναφέρεται στα κείμενα του ΠΕΠ Πελοποννήσου περί την ΤΑΠΤοΚ, ότι στην

Περιφέρεια Πελοποννήσου θα λειτουργήσουν ΤΑΠΤοΚ με συγχρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ). Αυτές οι ΤΑΠΤοΚ (του ΕΓΤΑΑ), είτε θα λειτουργήσουν συμπληρωματικά ως προς τις περιοχές παρέμβασης με τα ΤΑΠΤοΚ του ΕΤΠΑ, αλλά και των περιοχών ΟΧΕ, είτε θα λειτουργήσουν από κοινού στις ίδιες περιοχές με τα ΤΑΠΤοΚ του ΕΤΠΑ και των ΟΧΕ.

Για την ανάπτυξη μεθοδολογίας ενδεικτικού προσδιορισμού των περιοχών ΤΑΠΤοΚ (του ΕΤΠΑ) ή/και των περιοχών ΟΧΕ, θεωρήθηκε ότι τα ΤΑΠΤοΚ του ΕΓΤΑΑ, θα λειτουργήσουν συμπληρωματικά ως προς τις περιοχές της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

Με την εφαρμογή του «εργαλείου» της Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ), μέσα από την ενίσχυση και την ενεργό συμμετοχή του τοπικού δυναμικού σε όλα τα στάδια της διαδικασίας από τον σχεδιασμό μέχρι την υλοποίηση, και λαμβάνοντας υπ' όψη τους έτσι και αλλιώς περιορισμένους πόρους που έχει στην διάθεσή της η Περιφέρεια στο πλαίσιο του ΕΠ για την περίοδο 2014-2020, επιχειρείται:

- η παραγωγική ανασυγκρότηση του αγροτικού χώρου,
- η βελτίωση της ποιότητας ζωής και η ενίσχυση των τάσεων επιστροφής στην ύπαιθρο,
- η ορθή διαχείριση των φυσικών πόρων σε συνδυασμό με την καταπολέμηση συνεπειών της κλιματικής αλλαγής,
- η διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας σε κατεύθυνση όπως η διασύνδεση με τις υπηρεσίες τουρισμού και πολιτισμού,
- η αναβάθμιση του τοπικού ανθρώπινου κεφαλαίου.

Σύμφωνα με τους παραπάνω στόχους, καθώς επίσης και με βάση την ιδιαιτερότητα του «εργαλείου» που προϋποθέτει την κινητοποίηση της τοπικής κοινωνίας, τίθεται ως βασικό κριτήριο για τον προσδιορισμό των περιοχών ΤΑΠΤοΚ η ύπαρξη τοπικών ομάδων για την συμμετοχή τους στον σχεδιασμό, πολύ δε περισσότερο, όταν ήδη αυτές οι ομάδες έχουν κινητοποιηθεί.

Λαμβάνοντας υπ' όψη τους παραπάνω στόχους, προκειμένου να προσδιορισθούν έστω και ενδεικτικά, κατά το δυνατόν αντικειμενικότερα, οι πλέον κατάλληλες περιοχές της Περιφέρειας, στις οποίες θα εφαρμοσθεί το «εργαλείο» της ΤΑΠΤοΚ κατά την περίοδο 2014-2020, χρησιμοποιήθηκε ένα πλέγμα μετρήσιμων κριτηρίων, κυρίως κοινωνικοοικονομικών, σε επίπεδο Δημοτικών Ενοτήτων σύμφωνα με τον «Καλλικράτη», δηλαδή σε επίπεδο Δήμου / Κοινότητας σύμφωνα με την διοικητική διαίρεση της Χώρας στο πλαίσιο του «Καποδίστρια».

Τα κριτήρια αυτά είναι τα εξής:

- Μέσο φορολογούμενο εισόδημα του έτους 2012.

- Μεταβολή πληθυσμού (%) μεταξύ 2001 και 2011.
- Πληθυσμιακή πυκνότητα κατά το έτος 2011, σύμφωνα με την απογραφή του έτους αυτού.
- Ποσοστό (%) ανεργίας το 2011, επίσης σύμφωνα με την απογραφή πληθυσμού το έτος αυτό.
- Δείκτης γήρανσης το 2011 (ηλικίες 65+ / ηλικίες 0-14)
- Δείκτης αντικατάστασης το 2011 (ηλικίες 10-14 / ηλικίες 60-64)

Τα μεγέθη / τιμές δεικτών των παραπάνω κριτηρίων για όλες τις Δημοτικές Ενότητες της Περιφέρειας παρουσιάζονται στους αντίστοιχους πίνακες του Παραρτήματος Ι (Πίνακες Ι.1 - Ι.5).

Οι τιμές του Μέσου Φορολογούμενου Εισοδήματος, προέκυψαν από την μελέτη «Ολοκληρωμένη Προσέγγιση στην Χωρική Ανάπτυξη», η οποία εκπονήθηκε προς το τέλος του 2013 από την BCS ΕΠΕ για λογαριασμό της ΕΥΣΣΑΑΠ της ΕΑΣ, στο πλαίσιο σχεδιασμού των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων 2014-2020.

Παράλληλα, ένα άλλο κριτήριο που πρέπει να ληφθεί υπ' όψη, είναι η συνέχεια του Χώρου, όπου θα εφαρμοσθεί ΤΑΠΤοΚ, προκειμένου να υπάρξουν θετικά πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα από τις παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν στις συγκεκριμένες περιοχές που θα επιλεγούν. Ως εκ τούτου, οι προς επιλογή περιοχές θα πρέπει να συντίθεται από απολύτως γειτνιάζουσες μεταξύ τους Δημοτικές Ενότητες.

Με βάση τα παραπάνω κριτήρια προσδιορίστηκαν κατ' αρχάς οι Δημοτικές Ενότητες που παρουσίαζαν αρνητικούς δείκτες, με υψηλή τιμή στα συγκεκριμένα κριτήρια και στη συνέχεια, προσεγγίστηκαν εκ νέου οι τιμές αυτών των κριτηρίων για ομάδες Δημοτικών Ενοτήτων που γειτνιάζουν μεταξύ τους. Παράλληλα, με δεδομένο ότι, κάθε κριτήριο από τα παραπάνω έχει διαφορετική βαρύτητα ως προς το αναπτυξιακό γίνεσθαι της περιοχής σε μεσοβραχυπρόθεσμο ή σε μεσομακροπρόθεσμο χρονικό διάστημα, τα αποτελέσματα των συγκρίσεων κάθε αντίστοιχου δείκτη των ομάδων των Δημοτικών Ενοτήτων με της Περιφέρειας, σταθμίστηκαν με αντίστοιχους συντελεστές και συγκεκριμένα:

- Μέσο φορολογούμενο εισόδημα, με τον συντελεστή : 0,30
- Πληθυσμιακή μεταβολή, με τον συντελεστή : 0,20
- Πληθυσμιακή πυκνότητα, με τον συντελεστή : 0,15
- Ανεργία, με τον συντελεστή : -0,15
- Δείκτης γήρανσης, με τον συντελεστή : -0,10
- Δείκτης αντικατάστασης, με τον συντελεστή : 0,10

Σημείωση

Το αρνητικό πρόσημο στα κριτήρια της ανεργίας και του δείκτη γήρανσης, οφείλονται στο γεγονός ότι οι μεγαλύτερες τιμές δεικτών για αυτά τα κριτήρια είναι κοινωνικοοικονομικά δυσμενέστερες, ενώ αντίθετα οι τιμές δεικτών / μεγεθών των

υπολοίπων κριτηρίων, όσο πιο μεγάλες είναι τόσο ευμενέστεροι είναι οι αντίστοιχοι δείκτες για τον κοινωνικοοικονομικό ιστό.

Ως εκ τούτου οι προς επιλογή περιοχές θα πρέπει να συντίθεται από απολύτως γειτνιάζουσες μεταξύ τους Δημοτικές Ενότητες, να παρουσιάζουν μειονεκτικά αναπτυξιακά χαρακτηριστικά δυσμενέστερα από τον μέσο όρο της Περιφέρειας και τέλος, αλλά κυριότερα να υπάρχουν τοπικές ομάδες δράσεις που δύνανται να εμπλακούν στην εφαρμογή αυτού του «εργαλείου».

3.1.3 Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ)

Παρ' ότι στο ΠΕΠ Πελοποννήσου 2014 – 2020 προβλέπονται ρητά ως παρεμβάσεις Χωρικής Ανάπτυξης μόνο η ΒΑΑ και η ΤΑΠΤοΚ, για την ενίσχυση της χωρικής συνοχής στην Περιφέρεια και για τη διεύρυνση και εμβάθυνση της αναπτυξιακής διαδικασίας, από την ανάλυση της αναπτυξιακής φυσιογνωμίας της Περιφέρειας, διαπιστώθηκαν σημαντικές χωρικές ανισότητες για πολλές περιοχές της Περιφέρειας. Με δεδομένο δε, τον ανταγωνιστικό χαρακτήρα της ΤΑΠΤοΚ και το απροσδιόριστο των πόρων του ΕΓΤΑΑ στις αγροτικές περιοχές, θεωρήθηκε σκόπιμο να αναφερθεί η παρούσα μελέτη, σύμφωνα και με τη σύμβαση του έργου, και στη χρήση του «εργαλείου» των ΟΧΕ.

Οι στόχοι του «εργαλείου» των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ) αναφέρονται στην προώθηση / επιτάχυνση της ανάπτυξης σε περιοχές με μόνιμα / διαχρονικά συγκριτικά αναπτυξιακά μειονεκτήματα ή / και με αντίστοιχα συγκριτικά πλεονεκτήματα, τα οποία τελούν σε αδράνεια. Απώτερος στόχος είναι η άμβλυνση των ενδοπεριφερειακών χωρικών / αναπτυξιακών ανισοτήτων, με μείωση των συγκριτικών μειονεκτημάτων και με αξιοποίηση των σε αδράνεια συγκριτικών πλεονεκτημάτων συγκεκριμένων περιοχών της Περιφέρειας.

Με βάση τους παραπάνω στόχους, προκειμένου να επιλεγούν κατά το δυνατόν αντικειμενικότερα οι περιοχές στις οποίες ενδεχομένως να εφαρμοσθούν ΟΧΕ, χρησιμοποιήθηκε το ίδιο πλέγμα μετρήσιμων κοινωνικοοικονομικών κριτηρίων, όμοιο ακριβώς με εκείνο το πλέγμα που χρησιμοποιήθηκε για τον ενδεικτικό προσδιορισμό των περιοχών που θα εφαρμοσθεί το «εργαλείο» ΤΑΠΤοΚ. Αυτά τα κριτήρια εφαρμόζονται επίσης σε επίπεδο Δημοτικών Ενοτήτων, σύμφωνα με την «Καλλικρατική», δηλαδή σε επίπεδο Δήμου / Κοινότητας σύμφωνα με τον «Καποδίστρια».

Πέραν όμως, των παραπάνω αναφερόμενων κοινωνικοοικονομικών κριτηρίων που ταυτίζονται με τα προαναφερόμενα στην περίπτωση της ΤΑΠΤοΚ, θα πρέπει να εφαρμοσθούν και ποσοτικά πληθυσμιακά και εκτατικά κριτήρια των προτεινόμενων περιοχών για εφαρμογή ΟΧΕ, σε σχέση με τους αντίστοιχους συνολικά διατιθέμενους πόρους. Δηλαδή, θα πρέπει τόσο ο πληθυσμός, όσο και η έκταση των προτεινόμενων περιοχών ΟΧΕ, να είναι τέτοιου μεγέθους και σε σχέση με τον αριθμό των περιοχών ΟΧΕ στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, ώστε να μη γίνεται μεγάλη διασπορά πόρων, προκειμένου να εξασφαλίζεται ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας των παρεμβάσεων σε κάθε περιοχή, σε σχέση με το είδος των παρεμβάσεων. Επίσης

ένα άλλο κριτήριο για τις περιοχές ΟΧΕ θα πρέπει να είναι η αναγνωρισιμότητα των περιοχών στο ευρύτερο εθνικό ή/και διεθνές περιβάλλον. Αυτό το κριτήριο συμβάλλει στην αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των διατιθέμενων πόρων, σε σχέση με την εξωστρέφια των συγκεκριμένων περιοχών.

3.2 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ / «ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ» ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥ «ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ» ΓΙΑ ΤΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Ένα σημαντικό στοιχείο της στρατηγικής για τη Χωρική Ανάπτυξη είναι το «Σύστημα Διακυβέρνησης και Διαχείρισης» των παρεμβάσεων στις συγκεκριμένες περιοχές, αρχής γενομένης από τον σχεδιασμό αυτών καθ' αυτών των παρεμβάσεων, οι οποίες θα πρέπει να ανταποκρίνονται στους αναπτυξιακούς στόχους κάθε «εργαλείου» Χωρικής Ανάπτυξης, λαμβανομένων υπ' όψη των «δεσμεύσεων» που προκύπτουν από τα προγραμματικά ή / και θεσμικά έγγραφα που αναφέρονται στο κεφάλαιο Ι του παρόντος παραδοτέου.

Το «Σύστημα Διακυβέρνησης και Διαχείρισης» κάθε «εργαλείου» Χωρικής Ανάπτυξης («Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη», «Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση», και «Τοπική Ανάπτυξη με πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων»), διαρθρώνεται σε τρία (3) κύρια και διακριτά επίπεδα:

- α) Σχεδιασμός της αναπτυξιακής στρατηγικής (Φορέας ή Φορείς Στρατηγικής).
- β) Διαχείριση της εφαρμοζόμενης αναπτυξιακής στρατηγικής (Φορέας Διαχείρισης).
- γ) Υλοποίηση της εφαρμοζόμενης αναπτυξιακής στρατηγικής (Φορέας ή Φορείς υλοποίησης)

Οι κύριες αρμοδιότητες του κάθε επιπέδου / τμήματος του «Συστήματος Διακυβέρνησης και Διαχείρισης» είναι οι εξής:

Φορέας Στρατηγικής

- Έχει την ευθύνη συντονισμού της διαδικασίας εκπόνησης, αλλά και της εκπόνησης του «Αναλυτικού Σχεδίου Δράσης» (Επιχειρησιακού Σχεδίου της περιοχής), με την αποδεδειγμένη στενή και ουσιαστική συνεργασία όλων των τοπικών φορέων της περιοχής, των επιχειρήσεων και της κοινωνίας των πολιτικών. Το «Αναλυτικό Σχέδιο Δράσης» θα εκπονηθεί σύμφωνα με τις προδιαγραφές που θα προσδιορίσει η ΕΥΔ ΕΠ Περιφέρειας Πελοποννήσου, σε σχετική πρόσκληση προς τους Φορείς Στρατηγικής των περιοχών Χωρικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας.
- Έχει την ευθύνη υποβολής της ΕΥΔ ΕΠ Περιφέρειας Πελοποννήσου του «Αναλυτικού Σχεδίου Δράσης», σύμφωνα με τα οριζόμενα στη σχετική πρόσκληση.

- Έχει την ευθύνη παρακολούθησης και αποτελεσματικής υλοποίησης του «Αναλυτικού Σχεδίου Δράσης», όπως αυτό θα εγκριθεί από την ΕΥΔ ΕΠ Περιφέρειας Πελοποννήσου.
- Έχει την ευθύνη τυχόν τροποποιήσεων του «Αναλυτικού Σχεδίου Δράσης», είτε κατόπιν σχετικής απαίτησης της ΕΥΔ, με βάση την προβλεπόμενη αξιολόγηση από το «Σχέδιο Αξιολόγησης» του ΠΕΠ Πελοποννήσου, είτε κατόπιν πρότασης δικής του προς την ΕΥΔ και αποδοχής / έγκρισης αυτής της πρότασης από την ΕΥΔ.

Φορέας Διαχείρισης

Έχει όλες τις αρμοδιότητες και ευθύνες που προβλέπονται από τους Κανονισμούς των ΕΔΕΤ για την περίοδο 2014-2020 και από το εθνικό θεσμικό πλαίσιο περί διαχείρισης του συγχρηματοδοτούμενου μέρους ενός μακροπρόθεσμου αναπτυξιακού προγράμματος που συγχρηματοδοτείται από τα ΕΔΕΤ, ήτοι κατ' ελάχιστον:

- Έκδοση προσκλήσεων προς δυνητικούς δικαιούχους υλοποίησης έργων / πράξεων, τα οποία θα περιλαμβάνονται σε εγκεκριμένο από την ΕΥΔ «Αναλυτικό Σχέδιο Δράσης» της περιοχής Χωρικής Ανάπτυξης.
- Αξιολόγηση των αιτήσεων χρηματοδότησης των δυνητικών δικαιούχων για την υλοποίηση συγκεκριμένων έργων / πράξεων. Η αξιολόγηση θα γίνεται βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων που θα έχει εγκρίνει προηγουμένως η Επιτροπή Παρακολούθησης του ΠΕΠ Πελοποννήσου 2014-2020.
- Ένταξη στο ΠΕΠ των θετικά αξιολογηθέντων έργων / πράξεων.
- Παρακολούθηση της υλοποίησης των ενταγμένων στο ΠΕΠ πράξεων / έργων.

Φορέας / Φορείς Υλοποίησης

Είναι οι κατά νόμο κύριοι των έργων που περιλαμβάνονται στο εγκεκριμένο από την ΕΥΔ ΕΠ Περιφέρειας Πελοποννήσου «Αναλυτικό Σχέδιο Δράσης» της περιοχής ή/και του Φορέα Στρατηγικής και εξ' αυτού είναι δυνητικοί δικαιούχοι ή δικαιούχοι των ενταγμένων στο ΠΕΠ πράξεων / έργων. Ως εκ τούτου, έχουν όλες τις αρμοδιότητες και ευθύνες που προβλέπουν για τους δικαιούχους, οι Κανονισμοί των ΕΔΕΤ, το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ) των συγχρηματοδοτούμενων από τα ΕΔΕΤ Προγραμμάτων, καθώς και το αντίστοιχο Ελληνικό θεσμικό πλαίσιο.

Αυτά τα τρία επίπεδα διάρθρωσης του «Συστήματος Διακυβέρνησης και Διαχείρισης» των περιοχών Χωρικής Ανάπτυξης, αν και απαιτείται να είναι απολύτως διακριτά μεταξύ τους ως προς τη λειτουργία τους, δεν είναι κατ' ανάγκη αυτόνομα και ανεξάρτητα μεταξύ τους, ως προς τους φορείς οι οποίοι τα συνθέτουν / συγκροτούν. Κατά κανόνα εξαίρεση αποτελεί η διαχείριση, η οποία απαιτεί απολύτως ανεξάρτητη

λειτουργία από τον σχεδιασμό και την υλοποίηση, προκειμένου να εξασφαλίζεται η «χρηστή δημοσιονομική διαχείριση» κάθε Προγράμματος, όπως απαιτούν οι Κανονισμοί των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) και το Κοινοτικό Δίκαιο, γενικότερα.

Η μεθοδολογία προσδιορισμού του «Συστήματος Διακυβέρνησης και Διαχείρισης» κάθε «εργαλείου» Χωρικής Ανάπτυξης διαφοροποιείται σε σχέση με το είδος του «εργαλείου».

3.2.1 Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (BAA)

α) Φορέας Στρατηγικής

Στην περίπτωση της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (BAA), δεν απαιτείται μεθοδολογία προσδιορισμού του Φορέα Στρατηγικής, με δεδομένο, ότι εκ των Κανονισμών των ΕΔΕΤ και των λοιπών θεσμικών / διοικητικών εγγράφων και οδηγιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ως Φορέας Στρατηγικής ορίζεται η Δημοτική Αρχή του Αστικού Κέντρου που θα εφαρμοστεί το «εργαλείο» της «Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης»

β) Φορέας Διαχείρισης

Η ΕΥΔ (Διαχειριστική Αρχή) του ΕΠ Περιφέρειας Πελοποννήσου, όπως προαναφέρθηκε, βάσει του Γενικού Κανονισμού Κ(ΕΚ)1303/2013 και του Ν.4314/2014, έχει την απόλυτη ευθύνη διαχείρισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος, από το οποίο κατά κύριο λόγο, αν όχι αποκλειστικά, θα χρηματοδοτηθούν οι αντίστοιχες δράσεις BAA. Ως εκ τούτου, είναι στην απόλυτη διακριτική ευχέρεια της Διαχειριστικής Αρχής και της αιρετής Περιφερειακής Αρχής, η οποία προεδρεύει της Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος και εποπτεύει την διαχείρισή του, να αποφασίσουν τις αρμοδιότητες που θα εκχωρηθούν στη Δημοτική Αρχή του Αστικού Κέντρου, ή σε άλλους τοπικούς φορείς, για τη διαχείριση των δράσεων BAA, διασφαλίζοντας την χρηστή δημοσιονομική διαχείριση, σε σχέση με την ικανότητα διαχείρισης κάθε τρίτου φορέα. Να σημειωθεί δε ότι, η συμπερίληψη στο «Αναλυτικό Σχέδιο Δράσης» των περιοχών BAA, καταλόγου ιεραρχημένων και κοστολογημένων έργων που προτείνεται να υλοποιηθούν στο πλαίσιο της αναπτυξιακής στρατηγικής αυτών των περιοχών, ο οποίος κατάλογος έργων εγκρίνεται από την ΕΥΔ, για ένταξη στο ΠΕΠ, εφ' όσον πληρούν τα εγκεκριμένα από την Επιτροπή Παρακολούθησης των ΠΕΠ κριτήρια ένταξης στο Πρόγραμμα, αυτό μπορεί να θεωρηθεί ως, μία πρώτου επιπέδου, «εκχώρηση» στους τοπικούς φορείς ενός μέρους των αρμοδιοτήτων της ΕΥΔ.

γ) Φορέας / Φορείς Υλοποίησης

Και στην περίπτωση του προσδιορισμού των φορέων υλοποίησης για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη, δεν απαιτείται ιδιαίτερη μεθοδολογία, με δεδομένο ότι

για κάθε συγχρηματοδοτούμενο έργο / πράξη, φορείς υλοποίησης (δικαιούχοι) είναι ο κατά νόμο κύριος του συγχρηματοδοτούμενου έργου / πράξης, εφ' όσον αυτός έχει τη διοικητική και τεχνική ικανότητα / δυνατότητα να την υλοποιήσει, είτε με ίδια μέσα, είτε με ανάθεση σε τρίτους. Εξ' άλλου, σύμφωνα με το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου της περιόδου 2014 – 2020, η ικανότητα του Φορέα Υλοποίησης αξιολογείται από την ΕΥΔ ή από Ενδιάμεσο Φορέα Διαχείρισης, στο πλαίσιο αξιολόγησης της αίτησης χρηματοδότησης και ένταξης στο Πρόγραμμα.

3.2.2 Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ)

α) Φορέας Στρατηγικής

Όπως και στην περίπτωση της ΒΑΑ, έτσι και σ' αυτήν την περίπτωση της ΤΑΠΤοΚ, δεν απαιτείται μεθοδολογία προσδιορισμού του/των Φορέα/ων Στρατηγικής, με δεδομένο ότι, τόσο στους Κοινοτικούς Κανονισμούς των ΕΔΕΤ, όσο και από τα άλλα θεσμικά και διοικητικά έγγραφα και τις λοιπές οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, περί της ΤΑΠΤοΚ, προσδιορίζεται ως Φορέας Στρατηγικής η Τοπική Ομάδα Δράσης, η οποία προέρχεται/συγκροτείται από τοπικούς φορείς και την τοπική κοινωνία των πολιτών. Το εκάστοτε συγκεκριμένο σχήμα κάθε ΤΑΠΤοΚ, το οποίο έχει προέλθει εκουσίως, έχει σχεδιάσει τη στρατηγική της εκάστοτε συγκεκριμένης περιοχής που έχει επιλέξει για εφαρμογή συγκεκριμένων παρεμβάσεων στο πλαίσιο μιας αναπτυξιακής Στρατηγικής. Αυτό το σχήμα, το οποίο, σύμφωνα με τους Κοινοτικούς Κανονισμούς, θα πρέπει να πλειοψηφείται (τουλάχιστον κατά 51% από τον ιδιωτικό τομέα), θα πρέπει να υποβάλλει το «Αναλυτικό Σχέδιο Δράσης» στην ΕΥΔ του ΠΕΠ, για αξιολόγηση και έγκριση, στο πλαίσιο ανταγωνιστικής διαδικασίας.

β) Φορέας Διαχείρισης

Επίσης, όπως και στην περίπτωση της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ), η ΕΥΔ ΕΠ Περιφέρειας Πελοποννήσου, η οποία, Κανονιστικά, έχει την αρμοδιότητα διαχείρισης του ΠΕΠ Πελοποννήσου, προσδιορίζει το εύρος, το βάθος και όλα τα επίπεδα και φάσεις διαχείρισης τα οποία προτίθεται να εκχωρήσει σε άλλους / τρίτους φορείς, στο πλαίσιο εφαρμογής ΤΑΠΤοΚ.

Τα επίπεδα και το εύρος των αρμοδιοτήτων διαχείρισης που δύναται να εκχωρηθούν, ξεκινούν από την επιλογή («προεπιλογή») των έργων / δράσεων που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο της ΤΑΠΤοΚ και καταλήγουν στην πληρωμή / επιχορήγηση των δικαιούχων. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι, από τη φάση εκπόνησης του «Αναλυτικού Σχεδίου Δράσης» της ΤΑΠΤοΚ, έχουν προεπιλεγεί τα έργα / δράσεις από την «Τοπική Ομάδα Δράσης» της ΤΑΠΤοΚ. Στη συνέχεια, είναι στη διακριτική ευχέρεια της ΕΥΔ του ΠΕΠ, να εκχωρήσει ή όχι την αρμοδιότητα αξιολόγησης και επιλογής των έργων / δράσεων προς ένταξη στο ΠΕΠ Πελοποννήσου 2014 – 2020.

γ) Φορέας / Φορείς Υλοποίησης

Και στην περίπτωση του προσδιορισμού των φορέων υλοποίησης έργων / δράσεων στο πλαίσιο της ΤΑΠΤοΚ δεν απαιτείται ιδιαίτερη μεθοδολογία, με δεδομένο ότι για κάθε συγχρηματοδοτούμενο έργο / πράξη, φορείς υλοποίησης (δικαιούχοι) είναι ο κατά νόμο κύριος του συγχρηματοδοτούμενου έργου / πράξης, εφ' όσον αυτός έχει τη διοικητική και τεχνική ικανότητα / δυνατότητα να την υλοποιήσει, είτε με ίδια μέσα, είτε με ανάθεση σε τρίτους. Εξ' άλλου, σύμφωνα με το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου της περιόδου 2014 – 2020, η ικανότητα του Φορέα Υλοποίησης αξιολογείται από την ΕΥΔ ή από Ενδιάμεσο Φορέα Διαχείρισης, στο πλαίσιο αξιολόγησης της αίτησης χρηματοδότησης και ένταξης στο Πρόγραμμα.

3.2.3 Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) εκτός ΒΑΑ

Προκειμένου να προσδιορισθεί το «Σύστημα Διακυβέρνησης και Διαχείρισης» κάθε περιοχής που θα εφαρμοσθούν ΟΧΕ στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, λαμβάνονται υπόψη τα εξής:

- α) Το διοικητικό επίπεδο των περιοχών ΟΧΕ, δηλαδή αν είναι Δημοτικό ή διαδημοτικό.
- β) Οι αρμοδιότητες / ευθύνη κάθε φορέα αναπτυξιακού σχεδιασμού και προγραμματισμού, σε τοπικό ή / και υπερτοπικό επίπεδο, στο πλαίσιο ενός συγχρηματοδοτούμενου από τα ΕΔΕΤ Επιχειρησιακού Προγράμματος.
- γ) Η δυνατότητα των τοπικών ή / και περιφερειακών φορέων για ορθολογικό και αποτελεσματικό τοπικό ή/ και υπερτοπικό σχεδιασμό και προγραμματισμό, στο πλαίσιο της εφαρμογής ενός Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος, με συγκεκριμένες αναπτυξιακές κατευθύνσεις και ποσοτικοποιημένους στόχους για μετρήσιμα αναπτυξιακά αποτελέσματα στο μέσον και στο τέλος της προγραμματικής περιόδου.
- δ) Η ευθύνη / αρμοδιότητα, αλλά και δυνατότητα των τοπικών ή / και περιφερειακών φορέων για ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση της τοπικής κοινωνίας και των τοπικών φορέων και συμμετοχή τους στην αναπτυξιακή προσπάθεια στις περιοχές ΟΧΕ, από το επίπεδο του σχεδιασμού της ανάπτυξης μέχρι και την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της ανάπτυξης. Κυρίαρχο δε στάδιο/ επίπεδο αυτής της αναπτυξιακής προσπάθειας είναι η ενεργός συμμετοχή τοπικών φορέων, πολιτών και επιχειρηματιών, για αποτελεσματική υλοποίηση των αναγκαίων δράσεων / έργων .

Λαμβάνοντας υπόψη τις προαναφερόμενες παραμέτρους, οι οποίες λειτουργούν ως κριτήρια προσδιορισμού της διάρθρωσης και της λειτουργίας του «Συστήματος Διακυβέρνησης και Διαχείρισης» των ΟΧΕ, στην περίπτωση της Περιφέρειας Πελοποννήσου και ανάλογα με τις περιοχές οι οποίες θα προσδιορισθούν και θα οριστικοποιηθούν για αυτού του είδους τις χωρικές παρεμβάσεις, το «Σύστημα Διακυβέρνησης και Διαχείρισης» θα έχει τις εξής τρεις (3) εναλλακτικές και όχι κατ' ανάγκη συνολικές, δηλαδή για όλες τις περιοχές ΟΧΕ, ταυτόσημες προσεγγίσεις:

3.2.3.1. Πρώτη προσέγγιση

- α) Φορέας Στρατηγικής, η Περιφερειακή Ενότητα⁵ (όταν η περιοχή ΟΧΕ είναι στα διοικητικά όρια δύο ή περισσότερων Δήμων σε μία Περιφερειακή Ενότητα), μέσω του αρμόδιου Αντιπεριφερειάρχη, στην οποία ανήκει η περιοχή ΟΧΕ και η οποία έχει την ευθύνη του αναπτυξιακού σχεδιασμού και εν γένει του αναπτυξιακού γίνεσθαι στα διοικητικά και χωρικά όρια της περιοχής της, έναντι της Περιφέρειας Πελοποννήσου, ως μέρος του συνολικού περιφερειακού αναπτυξιακού σχεδιασμού και προγραμματισμού.

Στην περίπτωση αυτή, ο αρμόδιος αντιπεριφερειάρχης, σε συνεργασία με τις υπηρεσίες της Περιφερειακής Ενότητας, αλλά και σε στενή συνεργασία με την Δημοτική Αρχή ή τις Δημοτικές Αρχές και αρμόδιες υπηρεσίες του Δήμου ή των Δήμων που συγκροτούν την κάθε περιοχή ΟΧΕ της Περιφερειακής Ενότητας, αλλά και με τους άλλους τοπικούς φορείς, επιχειρηματίες ή / και εκπροσώπους τους, εκπονεί το «Αναλυτικό Σχέδιο Δράσης» και το υποβάλλει στην ΕΥΔ, ανταποκρινόμενη στην σχετική πρόσκλησή της, όπως έχει αναφερθεί στα προηγούμενα.

Να σημειωθεί ότι η στενή συνεργασία και η από κοινού εκπόνηση του «Αναλυτικού Σχεδίου Δράσης», το οποίο θα καταλήγει σε ιεραρχημένα και κοστολογημένα έργα και δράσεις, με την Δημοτική Αρχή ή τις Δημοτικές Αρχές της περιοχής ΟΧΕ της συγκεκριμένης Περιφερειακής Ενότητας, αλλά και με τους άλλους φορείς που προαναφέρθηκαν, θα πρέπει να αποδεικνύεται εντός των κειμένων του «Αναλυτικού Σχεδίου Δράσης», σύμφωνα με τις συγκεκριμένες προδιαγραφές που θα περιλαμβάνονται στη σχετική πρόσκληση της ΕΥΔ ΕΠ Περιφέρειας Πελοποννήσου.

- β) Φορέας Διαχείρισης, η ΕΥΔ (Διαχειριστική Αρχή) ΕΠ Περιφέρειας Πελοποννήσου, η οποία βάσει του Γενικού Κανονισμού Κ(ΕΚ)1303/2013 και του Ν.4314/2014, έχει την απόλυτη ευθύνη διαχείρισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος, από το οποίο κατά κύριο λόγο, αν όχι αποκλειστικός, θα χρηματοδοτηθούν οι αντίστοιχες δράσεις ΟΧΕ. Ως εκ τούτου, είναι στην απόλυτη διακριτική ευχέρεια της Διαχειριστικής Αρχής και της αιρετής Περιφερειακής Αρχής, η οποία προεδρεύει της Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος και εποπτεύει την διαχείρισή του, να αποφασίσουν τις αρμοδιότητες που θα εκχωρηθούν στις Περιφερειακές Ενότητες ή / και σε άλλους τοπικούς φορείς (πχ Δημοτικές Αρχές), για την διαχείριση των δράσεων ΟΧΕ, διασφαλίζοντας την χρηστή δημοσιονομική διαχείριση, σε σχέση με την ικανότητα διαχείρισης κάθε τρίτου φορέα. Να σημειωθεί δε ότι, η συμπερίληψη στο «Αναλυτικό Σχέδιο Δράσης» των περιοχών ΟΧΕ, καταλόγου ιεραρχημένων και κοστολογημένων έργων που προτείνεται να υλοποιηθούν στο πλαίσιο της αναπτυξιακής στρατηγικής αυτών των περιοχών, ο οποίος κατάλογος έργων εγκρίνεται από

⁵ Όταν η περιοχή ΟΧΕ είναι στα όρια δύο ή περισσότερων Περιφερειακών Ενοτήτων, τότε Φορέας Στρατηγικής, θα πρέπει να είναι η Περιφέρεια Πελοποννήσου και όπου σε αυτήν την προσέγγιση αναφέρεται η Περιφερειακή Ενότητα ή/και ο Αντιπεριφερειάρχης, η αντίστοιχη αναφορά γίνεται στην Περιφέρεια Πελοποννήσου ή/και στον Περιφερειάρχη αντίστοιχα. Σε αυτή την περίπτωση στην συνεργασία και διαβούλευση συμμετέχουν και οι αντίστοιχες Περιφερειακές Ενότητες.

την ΕΥΔ, για ένταξη στο ΠΕΠ, εφ' όσον πληρούν τα εγκεκριμένα από την Επιτροπή Παρακολούθησης των ΠΕΠ κριτήρια ένταξης στο Πρόγραμμα, αυτό μπορεί να θεωρηθεί ως «εκχώρηση» στους τοπικούς φορείς ενός μέρους των αρμοδιοτήτων της ΕΥΔ.

- γ) Φορέας / Φορείς Υλοποίησης, οι κατά νόμο κύριοι δικαιούχοι των έργων / πράξεων που θα περιλαμβάνονται στο «Αναλυτικό Σχέδιο Δράσης» κάθε περιοχής ΟΧΕ. Όπως έχει προαναφερθεί, οι συγκεκριμένοι φορείς υλοποίησης αυτών των έργων, θα πρέπει να ανταποκρίνονται στις αντίστοιχες προσκλήσεις της ΕΥΔ ΕΠ Περιφέρειας Πελοποννήσου, για υποβολή προτάσεων χρηματοδότησης αυτών των έργων / πράξεων. Τα προτεινόμενα έργα από τους φορείς υλοποίησης θα αξιολογούνται βάσει εγκεκριμένων από την Επιτροπή Παρακολούθησης του ΠΕΠ Πελοποννήσου και κατόπιν θετικής αξιολόγησης θα εντάσσονται στο ΠΕΠ.

3.2.3.2. Δεύτερη προσέγγιση

- α) Φορέας Στρατηγικής, η εκάστοτε Δημοτική Αρχή, όταν η περιοχή ΟΧΕ αναφέρεται σε έναν και μόνο Δήμο και ο Δήμος αυτός έχει την αναγκαία οργάνωση και διάρθρωση σε υπηρεσίες, ικανές να αναλάβουν την αποτελεσματική υποστήριξη της Δημοτικής Αρχής, για την διενέργεια των διαδικασιών εκπόνησης, αλλά και την εκπόνηση του «Αναλυτικού Σχεδίου Δράσης» για την περιοχή ΟΧΕ του συγκεκριμένου Δήμου.

Σ' αυτή την περίπτωση η Δημοτική Αρχή, με τη συνεργασία των αρμόδιων υπηρεσιών του Δήμου, αλλά και σε στενή συνεργασία με την Περιφερειακή Ενότητα στην οποία ανήκει ή / και με την Περιφέρεια, καθώς και κυρίως με άλλους τοπικούς φορείς, (δημοτικές ενότητες) επιχειρηματίες ή / και εκπροσώπους της εκπονεί το «Αναλυτικό Σχέδιο Δράσης» της περιοχής ΟΧΕ και το υποβάλλει στην ΕΥΔ. Και σ' αυτή την περίπτωση, όπως και σε κάθε «Αναλυτικό Σχέδιο Δράσης» των αντίστοιχων περιοχών ΟΧΕ, η στενή συνεργασία του Φορέα Στρατηγικής και η από κοινού εκπόνηση με την Περιφερειακή Ενότητα ή / και την Περιφέρεια και με τους άλλους φορείς, του «Αναλυτικού Σχεδίου Δράσης» με τα ιεραρχημένα και κοστολογημένα έργα και δράσεις, θα πρέπει να αποδεικνύεται εντός των κειμένων του, σύμφωνα με τις συγκεκριμένες προδιαγραφές, όπως αυτές θα περιλαμβάνονται στη σχετική πρόσκληση της ΕΥΔ ΕΠ Περιφέρειας Πελοποννήσου.

- β) Φορέας Διαχείρισης, η ΕΥΔ (Διαχειριστική Αρχή) ΕΠ Περιφέρειας Πελοποννήσου, για τους λόγους που έχουν αναφερθεί, στην προηγούμενη (πρώτη) προσέγγιση του «Συστήματος Διακυβέρνησης και Διαχείρισης» των περιοχών ΟΧΕ της Περιφέρειας Πελοποννήσου.
- γ) Φορέας / Φορείς Υλοποίησης, όπως και στην προηγούμενη (πρώτη) προσέγγιση, είναι οι κατά νόμο κύριοι των έργων που περιλαμβάνονται στο εγκεκριμένο από την ΕΥΔ «Αναλυτικό Σχέδιο Δράσης» της αντίστοιχης περιοχής ΟΧΕ, ως δικαιούχοι των πράξεων που εντάσσονται στο ΠΕΠ.

3.2.3.3. Τρίτη προσέγγιση

α) Φορέας Στρατηγικής

Τέλος, πέραν όλων των παραπάνω προσεγγίσεων, ως προς τον προσδιορισμό του Φορέα Στρατηγικής, κάθε φορέας στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, ο οποίος θεσμικά, προγραμματικά και σύμφωνα με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ή / και της Εθνικής Αρχής Συντονισμού (ΕΑΣ) του ΕΣΠΑ 2014-2020, δύναται να είναι Φορέας Στρατηγικής περιοχών ΟΧΕ, κατόπιν σχετικής «ανοικτής» πρόσκλησης της ΕΥΔ Περιφέρειας Πελοποννήσου. Σ' αυτή την περίπτωση, η ΕΥΔ, δημοσιεύει σχετική πρόσκληση προς τους δυνητικούς Φορείς Στρατηγικής (πχ Περιφέρεια, Περιφερειακές Ενότητες, Δήμοι) για συγκεκριμένες περιοχές ΟΧΕ. Οι δυνητικοί Φορείς Στρατηγικής, είτε έρχονται σε συνεννόηση μεταξύ τους και υποβάλλουν στην ΕΥΔ μια πρόταση «Αναλυτικού Σχεδίου Δράσης», είτε υποβάλλει ο κάθε δυνητικός Φορέας Στρατηγικής το δικό του «Αναλυτικό Σχέδιο Δράσης» και αξιολογούνται αυτά από την ΕΥΔ, με τα κριτήρια που θα περιλαμβάνει η σχετική πρόσκληση.

β) Φορέας Διαχείρισης, για τους λόγους που έχουν αναφερθεί πιο πάνω, η ΕΥΔ ΕΠ Περιφέρειας Πελοποννήσου.

γ) Φορέας / Φορείς Υλοποίησης. Επίσης, για τους λόγους που έχουν προαναφερθεί, οι ίδιοι με εκείνους των προηγούμενων δύο προσεγγίσεων.

Κλείνοντας αυτό το κεφάλαιο, περί της μεθοδολογίας προσδιορισμού του Φορέα Στρατηγικής και του Φορέα Διαχείρισης, για τις περιοχές ΟΧΕ της Περιφέρειας Πελοποννήσου, γίνεται σαφές ότι για κάθε περίπτωση ΟΧΕ, ανάλογα με την περιοχή και ανάλογα με τις αρμοδιότητες των τοπικών και περιφερειακών φορέων, υπάρχουν πολλές προσεγγίσεις. Σε κάθε περίπτωση όμως, αρμόδια για να αποφασίσει περί αυτού του ζητήματος είναι η Αναθέτουσα Αρχή και η Περιφέρεια, αφού όμως έχει προηγηθεί ευρεία διαβούλευση μεταξύ όλων των φορέων, με πρωτοβουλία της ΕΥΔ ΕΠ Περιφέρειας Πελοποννήσου ή/και της Περιφέρειας. Εκείνο που πρέπει να τονισθεί είναι ότι, τόσο ο Φορέας Στρατηγικής, όσο και ο Φορέας Διαχείρισης είναι κρίσιμοι παράγοντες για τον ορθολογικό και αποτελεσματικό σχεδιασμό, αλλά και για την υλοποίηση των ΟΧΕ.

4. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Όπως έχει προαναφερθεί, η σκοπιμότητα αξιοποίησης των τριών προαναφερόμενων «εργαλείων» Χωρικής Ανάπτυξης αναφέρεται, αφ' ενός στην αντιμετώπιση των χρονιζόντων προβλημάτων χαμηλής ανάπτυξης των αντίστοιχων περιοχών (κατά κύριο λόγο, όσον αφορά στις ΤΑΠΤοΚ και ΟΧΕ), οι οποίες και δημιουργούν το φαινόμενο των αναπτυξιακών χωρικών ανισοτήτων στην Περιφέρεια, αφ' ετέρου παρουσιάζουν μια δυναμική, έστω σε λανθάνουσα κατάσταση, είτε έχουν αναξιοποίητα συγκριτικά πλεονεκτήματα και με τη χρήση των ΟΧΕ και ΤΑΠΤοΚ θα τους δοθεί η δυνατότητα αξιοποίησης αυτών των συγκριτικών πλεονεκτημάτων.

Για την Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ), τουλάχιστον όσον αφορά στα αστικά κέντρα της Περιφέρειας Πελοποννήσου, η σκοπιμότητα αξιοποίησης του συγκεκριμένου «εργαλείου» είναι ευρύτερη και πέραν της αντιμετώπισης των όποιων αναπτυξιακών (κοινωνικοοικονομικών) προβλημάτων που παρουσιάζουν στόχος είναι η εφαρμογή της ΒΑΑ να δημιουργήσει συνθήκες διάχυσης της ανάπτυξης, στην ευρύτερη περιοχή της Περιφερειακής Ενότητας που ανήκουν, αλλά και στο σύνολο της Περιφέρειας Πελοποννήσου, με την αύξηση της λειτουργικότητας και της ελκυστικότητάς τους.

Ως εκ τούτου η αναπτυξιακή κατεύθυνση που θα έχει κάθε «Αναλυτικό Σχέδιο Δράσης» των αντίστοιχων περιοχών Χωρικής Ανάπτυξης, με την εξειδίκευσή της σε επίπεδο έργου / πράξης, με ιεράρχηση αναπτυξιακή / χρηματοδοτική και χρονική, εξαρτάται από πολλές παραμέτρους σε σχέση με τα κοινωνικοοικονομικά, πολιτιστικά, επιχειρηματικά, παραγωγικά, γεωγραφικά, γεωμορφολογικά και διοικητικά χαρακτηριστικά της.

Λαμβάνοντας υπ' όψη τις παραπάνω παραμέτρους προσδιορισμού των αναπτυξιακών κατευθύνσεων των περιοχών που θα χρησιμοποιηθούν και για τα τρία «εργαλεία» Χωρικής Ανάπτυξης, αυτή η διαδικασία έχει τρία (3) επίπεδα ή/και φάσεις σχεδιασμού, κοινές για όλα τα «εργαλεία», με τυχόν διαφοροποιήσεις ως προς τον χρονισμό και την ένταση αυτών των διαδικασιών.

Το πρώτο επίπεδο /φάση αναφέρεται, κυρίως, σε τεχνοκρατικές / επιστημονικές διαδικασίες και ενέργειες, με τις οποίες προσδιορίζονται τα εξής:

- Το εύρος ή διαχρονικότητα και η ένταση των παραγωγικών, οικονομικών επιχειρηματικών και κοινωνικών προβλημάτων κάθε περιοχής.
- Οι αιτίες / παράγοντες (εσωτερικοί ή / και εξωτερικοί ανθρωπογενείς ή και φυσικοί), που έχουν συντελέσει στην εμφάνιση των συγκεκριμένων αναπτυξιακών προβλημάτων, καθώς και στην συγκεκριμένου εύρους, διαχρονικότητα και έντασή τους

- Οι δυνατότητες που υπάρχουν ή / και που μπορούν να δημιουργηθούν, για την άμβλυνση του εύρους, της διαχρονικότητας και της έντασης των προβλημάτων.
- Οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες θα αξιοποιηθούν οι υπάρχουσες δυνατότητες ή θα δημιουργηθούν νέες δυνατότητες άμβλυνσης των προβλημάτων, αλλά και προοπτικών επιτάχυνσης της ανάπτυξης των περιοχών.
- Η διερεύνηση και προσδιορισμός των πλέον αποτελεσματικών παρεμβάσεων για την άμβλυνση ή επίλυση των κρισιμότερων προβλημάτων, με τις πλέον εφικτές προϋποθέσεις, όσον αφορά σε ανθρωπογενείς, φυσικές, εσωτερικές και εξωτερικές παραμέτρους / παράγοντες.
- Οι απαιτούμενοι οικονομικοί και ανθρώπινοι πόροι, καθώς και η απαιτούμενη χρονική διάρκεια, (μέρος των δυνατοτήτων και προϋποθέσεων), για την υλοποίηση των παραπάνω προσδιορισθεισών παρεμβάσεων που θα αμβλύνουν, ή θα επιλύσουν τα κρισιμότερα προβλήματα και θα επιταχύνουν την ανάπτυξη των συγκεκριμένων περιοχών.

Το δεύτερο επίπεδο/ φάση σχεδιασμού, είναι η μελέτη και διερεύνηση του εξωγενούς περιβάλλοντος των περιοχών, αλλά και σε ορισμένες περιπτώσεις του εξωγενούς περιβάλλοντος της Περιφέρειας, ως προς τα εξής:

- Το κοινοτικό και εθνικό προγραμματικό πλαίσιο, βάσει των οποίων επηρεάζεται, είτε απαγορευτικά, είτε με παρεμβάσεις, η κάθε περιοχή (π.χ. διακρατικά διασυνοριακά προγράμματα, γενικό και ειδικά εθνικά χωροταξικά σχέδια, π.χ. τουρισμού, βιομηχανίας, ΑΠΕ, Ιχθυοκαλλιεργειών κλπ.)
- Τα τοπικά χωροταξικά σχέδια (ΣΧΟΟΑΠ/ ΓΠΣ).
- Οι παρεμβάσεις άλλων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, οι οποίες λαμβάνουν χαρακτήρα Σχεδίων Χωρικής Ανάπτυξης (πχ CLLDs του ΕΓΤΑΑ, τα οποία θα λειτουργήσουν στην Περιφέρεια, με δυνατότητα εφαρμογής τους, είτε σε περιοχές Χωρικής Ανάπτυξης, είτε εκτός των περιοχών αυτών).
- Οι οριζόντιες παρεμβάσεις του ΠΕΠ Πελοποννήσου, οι οποίες θα υλοποιηθούν και εντός των περιοχών Χωρικής Ανάπτυξης.

Το τρίτο επίπεδο / φάση σχεδιασμού των αναπτυξιακών κατευθύνσεων, αναφέρεται στη διαβούλευση μεταξύ των αρμοδίων περιφερειακών και τοπικών φορέων σχεδιασμού, προγραμματισμού και «δημιουργίας» της ανάπτυξης, σε κάθε περιοχή Χωρικής Ανάπτυξης. Το αντικείμενο διαβούλευσης, θα πρέπει να είναι, αφ' ενός τα προαναφερόμενα αποτελέσματα των τεχνοκρατικών / επιστημονικών διαδικασιών και ενεργειών, αφ' ετέρου οι γνώσεις, εμπειρίες και δυνατότητες των προαναφερόμενων περιφερειακών και τοπικών φορέων σχεδιασμού, προγραμματισμού και «δημιουργίας» της ανάπτυξης, με κύριο στόχο την επιλογή των καταλληλότερων κατευθύνσεων ανάπτυξης.

Σημείωση

Για τις περιοχές ΤΑΠΤοΚ, οι αρχικές διαβουλεύσεις μεταξύ των τοπικών φορέων, ενδεχομένως ή/και θα πρέπει να έχουν προηγηθεί (σε πρώτο / αρχικό στάδιο) της επιστημονικής / τεχνοκρατικής ανάλυσης.

Οι κατευθύνσεις ανάπτυξης κάθε περιοχής θα πρέπει να εξασφαλίζουν τα εξής:

- Τον σαφή προσδιορισμό των επιμέρους δράσεων.
- Τον ορθολογικό χρονοπρογραμματισμό των επιμέρους δράσεων
- Την αποφυγή ανταγωνιστικών, μεταξύ τους, δράσεων
- Την προστασία του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος.
- Την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, για την υλοποίηση των αναγκών επί μέρους δράσεων.
- Την συνέργεια των επί μέρους δράσεων με άλλες δράσεις που υλοποιούνται ή θα υλοποιηθούν στις γειτνιάζουσες περιοχές, ώστε να δημιουργηθεί ή/και να αυξηθεί η διαλειτουργικότητα των περιοχών Χωρικής Ανάπτυξης, με τις υπόλοιπες περιοχές της Περιφέρειας.
- Σημαντικό στοιχείο αυτής της διαβούλευσης των τοπικών φορέων κάθε περιοχής με τους αρμόδιους περιφερειακούς φορείς είναι η συμπληρωματικότητα των δράσεων Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, στις εκάστοτε συγκεκριμένες περιοχές, τόσο με άλλες δράσεις Χωρικής Ανάπτυξης που ενδεχομένως να υλοποιηθούν στην περιοχή ή σε όμορες περιοχές, (π.χ. Leader του ΕΓΤΑΑ / ΒΑΑ του ΠΕΠ), όσο και με οριζόντιες δράσεις του ΠΕΠ στις συγκεκριμένες περιοχές.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ
ΕΝΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1
ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 2001	ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 2011	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ (%)
	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ (Έδρα: Τρίπολις,η)	597.622	577.903	-3,30
40	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΚΑΔΙΑΣ (Έδρα: Τρίπολις,η)	91.326	86.685	-5,08
4002	ΔΗΜΟΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ (Έδρα: Άστρος,το)	11.589	10.341	-10,77
4003	ΔΗΜΟΣ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ (Έδρα: Δημητσάνα,η)	12.492	10.109	-19,08
400302	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΥΤΙΝΑΣ	1.213	1.116	-8,00
400301	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	901	763	-15,32
400303	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΡΑΙΑΣ	1.660	1.552	-6,51
400304	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	1.741	1.406	-19,24
400305	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	1.633	1.171	-28,29
400306	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	904	636	-29,65
400307	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	675	578	-14,37
400308	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΟΠΑΙΩΝ	3.765	2.887	-23,32
4004	ΔΗΜΟΣ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ (Έδρα: Μεγαλόπολις,η)	11.044	10.687	-3,23
400402	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΟΡΤΥΝΟΣ	777	720	-7,34
400401	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ	8.126	7.890	-2,90
400403	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΑΛΑΙΣΙΑΣ	2.141	2.077	-2,99
4005	ΔΗΜΟΣ ΝΟΤΙΑΣ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ (Έδρα: Λεωνίδιον,το)	7.633	8.294	8,66
400502	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΣΜΑ	405	362	-10,62
400501	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΩΝΙΔΙΟΥ	5.305	5.869	10,63
400503	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΥΡΟΥ	1.923	2.063	7,28
4001	ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΠΟΛΗΣ (Έδρα: Τρίπολις,η)	48.568	47.254	-2,71
400102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ	1.357	917	-32,42
400103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΡΥΘΙΟΥ	2.379	2.133	-10,34
400104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΒΙΔΙΟΥ	3.433	3.094	-9,87
400105	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ	3.142	2.114	-32,72
400106	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΚΙΡΙΤΙΔΑΣ	1.597	1.265	-20,79
400107	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΕΓΕΑΣ	3.858	3.544	-8,14
400101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΠΟΛΗΣ	32.167	33.785	5,03
400108	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΑΛΑΝΘΟΥ	635	402	-36,69
41	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ (Έδρα: Ναύπλιον,το)	102.392	97.044	-5,22
4102	ΔΗΜΟΣ ΑΡΓΟΥΣ - ΜΥΚΗΝΩΝ (Έδρα: Άργος,το, Ιστορική έδρα: Μυκήναι,αι)	47.745	42.022	-11,99
410202	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΛΕΑΣ	679	660	-2,80
410201	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΓΟΥΣ	29.505	27.050	-8,32
410203	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΧΛΑΔΟΚΑΜΠΟΥ	593	497	-16,19
410204	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΥΤΣΟΠΟΔΙΟΥ	3.519	3.272	-7,02
410205	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΡΝΑΣ	2.829	2.319	-18,03
410206	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΥΡΚΕΙΑΣ	2.903	2.058	-29,11
410207	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΥΚΗΝΑΙΩΝ	4.169	3.388	-18,73
410208	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΕΑΣ ΚΙΟΥ	3.548	2.778	-21,70
4103	ΔΗΜΟΣ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ (Έδρα: Ασκληπιείο Επιδαύρου,το, Ιστορική έδρα:)	8.710	8.115	-6,83
410301	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΣΚΛΗΠΕΙΟΥ	4.656	4.228	-9,19
410302	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ	4.054	3.887	-4,12
4104	ΔΗΜΟΣ ΕΡΜΙΟΝΙΔΑΣ (Έδρα: Κρανίδιον,το)	14.330	13.551	-5,44
410402	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΡΜΙΟΝΗΣ	4.228	4.099	-3,05
410401	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΡΑΝΙΔΙΟΥ	10.102	9.452	-6,43
4101	ΔΗΜΟΣ ΝΑΥΠΛΙΕΩΝ (Έδρα: Ναύπλιον,το)	31.607	33.356	5,53
410102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΣΙΝΗΣ	5.528	5.340	-3,40
410103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΙΔΕΑΣ	6.521	5.631	-13,65
410101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΑΥΠΛΙΕΩΝ	16.113	18.910	17,36
410104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΕΑΣ ΤΙΡΥΝΘΑΣ	3.445	3.475	0,87
42	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ (Έδρα: Κόρινθος,η)	144.527	145.082	0,38
4202	ΔΗΜΟΣ ΒΕΛΟΥ - ΒΟΧΑΣ (Έδρα: Ζευγολατείον,το)	17.251	19.027	10,30
420202	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΕΛΟΥ	7.705	8.061	4,62
420201	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΟΧΑΣ	9.546	10.966	14,88
4201	ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ (Έδρα: Κόρινθος,η)	58.523	58.192	-0,57
420102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΣΣΟΥ - ΛΕΧΑΙΟΥ	9.162	6.993	-23,67
420101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ	36.991	38.132	3,08
420103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ	4.620	5.260	13,85
420104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΟΛΥΓΕΙΑΣ	2.614	2.723	4,17
420105	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΕΝΕΑΣ	5.136	5.084	-1,01
4203	ΔΗΜΟΣ ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΥ - ΑΓΙΩΝ ΘΕΟΔΩΡΩΝ (Έδρα: Λουτράκιον,το)	20.040	21.221	5,89
420302	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΓΙΩΝ ΘΕΟΔΩΡΩΝ	4.963	4.643	-6,45
420301	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΥ - ΠΕΡΑΧΩΡΑΣ	15.077	16.578	9,96
4204	ΔΗΜΟΣ ΝΕΜΕΑΣ (Έδρα: Νεμέα,η)	7.286	6.483	-11,02
4205	ΔΗΜΟΣ ΞΥΛΟΚΑΣΤΡΟΥ - ΕΥΡΩΣΤΙΝΗΣ (Έδρα: Ξυλόκαστρον,το)	18.224	17.365	-4,71
420502	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΥΡΩΣΤΙΝΗΣ	4.553	4.088	-10,21
420501	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΞΥΛΟΚΑΣΤΡΟΥ	13.671	13.277	-2,88
4206	ΔΗΜΟΣ ΣΙΚΥΩΝΙΩΝ (Έδρα: Κιάτο,το)	23.203	22.794	-1,76
420601	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΙΚΥΩΝΙΩΝ	18.654	19.025	1,99
420602	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΤΥΜΦΑΛΙΑΣ	2.530	2.427	-4,07
420603	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΕΝΕΟΥ	2.019	1.342	-33,53

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1
ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 2001	ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 2011	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ (%)
43	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΑΚΩΝΙΑΣ (Έδρα: Σπάρτη,η)	92.811	89.138	-3,96
4302	ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ (Έδρα: Γύθειον,το, Ιστορική έδρα:	14.308	13.005	-9,11
430202	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	1.563	1.192	-23,74
430201	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΥΘΕΙΟΥ	7.433	7.106	-4,40
430203	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΟΙΤΥΛΟΥ	3.959	3.515	-11,21
430204	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΜΥΝΟΥΣ	1.353	1.192	-11,90
4303	ΔΗΜΟΣ ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΥ (Έδρα: Ελαφόνησος,η)	746	1.041	39,54
4304	ΔΗΜΟΣ ΕΥΡΩΤΑ (Έδρα: Σκάλα,η)	19.319	17.891	-7,39
430403	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΕΡΟΝΘΡΩΝ	1.952	1.793	-8,15
430402	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΛΟΥΣ	6.366	5.718	-10,18
430404	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΡΟΚΕΩΝ	2.687	2.364	-12,02
430405	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΙΑΤΩΝ	2.513	2.083	-17,11
430401	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΚΑΛΑΣ	5.801	5.933	2,28
4305	ΔΗΜΟΣ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ (Έδρα: Μολάοι,οι)	21.898	21.942	0,20
430502	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΣΩΠΟΥ	3.754	3.840	2,29
430503	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΟΙΩΝ	7.257	7.703	6,15
430504	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΖΑΡΑΚΑ	1.244	1.378	10,77
430501	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΟΛΑΩΝ	5.449	4.980	-8,61
430505	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ	4.194	4.041	-3,65
4301	ΔΗΜΟΣ ΣΠΑΡΤΗΣ (Έδρα: Σπάρτη,η, Ιστορική έδρα: Μυστράς,ο)	36.540	35.259	-3,51
430102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΡΑΠΝΩΝ	2.814	2.304	-18,12
430103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΡΥΩΝ	626	729	16,45
430104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΥΣΤΡΑ	4.329	4.265	-1,48
430105	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΟΙΝΟΥΝΤΟΣ	2.094	1.839	-12,18
430106	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΕΛΛΑΝΑΣ	2.788	2.422	-13,13
430101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΠΑΡΤΙΑΤΩΝ	19.102	19.854	3,94
430107	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΑΡΙΔΟΣ	4.787	3.846	-19,66
44	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ (Έδρα: Καλαμάτα,η)	166.566	159.954	-3,97
4402	ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ (Έδρα: Καρδαμύλη,η)	6.658	6.945	4,31
440202	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΒΙΑΣ	2.391	2.246	-6,06
440201	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΥΚΤΡΟΥ	4.267	4.699	10,12
4401	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ (Έδρα: Καλαμάτα,η)	70.006	69.849	-0,22
440102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΙΟΣ	2.001	2.071	3,50
440103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΦΑΡΩΝ	2.942	2.648	-9,99
440104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΟΥΡΙΑΣ	3.690	2.721	-26,26
440101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	61.373	62.409	1,69
4403	ΔΗΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ (Έδρα: Μεσσήνη,η)	25.859	23.482	-9,19
440302	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΙΠΕΙΑΣ	2.134	1.884	-11,72
440303	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΝΔΡΟΥΣΑΣ	2.583	2.397	-7,20
440304	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΟΥΣ	2.668	2.459	-7,83
440305	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΟΥΦΡΑΔΩΝ (ΒΟΥΦΡΑΔΟΣ)	1.327	1.051	-20,80
440306	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΘΩΜΗΣ	2.144	1.879	-12,36
440301	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΣΣΗΝΗΣ	10.853	9.889	-8,88
440307	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΕΤΑΛΙΔΙΟΥ	3.345	3.217	-3,83
440308	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΚΟΡΦΟΥ	805	706	-12,30
4404	ΔΗΜΟΣ ΟΙΧΑΛΙΑΣ (Έδρα: Μελιγαλάς,ο)	11.681	11.228	-3,88
440402	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΝΔΑΝΙΑΣ	2.586	2.327	-10,02
440403	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΩΡΙΟΥ	2.527	2.983	18,05
440404	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΙΡΑΣ	488	433	-11,27
440401	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΛΙΓΑΛΑ	3.641	3.385	-7,03
440405	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΟΙΧΑΛΙΑΣ	2.439	2.100	-13,90
4405	ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΟΥ - ΝΕΣΤΟΡΟΣ (Έδρα: Πύλος,η)	21.172	21.077	-0,45
440502	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΡΩΝΗΣ	4.718	4.366	-7,46
440503	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΘΩΝΗΣ	2.423	2.598	7,22
440504	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΕΣΤΟΡΟΣ	4.725	5.042	6,71
440505	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑ	1.422	1.316	-7,45
440501	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΥΛΟΥ	5.251	5.287	0,69
440506	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΙΛΙΟΧΩΡΙΩΝ	2.633	2.468	-6,27
4406	ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ (Έδρα: Κυπαρισσία,η)	31.190	27.373	-12,24
440602	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΕΤΟΥ	2.305	1.915	-16,92
440603	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΛΩΝΟΣ	1.996	1.922	-3,71
440604	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΑΡΓΑΛΙΑΝΩΝ	8.998	7.940	-11,76
440601	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ	8.300	7.728	-6,89
440605	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΠΥΛΗΣ	493	354	-28,19
440606	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΙΛΙΑΤΡΩΝ	9.098	7.514	-17,41

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2
ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΕΣ ΠΥΚΝΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 2011	ΕΚΤΑΣΗ (τ.χλμ)	ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ (κατ/τ.χλμ)
	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ (Έδρα: Τρίπολις,η)	577.903	15.505,56	37,27
40	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΚΑΔΙΑΣ (Έδρα: Τρίπολις,η)	86.685	4.418,39	19,62
4002	ΔΗΜΟΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ (Έδρα: Άστρος,το)	10.341	576,71	17,93
4003	ΔΗΜΟΣ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ (Έδρα: Δημητσάνα,η)	10.109	1.050,06	9,63
400302	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΥΤΙΝΑΣ	1.116	138,92	8,03
400301	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	763	111,40	6,85
400303	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΡΑΙΑΣ	1.552	147,07	10,55
400304	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	1.406	151,07	9,31
400305	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	1.171	137,32	8,53
400306	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	636	79,85	7,96
400307	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	578	101,07	5,72
400308	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΟΠΑΙΩΝ	2.887	183,35	15,75
4004	ΔΗΜΟΣ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ (Έδρα: Μεγαλόπολις,η)	10.687	721,39	14,81
400402	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΟΡΤΥΝΟΣ	720	115,99	6,21
400401	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ	7.890	330,97	23,84
400403	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΑΛΑΙΣΙΑΣ	2.077	274,43	7,57
4005	ΔΗΜΟΣ ΝΟΤΙΑΣ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ (Έδρα: Λεωνίδιον,το)	8.294	594,09	13,96
400502	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΣΜΑ	362	85,51	4,23
400501	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΩΝΙΔΙΟΥ	5.869	420,12	13,97
400503	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΥΡΟΥ	2.063	88,46	23,32
4001	ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΠΟΛΗΣ (Έδρα: Τρίπολις,η)	47.254	1.476,15	32,01
400102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ	917	210,24	4,36
400103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΡΥΘΙΟΥ	2.133	115,03	18,54
400104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΒΙΔΙΟΥ	3.094	313,38	9,87
400105	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ	2.114	205,53	10,29
400106	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΚΙΡΙΤΙΔΑΣ	1.265	185,86	6,81
400107	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΕΓΕΑΣ	3.544	118,19	29,99
400101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΠΟΛΗΣ	33.785	119,33	283,12
400108	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΑΛΑΝΘΟΥ	402	208,58	1,93
41	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ (Έδρα: Ναύπλιον,το)	97.044	2.154,60	45,04
4102	ΔΗΜΟΣ ΑΡΓΟΥΣ - ΜΥΚΗΝΩΝ (Έδρα: Άργος,το, Ιστορική έδρα:	42.022	1.000,19	42,01
410202	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΛΕΑΣ	660	142,67	4,63
410201	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΓΟΥΣ	27.050	137,51	196,71
410203	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΧΛΑΔΟΚΑΜΠΟΥ	497	106,07	4,69
410204	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΥΤΣΟΠΟΔΙΟΥ	3.272	120,33	27,19
410205	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΡΝΑΣ	2.319	84,43	27,47
410206	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΥΡΚΕΙΑΣ	2.058	245,49	8,38
410207	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΥΚΗΝΑΙΩΝ	3.388	158,06	21,43
410208	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΕΑΣ ΚΙΟΥ	2.778	5,62	494,14
4103	ΔΗΜΟΣ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ (Έδρα: Ασκληπιείο Επιδαύρου,το, Ιστορική	8.115	340,26	23,85
410301	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΣΚΛΗΠΕΙΟΥ	4.228	180,46	23,43
410302	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ	3.887	159,80	24,32
4104	ΔΗΜΟΣ ΕΡΜΙΟΝΙΔΑΣ (Έδρα: Κρανίδιον,το)	13.551	421,84	32,12
410402	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΡΜΙΟΝΗΣ	4.099	169,62	24,17
410401	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΡΑΝΙΔΙΟΥ	9.452	252,22	37,48
4101	ΔΗΜΟΣ ΝΑΥΠΛΙΕΩΝ (Έδρα: Ναύπλιον,το)	33.356	392,31	85,02
410102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΣΙΝΗΣ	5.340	139,04	38,41
410103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΙΔΕΑΣ	5.631	178,10	31,62
410101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΑΥΠΛΙΕΩΝ	18.910	33,76	560,14
410104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΕΑΣ ΤΙΡΥΝΘΑΣ	3.475	41,42	83,90
42	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ (Έδρα: Κόρινθος,η)	145.082	2.296,17	63,18
4202	ΔΗΜΟΣ ΒΕΛΟΥ - ΒΟΧΑΣ (Έδρα: Ζευγολατειόν,το)	19.027	165,42	115,02
420202	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΕΛΟΥ	8.061	77,26	104,34
420201	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΟΧΑΣ	10.966	88,16	124,38
4201	ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ (Έδρα: Κόρινθος,η)	58.192	612,19	95,06
420102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΣΣΟΥ - ΛΕΧΑΙΟΥ	6.993	24,41	286,52
420101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ	38.132	102,03	373,75
420103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ	5.260	137,12	38,36
420104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΟΛΥΓΕΙΑΣ	2.723	180,81	15,06
420105	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΕΝΕΑΣ	5.084	167,82	30,29
4203	ΔΗΜΟΣ ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΥ - ΑΓΙΩΝ ΘΕΟΔΩΡΩΝ (Έδρα: Λουτράκιον,το)	21.221	297,42	71,35
420302	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΓΙΩΝ ΘΕΟΔΩΡΩΝ	4.643	98,29	47,24
420301	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΥ - ΠΕΡΑΧΩΡΑΣ	16.578	199,13	83,25
4204	ΔΗΜΟΣ ΝΕΜΕΑΣ (Έδρα: Νεμέα,η)	6.483	206,15	31,45
4205	ΔΗΜΟΣ ΞΥΛΟΚΑΣΤΡΟΥ - ΕΥΡΩΣΤΙΝΗΣ (Έδρα: Ξυλόκαστρον,το)	17.365	413,28	42,02
420502	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΥΡΩΣΤΙΝΗΣ	4.088	101,51	40,27
420501	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΞΥΛΟΚΑΣΤΡΟΥ	13.277	311,78	42,58
4206	ΔΗΜΟΣ ΣΙΚΥΩΝΙΩΝ (Έδρα: Κιάτο,το)	22.794	601,72	37,88
420601	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΙΚΥΩΝΙΩΝ	19.025	171,23	111,11
420602	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΤΥΜΦΑΛΙΑΣ	2.427	204,05	11,89
420603	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΕΝΕΟΥ	1.342	226,44	5,93

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2
ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΕΣ ΠΥΚΝΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 2011	ΕΚΤΑΣΗ (τ.χλμ)	ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ (κατ/τ.χλμ)
43	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΑΚΩΝΙΑΣ (Έδρα: Σπάρτη,η)	89.138	3.639,45	24,49
4302	ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ (Έδρα: Γύθειον,το, Ιστορική έδρα:	13.005	620,60	20,96
430202	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	1.192	109,94	10,84
430201	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΥΘΕΙΟΥ	7.106	197,26	36,02
430203	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΟΙΤΥΛΟΥ	3.515	219,00	16,05
430204	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΜΥΝΟΥΣ	1.192	94,41	12,63
4303	ΔΗΜΟΣ ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΥ (Έδρα: Ελαφόνησος,η)	1.041	19,91	52,28
4304	ΔΗΜΟΣ ΕΥΡΩΤΑ (Έδρα: Σκάλα,η)	17.891	865,91	20,66
430403	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΕΡΟΝΘΡΩΝ	1.793	236,07	7,60
430402	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΛΟΥΣ	5.718	126,89	45,06
430404	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΡΟΚΕΩΝ	2.364	161,28	14,66
430405	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΙΑΤΩΝ	2.083	197,96	10,52
430401	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΚΑΛΑΣ	5.933	143,71	41,28
4305	ΔΗΜΟΣ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ (Έδρα: Μολάοι,οι)	21.942	951,49	23,06
430502	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΣΩΠΟΥ	3.840	95,19	40,34
430503	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΟΙΩΝ	7.703	215,62	35,73
430504	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΖΑΡΑΚΑ	1.378	237,29	5,81
430501	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΟΛΑΩΝ	4.980	193,40	25,75
430505	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ	4.041	210,00	19,24
4301	ΔΗΜΟΣ ΣΠΑΡΤΗΣ (Έδρα: Σπάρτη,η, Ιστορική έδρα: Μυστράς,ο)	35.259	1.181,54	29,84
430102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΡΑΠΝΩΝ	2.304	263,11	8,76
430103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΡΥΩΝ	729	64,53	11,30
430104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΥΣΤΡΑ	4.265	131,72	32,38
430105	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΟΙΝΟΥΝΤΟΣ	1.839	301,98	6,09
430106	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΕΛΛΑΝΑΣ	2.422	153,06	15,82
430101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΠΑΡΤΙΑΤΩΝ	19.854	84,02	236,30
430107	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΑΡΙΔΟΣ	3.846	183,13	21,00
44	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ (Έδρα: Καλαμάτα,η)	159.954	2.996,94	53,37
4402	ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ (Έδρα: Καρδαμύλη,η)	6.945	402,61	17,25
440202	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΒΙΑΣ	2.246	179,17	12,54
440201	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΥΚΤΡΟΥ	4.699	223,44	21,03
4401	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ (Έδρα: Καλαμάτα,η)	69.849	441,71	158,13
440102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΙΟΣ	2.071	22,30	92,86
440103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΦΑΡΩΝ	2.648	88,08	30,06
440104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΟΥΡΙΑΣ	2.721	76,89	35,39
440101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	62.409	254,44	245,28
4403	ΔΗΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ (Έδρα: Μεσσήνη,η)	23.482	562,57	41,74
440302	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΙΠΕΙΑΣ	1.884	56,07	33,60
440303	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΝΔΡΟΥΣΑΣ	2.397	50,38	47,58
440304	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΟΥΣ	2.459	89,92	27,35
440305	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΟΥΦΡΑΔΩΝ (ΒΟΥΦΡΑΔΟΣ)	1.051	42,72	24,60
440306	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΘΩΜΗΣ	1.879	89,95	20,89
440301	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΣΣΗΝΗΣ	9.889	84,41	117,16
440307	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΕΤΑΛΙΔΙΟΥ	3.217	106,34	30,25
440308	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΚΟΡΦΟΥ	706	42,79	16,50
4404	ΔΗΜΟΣ ΟΙΧΑΛΙΑΣ (Έδρα: Μελιναλάς,ο)	11.228	417,53	26,89
440402	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΝΔΑΝΙΑΣ	2.327	89,05	26,13
440403	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΩΡΙΟΥ	2.983	103,03	28,95
440404	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΙΡΑΣ	433	87,93	4,92
440401	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΛΙΓΑΛΑ	3.385	78,01	43,39
440405	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΟΙΧΑΛΙΑΣ	2.100	59,51	35,29
4405	ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΟΥ - ΝΕΣΤΟΡΟΣ (Έδρα: Πύλος,η)	21.077	554,72	38,00
440502	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΡΩΝΗΣ	4.366	104,49	41,78
440503	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΘΩΝΗΣ	2.598	96,96	26,80
440504	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΕΣΤΟΡΟΣ	5.042	93,11	54,15
440505	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑ	1.316	41,77	31,51
440501	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΥΛΟΥ	5.287	144,50	36,59
440506	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΙΛΙΟΧΩΡΙΩΝ	2.468	73,89	33,40
4406	ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ (Έδρα: Κυπαρισσία,η)	27.373	617,80	44,31
440602	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΕΤΟΥ	1.915	95,00	20,16
440603	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΛΩΝΟΣ	1.922	113,50	16,93
440604	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΑΡΓΑΛΙΑΝΩΝ	7.940	123,11	64,49
440601	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ	7.728	101,03	76,50
440605	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΠΥΛΗΣ	354	69,85	5,07
440606	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΙΛΙΑΤΡΩΝ	7.514	115,31	65,16

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.3
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Σύνολο	Οικονομικώς ενεργοί					Οικονομικώς μη ενεργοί	Οικονομικώς μη ενεργοί / Σύνολο	Άνεργοι/ Οικ. Ενεργοί
			Συνολο οικ. Ενεργοί	Απασχολούμενοι	Άνεργοι			Σύνολο		
					Σύνολο	Ζητούσαν εργασία	Ζητούσαν εργασία για πρώτη φορά			
	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	577.903	233.986	196.761	37.225	23.243	13.982	343.917	59,5%	15,9%
40	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΚΑΔΙΑΣ (Έδρα: Άστρος,το)	86.685	33.328	28.236	5.092	3.014	2.078	53.357	61,6%	15,3%
4002	ΔΗΜΟΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ (Έδρα: Άστρος,το)	10.341	3.895,00	3.214	681	386	295	6446	62,3%	17,5%
4003	ΔΗΜΟΣ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ (Έδρα: Δημητσάνα,η)	10.109	2.677	2.172	505	268	237	7.432	73,5%	18,9%
400302	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΥΤΙΝΑΣ	1.116	393,00	337	56	37	19	723	64,8%	14,2%
400301	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	763	262,00	222	40	30	10	501	65,7%	15,3%
400303	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΡΑΙΑΣ	1.552	248,00	210	38	16	22	1304	84,0%	15,3%
400304	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	1.406	389,00	318	71	34	37	1017	72,3%	18,3%
400305	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	1.171	276,00	212	64	33	31	895	76,4%	23,2%
400306	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	636	135,00	107	28	19	9	501	78,8%	20,7%
400307	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	578	173,00	150	23	12	11	405	70,1%	13,3%
400308	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΟΠΑΙΩΝ	2.887	801,00	616	185	87	98	2086	72,3%	23,1%
4004	ΔΗΜΟΣ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ (Έδρα: Μεγαλόπολις,η)	10.687	3.735	3.097	638	384	254	6.952	65,1%	17,1%
400402	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΟΡΤΥΝΟΣ	720	187,00	169	18	12	6	533	74,0%	9,6%
400401	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ	7.890	3.004,00	2.487	517	319	198	4886	61,9%	17,2%
400403	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΑΛΑΙΣΙΑΣ	2.077	544,00	441	103	53	50	1533	73,8%	18,9%
4005	ΔΗΜΟΣ ΝΟΤΙΑΣ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ (Έδρα: Λεωνίδιον,το)	8.294	3.184	2.685	499	277	222	5.110	61,6%	15,7%
400502	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΣΜΑ	362	88,00	74	14	7	7	274	75,7%	15,9%
400501	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΩΝΙΔΙΟΥ	5.869	2.349,00	2.003	346	186	160	3520	60,0%	14,7%
400503	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΥΡΟΥ	2.063	747,00	608	139	84	55	1316	63,8%	18,6%
4001	ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΠΟΛΗΣ (Έδρα: Τρίπολις,η)	47.254	19.837	17.068	2.769	1.699	1.070	27.417	58,0%	14,0%
400102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ	917	224,00	192	32	24	8	693	75,6%	14,3%
400103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΥΡΘΙΟΥ	2.133	924,00	820	104	48	56	1209	56,7%	11,3%
400104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΒΙΔΙΟΥ	3.094	1.050,00	960	90	33	57	2044	66,1%	8,6%
400105	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ	2.114	785,00	678	107	67	40	1329	62,9%	13,6%
400106	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΚΙΡΙΤΙΔΑΣ	1.265	468,00	434	34	19	15	797	63,0%	7,3%
400107	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΕΓΕΑΣ	3.544	1.381,00	1.186	195	109	86	2163	61,0%	14,1%
400101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΠΟΛΗΣ	33.785	14.863,00	12.667	2196	1396	800	18922	56,0%	14,8%
400108	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΑΛΑΝΘΟΥ	402	142,00	131	11	3	8	260	64,7%	7,7%
41	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ (Έδρα: Άργος,το)	97.044	40.716	34.165	6.551	4.316	2.235	56.328	58,0%	16,1%
4102	ΔΗΜΟΣ ΑΡΓΟΥΣ - ΜΥΚΗΝΩΝ (Έδρα: Άργος,το)	42.022	17.605	14.605	3.000	1.873	1.127	24.417	58,1%	17,0%
410202	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΛΕΑΣ	660	218,00	200	18	7	11	442	67,0%	8,3%
410201	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΓΟΥΣ	27.050	11.822,00	9.756	2066	1403	663	15228	56,3%	17,5%
410203	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΧΛΑΔΟΚΑΜΠΟΥ	497	177,00	161	16	11	5	320	64,4%	9,0%
410204	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΥΤΣΟΠΟΔΙΟΥ	3.272	1.350,00	1.151	199	90	109	1922	58,7%	14,7%
410205	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΡΝΑΣ	2.319	955,00	831	124	79	45	1364	58,8%	13,0%
410206	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΥΡΚΕΙΑΣ	2.058	645,00	531	114	11	103	1413	68,7%	17,7%
410207	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΥΚΗΝΑΙΩΝ	3.388	1.304,00	1.083	221	117	104	2084	61,5%	16,9%
410208	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΕΑΣ ΚΙΟΥ	2.778	1.134,00	892	242	155	87	1644	59,2%	21,3%
4103	ΔΗΜΟΣ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ (Έδρα: Ασκληπιείο	8.115	3.108	2.713	395	244	151	5.007	61,7%	12,7%
410301	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΣΚΛΗΠΕΙΟΥ	4.228	1.630,00	1.436	194	117	77	2598	61,4%	11,9%
410302	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ	3.887	1.478,00	1.277	201	127	74	2409	62,0%	13,6%

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.3
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΛΙΚΡΑΤΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Σύνολο	Οικονομικώς ενεργοί					Οικονομικώς μη ενεργοί	Οικονομικ ώς μη ενεργοί / Σύνολο	Άνεργοι/ Οικ. Ενεργοί
			Συνολο οικ. Ενεργοί	Απασχολούμενοι	Άνεργοι			Σύνολο		
					Σύνολο	Ζητούσαν εργασία	Ζητούσαν για πρώτη φορά			
4104	ΔΗΜΟΣ ΕΡΜΙΟΝΙΔΑΣ (Έδρα: Κρανίδιον,το)	13.551	5.676	4.802	874	617	257	7.875	58,1%	15,4%
410402	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΡΜΙΟΝΗΣ	4.099	1.717,00	1.458	259	178	81	2382	58,1%	15,1%
410401	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΡΑΝΙΔΙΟΥ	9.452	3.959,00	3.344	615	439	176	5493	58,1%	15,5%
4101	ΔΗΜΟΣ ΝΑΥΠΛΙΕΩΝ (Έδρα: Ναύπλιον,το)	33.356	14.327	12.045	2.282	1.582	700	19.029	57,0%	15,9%
410102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΣΙΝΗΣ	5.340	2.310,00	2.030	280	195	85	3030	56,7%	12,1%
410103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΙΔΕΑΣ	5.631	2.303,00	1.911	392	237	155	3328	59,1%	17,0%
410101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΑΥΠΛΙΕΩΝ	18.910	8.228,00	6.837	1391	992	399	10682	56,5%	16,9%
410104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΕΑΣ ΤΙΡΥΝΘΑΣ	3.475	1.486,00	1.267	219	158	61	1989	57,2%	14,7%
42	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ (Έδρα:	145.082	59.872	49.454	10.418	6.852	3.566	85.210	58,7%	17,4%
4202	ΔΗΜΟΣ ΒΕΛΟΥ - ΒΟΧΑΣ (Έδρα: Ζευνολατειόν,το)	19.027	8.016	6.672	1.344	788	556	11.011	57,9%	16,8%
420202	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΕΛΟΥ	8.061	3.403,00	2.886	517	285	232	4658	57,8%	15,2%
420201	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΟΧΑΣ	10.966	4.613,00	3.786	827	503	324	6353	57,9%	17,9%
4201	ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ (Έδρα: Κόρινθος,η)	58.192	24.427	19.965	4.462	3.053	1.409	33.765	58,0%	18,3%
420102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΣΣΟΥ - ΛΕΧΑΙΟΥ	6.993	2.949,00	2.421	528	335	193	4044	57,8%	17,9%
420101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ	38.132	16.584,00	13.417	3167	2263	904	21548	56,5%	19,1%
420103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ	5.260	1.998,00	1.658	340	208	132	3262	62,0%	17,0%
420104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΟΛΥΓΕΙΑΣ	2.723	929,00	747	182	97	85	1794	65,9%	19,6%
420105	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΕΝΕΑΣ	5.084	1.967,00	1.722	245	150	95	3117	61,3%	12,5%
4203	ΔΗΜΟΣ ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΥ - ΑΓΙΩΝ ΘΕΟΔΩΡΩΝ (Έδρα:	21.221	8.450	6.751	1.699	1.292	407	12.771	60,2%	20,1%
420302	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΓΙΩΝ ΘΕΟΔΩΡΩΝ	4.643	1.698,00	1.340	358	283	75	2945	63,4%	21,1%
420301	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΥ - ΠΕΡΑΧΩΡΑΣ	16.578	6.752,00	5.411	1341	1009	332	9826	59,3%	19,9%
4204	ΔΗΜΟΣ ΝΕΜΕΑΣ (Έδρα: Νεμέα,η)	6.483	2.592,00	2.280	312	137	175	3891	60,0%	12,0%
4205	ΔΗΜΟΣ ΞΥΛΟΚΑΣΤΡΟΥ - ΕΥΡΩΣΤΙΝΗΣ (Έδρα:	17.365	6.776	5.718	1.058	671	387	10.589	61,0%	15,6%
420502	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΥΡΩΣΤΙΝΗΣ	4.088	1.452,00	1.206	246	146	100	2636	64,5%	16,9%
420501	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΞΥΛΟΚΑΣΤΡΟΥ	13.277	5.324,00	4.512	812	525	287	7953	59,9%	15,3%
4206	ΔΗΜΟΣ ΣΙΚΥΩΝΙΩΝ (Έδρα: Κιάτο,το)	22.794	9.611	8.068	1.543	911	632	13.183	57,8%	16,1%
420601	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΙΚΥΩΝΙΩΝ	19.025	8.022,00	6.666	1356	839	517	11003	57,8%	16,9%
420602	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΤΥΜΦΑΛΙΑΣ	2.427	1.072,00	938	134	53	81	1355	55,8%	12,5%
420603	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΕΝΕΟΥ	1.342	517,00	464	53	19	34	825	61,5%	10,3%
43	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΑΚΩΝΙΑΣ (Έδρα:	89.138	35.723	31.014	4.709	2.719	1.990	53.415	59,9%	13,2%
4302	ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ (Έδρα: Γύθειον,το,	13.005	4.821	4.073	748	441	307	8.184	62,9%	15,5%
430202	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	1.192	366,00	306	60	29	31	826	69,3%	16,4%
430201	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΥΘΕΙΟΥ	7.106	2.827,00	2.399	428	254	174	4279	60,2%	15,1%
430203	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΟΙΤΥΛΟΥ	3.515	1.250,00	1.009	241	148	93	2265	64,4%	19,3%
430204	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΜΥΝΟΥΣ	1.192	378,00	359	19	10	9	814	68,3%	5,0%
4303	ΔΗΜΟΣ ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΥ (Έδρα: Ελαφώνησος,η)	1.041	433,00	366	67	32	35	608	58,4%	15,5%
4304	ΔΗΜΟΣ ΕΥΡΩΤΑ (Έδρα: Σκάλα,η)	17.891	7.998	7.192	806	393	413	9.893	55,3%	10,1%
430403	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΕΡΟΝΘΡΩΝ	1.793	750,00	697	53	25	28	1043	58,2%	7,1%
430402	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΛΟΥΣ	5.718	2.693,00	2.464	229	101	128	3025	52,9%	8,5%
430404	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΡΟΚΕΩΝ	2.364	996,00	838	158	86	72	1368	57,9%	15,9%
430405	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΙΑΤΩΝ	2.083	801,00	730	71	20	51	1282	61,5%	8,9%
430401	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΚΑΛΑΣ	5.933	2.758,00	2.463	295	161	134	3175	53,5%	10,7%
4305	ΔΗΜΟΣ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ (Έδρα: Μολάοι,οι)	21.942	8.571	7.504	1.067	554	513	13.371	60,9%	12,4%
430502	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΣΩΠΟΥ	3.840	1.593,00	1.360	233	100	133	2247	58,5%	14,6%
430503	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΟΙΩΝ	7.703	2.858,00	2.510	348	200	148	4845	62,9%	12,2%
430504	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΖΑΡΑΚΑ	1.378	393,00	340	53	33	20	985	71,5%	13,5%
430501	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΟΛΑΩΝ	4.980	2.081,00	1.813	268	136	132	2899	58,2%	12,9%
430505	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ	4.041	1.646,00	1.481	165	85	80	2395	59,3%	10,0%

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.3
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΛΙΚΡΑΤΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Σύνολο	Οικονομικώς ενεργοί					Οικονομικώς μη ενεργοί	Οικονομικ ώς μη ενεργοί / Σύνολο	Άνεργοι/ Οικ. Ενεργοί
			Συνολο οικ. Ενεργοί	Απασχολούμενοι	Άνεργοι			Σύνολο		
					Σύνολο	Ζητούσαν εργασία	Ζητούσαν εργασία για πρώτη φορά			
4301	ΔΗΜΟΣ ΣΠΑΡΤΗΣ (Έδρα: Σπάρτη,η, Ιστορική έδρα:	35.259	13.900	11.879	2.021	1.299	722	21.359	60,6%	14,5%
430102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΡΑΠΝΩΝ	2.304	903,00	813	90	56	34	1401	60,8%	10,0%
430103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΡΥΩΝ	729	283,00	241	42	22	20	446	61,2%	14,8%
430104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΥΣΤΡΑ	4.265	1.593,00	1.381	212	128	84	2672	62,6%	13,3%
430105	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΟΙΝΟΥΝΤΟΣ	1.839	564,00	484	80	42	38	1275	69,3%	14,2%
430106	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΕΛΛΑΝΑΣ	2.422	830,00	717	113	55	58	1592	65,7%	13,6%
430101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΠΑΡΤΙΑΤΩΝ	19.854	8.460,00	7.166	1294	881	413	11394	57,4%	15,3%
430107	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΑΡΙΔΟΣ	3.846	1.267,00	1.077	190	115	75	2579	67,1%	15,0%
44	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ (Έδρα:	159.954	64.347	53.892	10.455	6.342	4.113	95.607	59,8%	16,2%
4402	ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ (Έδρα: Καρδαμύλη,η)	6.945	2.439	2.160	279	171	108	4.506	64,9%	11,4%
440202	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΒΙΑΣ	2.246	783,00	698	85	54	31	1463	65,1%	10,9%
440201	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΥΚΤΡΟΥ	4.699	1.656,00	1.462	194	117	77	3043	64,8%	11,7%
4401	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ (Έδρα: Καλαμάτα,η)	69.849	29.749	23.967	5.782	3.854	1.928	40.100	57,4%	19,4%
440102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΙΟΣ	2.071	654,00	494	160	98	62	1417	68,4%	24,5%
440103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΦΑΡΩΝ	2.648	881,00	738	143	86	57	1767	66,7%	16,2%
440104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΟΥΡΙΑΣ	2.721	990,00	787	203	125	78	1731	63,6%	20,5%
440101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	62.409	27.224,00	21.948	5276	3545	1731	35185	56,4%	19,4%
4403	ΔΗΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ (Έδρα: Μεσσήνη,η)	23.482	8.397	7.050	1.347	772	575	15.085	64,2%	16,0%
440302	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΙΠΕΙΑΣ	1.884	645,00	564	81	42	39	1239	65,8%	12,6%
440303	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΝΔΡΟΥΣΑΣ	2.397	826,00	762	64	33	31	1571	65,5%	7,7%
440304	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΟΥΣ	2.459	835,00	742	93	59	34	1624	66,0%	11,1%
440305	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΟΥΦΡΑΔΩΝ (ΒΟΥΦΡΑΔΟΣ)	1.051	317,00	280	37	23	14	734	69,8%	11,7%
440306	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΘΩΜΗΣ	1.879	611,00	498	113	61	52	1268	67,5%	18,5%
440301	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΣΣΗΝΗΣ	9.889	3.895,00	3.124	771	445	326	5994	60,6%	19,8%
440307	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΕΤΑΛΙΔΙΟΥ	3.217	1.026,00	859	167	92	75	2191	68,1%	16,3%
440308	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΚΟΡΦΟΥ	706	242,00	221	21	17	4	464	65,7%	8,7%
4404	ΔΗΜΟΣ ΟΙΧΑΛΙΑΣ (Έδρα: Μελιναλάς,ο)	11.228	3.632	2.996	636	416	220	7.596	67,7%	17,5%
440402	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΝΔΑΝΙΑΣ	2.327	686,00	602	84	58	26	1641	70,5%	12,2%
440403	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΩΡΙΟΥ	2.983	962,00	750	212	131	81	2021	67,8%	22,0%
440404	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΙΡΑΣ	433	112,00	99	13	10	3	321	74,1%	11,6%
440401	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΛΙΓΑΛΑ	3.385	1.217,00	994	223	142	81	2168	64,0%	18,3%
440405	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΟΙΧΑΛΙΑΣ	2.100	655,00	551	104	75	29	1445	68,8%	15,9%
4405	ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΟΥ - ΝΕΣΤΟΡΟΣ (Έδρα: Πύλος,η)	21.077	7.925	6.981	944	349	595	13.152	62,4%	11,9%
440502	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΡΩΝΗΣ	4.366	1.416,00	1.285	131	56	75	2950	67,6%	9,3%
440503	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΘΩΝΗΣ	2.598	1.035,00	924	111	68	43	1563	60,2%	10,7%
440504	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΕΣΤΟΡΟΣ	5.042	2.058,00	1.777	281	70	211	2984	59,2%	13,7%
440505	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑ	1.316	490,00	432	58	11	47	826	62,8%	11,8%
440501	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΥΛΟΥ	5.287	2.018,00	1.749	269	94	175	3269	61,8%	13,3%
440506	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΙΛΙΟΧΩΡΙΩΝ	2.468	908,00	814	94	50	44	1560	63,2%	10,4%
4406	ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ (Έδρα: Κυπαρισσία,η)	27.373	12.205	10.738	1.467	780	687	15.168	55,4%	12,0%
440602	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΕΤΟΥ	1.915	532,00	446	86	46	40	1383	72,2%	16,2%
440603	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΛΩΝΟΣ	1.922	725,00	619	106	59	47	1197	62,3%	14,6%
440604	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΑΡΓΑΛΙΑΝΩΝ	7.940	3.755,00	3.377	378	123	255	4185	52,7%	10,1%
440601	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ	7.728	3.359,00	2.873	486	317	169	4369	56,5%	14,5%
440605	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΠΥΛΗΣ	354	125,00	108	17	9	8	229	64,7%	13,6%
440606	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΙΛΙΑΤΡΩΝ	7.514	3.709,00	3.315	394	226	168	3805	50,6%	10,6%

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.4
ΔΕΙΚΤΕΣ ΓΗΡΑΝΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ Σ ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΛΙΚΡΑΤΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 2011	ΔΕΙΚΤΗΣ ΓΗΡΑΝΣΗΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ (Έδρα: Τρίπολις,η)	577.903	1,76	0,79
40	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΚΑΔΙΑΣ (Έδρα: Τρίπολις,η)	86.685	2,43	0,82
4002	ΔΗΜΟΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ (Έδρα: Άστρος,το)	10.341	2,60	0,66
4003	ΔΗΜΟΣ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ (Έδρα: Δημητσάνα,η)	10.109	5,48	0,49
400302	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΥΤΙΝΑΣ	1.116	3,11	0,73
400301	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	763	4,58	0,40
400303	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΡΑΙΑΣ	1.552	8,13	0,29
400304	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	1.406	4,90	0,53
400305	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	1.171	5,08	0,61
400306	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	636	6,78	0,54
400307	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	578	6,87	0,35
400308	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΟΠΑΙΩΝ	2.887	5,09	0,49
4004	ΔΗΜΟΣ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ (Έδρα: Μεγαλόπολις,η)	10.687	2,84	0,93
400402	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΟΡΤΥΝΟΣ	720	6,19	0,25
400401	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ	7.890	1,29	1,15
400403	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΑΛΑΙΣΙΑΣ	2.077	7,55	0,35
4005	ΔΗΜΟΣ ΝΟΤΙΑΣ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ (Έδρα: Λεωνίδιον,το)	8.294	2,35	0,69
400502	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΣΜΑ	362	2,33	0,61
400501	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΩΝΙΔΙΟΥ	5.869	2,33	0,61
400503	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΥΡΟΥ	2.063	2,40	0,93
4001	ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΠΟΛΗΣ (Έδρα: Τρίπολις,η)	47.254	1,66	0,93
400102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ	917	10,65	0,25
400103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΡΥΘΙΟΥ	2.133	2,52	0,66
400104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΒΙΔΙΟΥ	3.094	2,66	0,88
400105	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ	2.114	3,56	0,65
400106	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΚΙΡΙΤΙΔΑΣ	1.265	3,64	0,54
400107	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΕΓΕΑΣ	3.544	2,03	0,98
400101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΠΟΛΗΣ	33.785	0,93	1,00
400108	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΑΛΑΝΘΟΥ	402	10,65	0,25
41	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ (Έδρα: Ναύπλιον,το)	97.044	1,56	0,84
4102	ΔΗΜΟΣ ΑΡΓΟΥΣ - ΜΥΚΗΝΩΝ (Έδρα: Άργος,το, Ιστορική)	42.022	1,65	0,87
410202	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΛΕΑΣ	660	3,48	0,51
410201	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΓΟΥΣ	27.050	1,27	0,89
410203	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΧΛΑΔΟΚΑΜΠΟΥ	497	5,14	0,36
410204	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΥΤΣΟΠΟΔΙΟΥ	3.272	1,63	1,30
410205	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΡΝΑΣ	2.319	1,74	0,74
410206	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΥΡΚΕΙΑΣ	2.058	4,01	0,42
410207	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΥΚΗΝΑΙΩΝ	3.388	2,86	0,61
410208	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΕΑΣ ΚΙΟΥ	2.778	1,02	1,10
4103	ΔΗΜΟΣ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ (Έδρα: Ασκληπιείο Επιδαύρου,το,	8.115	2,19	0,83
410301	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΣΚΛΗΠΕΙΟΥ	4.228	2,35	0,96
410302	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ	3.887	2,01	0,69
4104	ΔΗΜΟΣ ΕΡΜΙΟΝΙΔΑΣ (Έδρα: Κρανίδιον,το)	13.551	1,46	0,77
410402	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΡΜΙΟΝΗΣ	4.099	1,53	0,70
410401	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΡΑΝΙΔΙΟΥ	9.452	1,43	0,80
4101	ΔΗΜΟΣ ΝΑΥΠΛΙΕΩΝ (Έδρα: Ναύπλιον,το)	33.356	1,34	0,82
410102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΣΙΝΗΣ	5.340	1,72	0,63
410103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΙΔΕΑΣ	5.631	2,05	0,72
410101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΑΥΠΛΙΕΩΝ	18.910	0,96	0,90
410104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΕΑΣ ΤΙΡΥΝΘΑΣ	3.475	1,64	0,83
42	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ (Έδρα: Κόρινθος,η)	145.082	1,46	0,81
4202	ΔΗΜΟΣ ΒΕΛΟΥ - ΒΟΧΑΣ (Έδρα: Ζευγολατείον,το)	19.027	1,31	0,89
420202	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΕΛΟΥ	8.061	1,51	0,73
420201	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΟΧΑΣ	10.966	1,17	1,00
4201	ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ (Έδρα: Κόρινθος,η)	58.192	1,13	0,94
420102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΣΣΟΥ - ΛΕΧΑΙΟΥ	6.993	1,26	0,92
420101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ	38.132	0,97	0,98
420103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ	5.260	1,48	0,71
420104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΟΛΥΓΕΙΑΣ	2.723	1,74	0,95
420105	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΕΝΕΑΣ	5.084	1,42	0,91
4203	ΔΗΜΟΣ ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΥ - ΑΓΙΩΝ ΘΕΟΔΩΡΩΝ (Έδρα:	21.221	1,55	0,63
420302	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΓΙΩΝ ΘΕΟΔΩΡΩΝ	4.643	1,65	0,56
420301	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΥ - ΠΕΡΑΧΩΡΑΣ	16.578	1,52	0,65
4204	ΔΗΜΟΣ ΝΕΜΕΑΣ (Έδρα: Νεμέα,η)	6.483	1,85	0,71
4205	ΔΗΜΟΣ ΞΥΛΟΚΑΣΤΡΟΥ - ΕΥΡΩΣΤΙΝΗΣ (Έδρα:	17.365	2,23	0,61
420502	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΥΡΩΣΤΙΝΗΣ	4.088	2,80	0,51
420501	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΞΥΛΟΚΑΣΤΡΟΥ	13.277	2,05	0,64
4206	ΔΗΜΟΣ ΣΙΚΥΩΝΙΩΝ (Έδρα: Κιάτο,το)	22.794	1,63	0,76
420601	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΙΚΥΩΝΙΩΝ	19.025	1,45	0,78
420602	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΤΥΜΦΑΛΙΑΣ	2.427	2,49	0,60
420603	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΕΝΕΟΥ	1.342	2,68	0,72

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.4
ΔΕΙΚΤΕΣ ΓΗΡΑΝΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ Σ ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΛΙΚΡΑΤΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 2011	ΔΕΙΚΤΗΣ ΓΗΡΑΝΣΗΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
43	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΑΚΩΝΙΑΣ (Έδρα: Σπάρτη,η)	89.138	2,12	0,79
4302	ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ (Έδρα: Γύθειον,το, Ιστορική	13.005	2,29	0,72
430202	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	1.192	4,09	0,43
430201	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΥΘΕΙΟΥ	7.106	1,82	0,81
430203	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΟΙΤΥΛΟΥ	3.515	2,12	0,72
430204	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΜΥΝΟΥΣ	1.192	3,83	0,51
4303	ΔΗΜΟΣ ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΥ (Έδρα: Ελαφόνησος,η)	1.041	1,13	0,75
4304	ΔΗΜΟΣ ΕΥΡΩΤΑ (Έδρα: Σκάλα,η)	17.891	1,75	0,84
430403	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΕΡΟΝΘΡΩΝ	1.793	1,76	1,07
430402	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΛΟΥΣ	5.718	1,62	0,72
430404	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΡΟΚΕΩΝ	2.364	2,00	1,00
430405	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΙΑΤΩΝ	2.083	2,52	0,69
430401	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΚΑΛΑΣ	5.933	1,50	0,86
4305	ΔΗΜΟΣ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ (Έδρα: Μολάοι,οι)	21.942	2,39	0,68
430502	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΣΩΠΟΥ	3.840	2,96	0,61
430503	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΟΙΩΝ	7.703	2,16	0,59
430504	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΖΑΡΑΚΑ	1.378	4,83	0,47
430501	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΟΛΑΩΝ	4.980	1,87	0,91
430505	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ	4.041	2,12	0,71
4301	ΔΗΜΟΣ ΣΠΑΡΤΗΣ (Έδρα: Σπάρτη,η, Ιστορική έδρα:	35.259	2,09	0,85
430102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΡΑΠΝΩΝ	2.304	2,49	0,69
430103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΡΥΩΝ	729	1,86	0,95
430104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΥΣΤΡΑ	4.265	2,32	0,77
430105	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΟΙΝΟΥΝΤΟΣ	1.839	4,29	0,52
430106	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΕΛΛΑΝΑΣ	2.422	6,26	0,34
430101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΠΑΡΤΙΑΤΩΝ	19.854	1,23	1,02
430107	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΑΡΙΔΟΣ	3.846	2,41	0,66
44	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ (Έδρα: Καλαμάτα,η)	159.954	1,61	0,74
4402	ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ (Έδρα: Καρδαμύλη,η)	6.945	2,42	0,60
440202	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΒΙΑΣ	2.246	2,66	0,57
440201	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΥΚΤΡΟΥ	4.699	2,30	0,61
4401	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ (Έδρα: Καλαμάτα,η)	69.849	1,14	0,99
440102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΙΟΣ	2.071	1,48	0,92
440103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΦΑΡΩΝ	2.648	2,04	0,96
440104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΟΥΡΙΑΣ	2.721	2,30	0,68
440101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	62.409	1,04	1,01
4403	ΔΗΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ (Έδρα: Μεσσήνη,η)	23.482	2,91	0,57
440302	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΙΠΕΙΑΣ	1.884	4,32	0,27
440303	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΝΔΡΟΥΣΑΣ	2.397	2,76	0,73
440304	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΟΥΣ	2.459	3,79	0,55
440305	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΟΥΦΡΑΔΩΝ (ΒΟΥΦΡΑΔΟΣ)	1.051	7,24	0,23
440306	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΩΩΜΗΣ	1.879	3,96	0,49
440301	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΣΣΗΝΗΣ	9.889	1,60	0,71
440307	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΕΤΑΛΙΔΙΟΥ	3.217	3,34	0,34
440308	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΚΟΡΦΟΥ	706	3,66	0,58
4404	ΔΗΜΟΣ ΟΙΧΑΛΙΑΣ (Έδρα: Μελιναλάς,ο)	11.228	3,28	0,55
440402	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΝΔΑΝΙΑΣ	2.327	4,05	0,55
440403	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΩΡΙΟΥ	2.983	3,43	0,40
440404	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΙΡΑΣ	433	4,05	0,55
440401	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΛΙΓΑΛΑ	3.385	2,38	0,64
440405	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΟΙΧΑΛΙΑΣ	2.100	3,50	0,62
4405	ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΟΥ - ΝΕΣΤΟΡΟΣ (Έδρα: Πύλος,η)	21.077	2,57	0,56
440502	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΡΩΝΗΣ	4.366	3,42	0,48
440503	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΘΩΝΗΣ	2.598	2,25	0,47
440504	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΕΣΤΟΡΟΣ	5.042	2,61	0,58
440505	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑ	1.316	2,48	0,60
440501	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΥΛΟΥ	5.287	1,95	0,71
440506	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΙΛΙΟΧΩΡΙΩΝ	2.468	2,69	0,45
4406	ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ (Έδρα: Κυπαρισσία,η)	27.373	1,80	0,86
440602	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΕΤΟΥ	1.915	3,52	0,51
440603	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΛΩΝΟΣ	1.922	3,91	0,47
440604	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΑΡΓΑΛΙΑΝΩΝ	7.940	1,78	0,92
440601	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ	7.728	1,32	0,99
440605	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΠΥΛΗΣ	354	1,36	0,86
440606	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΙΛΙΑΤΡΩΝ	7.514	1,36	0,86

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.5
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ Σ ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΜΕΣΟ ΦΟΡΟΛ. ΕΙΣ. 2012	% ΩΣ ΠΡΟΣ Μ.Ο. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ 2012	% ΩΣ ΠΡΟΣ Μ.Ο. ΧΩΡΑΣ 2012
	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ (Έδρα: Τρίπολις,η)	14.561,35	100,0%	86,7%
40	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΚΑΔΙΑΣ (Έδρα: Τρίπολις,η)	16.270,46	111,7%	96,9%
4002	ΔΗΜΟΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ (Έδρα: Άστρος,το)	13.244,48	91,0%	78,9%
4003	ΔΗΜΟΣ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ (Έδρα: Δημητσάνα,η)	12.206,01	83,8%	72,7%
400302	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΥΤΙΝΑΣ	12.719,41	87,4%	75,7%
400301	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ	12.725,61	87,4%	75,8%
400303	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΡΑΙΑΣ	11.709,48	80,4%	69,7%
400304	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	11.832,45	81,3%	70,5%
400305	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΗΣ	10.878,66	74,7%	64,8%
400306	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	13.333,45	91,6%	79,4%
400307	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΚΟΛΩΝΩΝ	13.677,06	93,9%	81,4%
400308	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΟΠΑΙΩΝ	12.314,59	84,6%	73,3%
4004	ΔΗΜΟΣ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ (Έδρα: Μεγαλόπολις,η)	17.814,21	122,3%	106,1%
400402	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΟΡΤΥΝΟΣ	13.686,52	94,0%	81,5%
400401	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ	18.845,18	129,4%	112,2%
400403	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΑΛΑΙΣΙΑΣ	15.328,71	105,3%	91,3%
4005	ΔΗΜΟΣ ΝΟΤΙΑΣ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ (Έδρα: Λεωνίδιον,το)	13.074,20	89,8%	77,9%
400502	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΣΜΑ	12.187,31	83,7%	72,6%
400501	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΩΝΙΔΙΟΥ	13.131,75	90,2%	78,2%
400503	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΥΡΟΥ	13.066,10	89,7%	77,8%
4001	ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΠΟΛΗΣ (Έδρα: Τρίπολις,η)	16.646,31	114,3%	99,1%
400102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ	12.709,87	87,3%	75,7%
400103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΥΡΘΙΟΥ	15.949,10	109,5%	95,0%
400104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΒΙΔΙΟΥ	11.127,26	76,4%	66,3%
400105	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ	15.324,13	105,2%	91,2%
400106	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΚΙΡΙΤΙΔΑΣ	10.561,67	72,5%	62,9%
400107	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΕΓΕΑΣ	13.537,78	93,0%	80,6%
400101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΠΟΛΗΣ	17.924,04	123,1%	106,7%
400108	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΑΛΑΝΘΟΥ	17.924,04	123,1%	106,7%
41	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ (Έδρα: Ναύπλιον,το)	14.297,77	98,2%	85,1%
4102	ΔΗΜΟΣ ΑΡΓΟΥΣ - ΜΥΚΗΝΩΝ (Έδρα: Άργος,το, Ιστορική)	13.970,56	95,9%	83,2%
410202	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΛΕΑΣ	11.786,33	80,9%	70,2%
410201	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΓΟΥΣ	14.149,90	97,2%	84,3%
410203	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΧΛΑΔΟΚΑΜΠΟΥ	9.614,88	66,0%	57,3%
410204	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΥΤΣΟΠΟΔΙΟΥ	14.149,90	97,2%	84,3%
410205	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΡΝΑΣ	14.149,90	97,2%	84,3%
410206	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΥΡΚΕΙΑΣ	13.751,34	94,4%	81,9%
410207	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΥΚΗΝΑΙΩΝ	14.149,90	97,2%	84,3%
410208	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΕΑΣ ΚΙΟΥ	13.105,29	90,0%	78,0%
4103	ΔΗΜΟΣ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ (Έδρα: Ασκληπιείο Επιδαύρου,το,	12.665,10	87,0%	75,4%
410301	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΣΚΛΗΠΕΙΟΥ	12.891,23	88,5%	76,8%
410302	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ	12.419,13	85,3%	73,9%
4104	ΔΗΜΟΣ ΕΡΜΙΟΝΙΔΑΣ (Έδρα: Κρανίδιον,το)	13.214,69	90,8%	78,7%
410402	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΡΜΙΟΝΗΣ	12.583,25	86,4%	74,9%
410401	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΡΑΝΙΔΙΟΥ	13.488,53	92,6%	80,3%
4101	ΔΗΜΟΣ ΝΑΥΠΛΙΕΩΝ (Έδρα: Ναύπλιον,το)	15.547,20	106,8%	92,6%
410102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΣΙΝΗΣ	13.709,25	94,1%	81,6%
410103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΙΔΕΑΣ	12.400,27	85,2%	73,8%
410101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΑΥΠΛΙΕΩΝ	16.777,27	115,2%	99,9%
410104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΕΑΣ ΤΙΡΥΝΘΑΣ	16.777,27	115,2%	99,9%
42	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ (Έδρα: Κόρινθος,η)	15.326,02	105,3%	91,3%
4202	ΔΗΜΟΣ ΒΕΛΟΥ - ΒΟΧΑΣ (Έδρα: Ζευγολατείον,το)	14.350,15	98,5%	85,4%
420202	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΕΛΟΥ	14.247,55	97,8%	84,8%
420201	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΟΧΑΣ	14.425,57	99,1%	85,9%
4201	ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ (Έδρα: Κόρινθος,η)	17.968,71	123,4%	107,0%
420102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΣΣΟΥ - ΛΕΧΑΙΟΥ	14.988,09	102,9%	89,2%
420101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ	19.601,17	134,6%	116,7%
420103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ	17.624,01	121,0%	104,9%
420104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΟΛΥΓΕΙΑΣ	12.877,86	88,4%	76,7%
420105	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΕΝΕΑΣ	12.907,78	88,6%	76,9%
4203	ΔΗΜΟΣ ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΥ - ΑΓΙΩΝ ΘΕΟΔΩΡΩΝ (Έδρα:	18.846,22	129,4%	112,2%
420302	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΓΙΩΝ ΘΕΟΔΩΡΩΝ	15.335,72	105,3%	91,3%
420301	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΥ - ΠΕΡΑΧΩΡΑΣ	19.829,40	136,2%	118,1%
4204	ΔΗΜΟΣ ΝΕΜΕΑΣ (Έδρα: Νεμέα,η)	11.786,33	80,9%	70,2%
4205	ΔΗΜΟΣ ΞΥΛΟΚΑΣΤΡΟΥ - ΕΥΡΩΣΤΙΝΗΣ (Έδρα:	14.273,41	98,0%	85,0%
420502	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΥΡΩΣΤΙΝΗΣ	13.917,94	95,6%	82,9%
420501	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΞΥΛΟΚΑΣΤΡΟΥ	14.382,86	98,8%	85,6%
4206	ΔΗΜΟΣ ΣΙΚΥΩΝΙΩΝ (Έδρα: Κιάτο,το)	13.393,59	92,0%	79,8%
420601	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΙΚΥΩΝΙΩΝ	13.869,66	95,2%	82,6%
420602	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΤΥΜΦΑΛΙΑΣ	10.954,68	75,2%	65,2%
420603	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΕΝΕΟΥ	11.055,37	75,9%	65,8%

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.5
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ Σ ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΑΛΙΚΡΑΤΗ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΜΕΣΟ ΦΟΡΟΛ. ΕΙΣ. 2012	% ΩΣ ΠΡΟΣ Μ.Ο. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ 2012	% ΩΣ ΠΡΟΣ Μ.Ο. ΧΩΡΑΣ 2012
43	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΑΚΩΝΙΑΣ (Έδρα: Σπάρτη,η)	13.032,29	89,5%	77,6%
4302	ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ (Έδρα: Γύθειον,το, Ιστορική	13.168,06	90,4%	78,4%
430202	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	12.629,31	86,7%	75,2%
430201	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΥΘΕΙΟΥ	13.385,13	91,9%	79,7%
430203	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΟΙΤΥΛΟΥ	13.177,09	90,5%	78,5%
430204	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΜΥΝΟΥΣ	12.386,09	85,1%	73,8%
4303	ΔΗΜΟΣ ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΥ (Έδρα: Ελαφόνησος,η)	13.473,61	92,5%	80,2%
4304	ΔΗΜΟΣ ΕΥΡΩΤΑ (Έδρα: Σκάλα,η)	14.680,04	100,8%	87,4%
430403	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΕΡΟΝΘΡΩΝ	10.482,10	72,0%	62,4%
430402	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΛΟΥΣ	11.739,46	80,6%	69,9%
430404	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΡΟΚΕΩΝ	9.932,80	68,2%	59,1%
430405	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΙΑΤΩΝ	9.750,25	67,0%	58,1%
430401	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΚΑΛΑΣ	22.405,04	153,9%	133,4%
4305	ΔΗΜΟΣ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ (Έδρα: Μολάοι,οι)	12.196,20	83,8%	72,6%
430502	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΣΩΠΟΥ	11.235,38	77,2%	66,9%
430503	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΟΙΩΝ	13.473,61	92,5%	80,2%
430504	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΖΑΡΑΚΑ	9.812,20	67,4%	58,4%
430501	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΟΛΑΩΝ	12.210,76	83,9%	72,7%
430505	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ	11.469,24	78,8%	68,3%
4301	ΔΗΜΟΣ ΣΠΑΡΤΗΣ (Έδρα: Σπάρτη,η, Ιστορική έδρα:	13.985,31	96,0%	83,3%
430102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΡΑΠΝΩΝ	14.402,99	98,9%	85,8%
430103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΡΥΩΝ	11.498,80	79,0%	68,5%
430104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΥΣΤΡΑ	15.070,08	103,5%	89,7%
430105	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΟΙΝΟΥΝΤΟΣ	9.947,17	68,3%	59,2%
430106	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΕΛΛΑΝΑΣ	10.699,57	73,5%	63,7%
430101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΠΑΡΤΙΑΤΩΝ	15.070,08	103,5%	89,7%
430107	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΑΡΙΔΟΣ	11.403,69	78,3%	67,9%
44	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ (Έδρα: Καλαμάτα,η)	14.079,38	96,7%	83,8%
4402	ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ (Έδρα: Καρδαμύλη,η)	11.708,06	80,4%	69,7%
440202	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΒΙΑΣ	12.861,21	88,3%	76,6%
440201	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΥΚΤΡΟΥ	11.156,88	76,6%	66,4%
4401	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ (Έδρα: Καλαμάτα,η)	16.190,99	111,2%	96,4%
440102	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΙΟΣ	12.834,55	88,1%	76,4%
440103	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΦΑΡΩΝ	12.742,04	87,5%	75,9%
440104	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΟΥΡΙΑΣ	14.505,19	99,6%	86,4%
440101	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	16.522,21	113,5%	98,4%
4403	ΔΗΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ (Έδρα: Μεσσήνη,η)	12.047,20	82,7%	71,7%
440302	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΙΠΕΙΑΣ	11.111,22	76,3%	66,2%
440303	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΝΔΡΟΥΣΑΣ	11.414,31	78,4%	68,0%
440304	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΟΥΣ	11.246,51	77,2%	67,0%
440305	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΒΟΥΦΡΑΔΩΝ (ΒΟΥΦΡΑΔΟΣ)	11.071,48	76,0%	65,9%
440306	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΩΩΜΗΣ	11.795,02	81,0%	70,2%
440301	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΣΣΗΝΗΣ	12.995,50	89,2%	77,4%
440307	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΕΤΑΛΙΔΙΟΥ	11.368,87	78,1%	67,7%
440308	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΚΟΡΦΟΥ	11.414,31	78,4%	68,0%
4404	ΔΗΜΟΣ ΟΙΧΑΛΙΑΣ (Έδρα: Μελιναλάς,ο)	12.324,03	84,6%	73,4%
440402	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΝΔΑΝΙΑΣ	11.904,16	81,8%	70,9%
440403	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΩΡΙΟΥ	13.681,90	94,0%	81,5%
440404	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΙΡΑΣ	12.188,65	83,7%	72,6%
440401	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΛΙΓΑΛΑ	11.852,85	81,4%	70,6%
440405	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΟΙΧΑΛΙΑΣ	11.647,87	80,0%	69,4%
4405	ΔΗΜΟΣ ΠΥΛΟΥ - ΝΕΣΤΟΡΟΣ (Έδρα: Πύλος,η)	10.599,76	72,8%	63,1%
440502	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΡΩΝΗΣ	9.125,29	62,7%	54,3%
440503	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΜΕΘΩΝΗΣ	8.998,56	61,8%	53,6%
440504	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΕΣΤΟΡΟΣ	11.532,81	79,2%	68,7%
440505	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑ	11.184,76	76,8%	66,6%
440501	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΥΛΟΥ	11.066,68	76,0%	65,9%
440506	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΙΛΙΟΧΩΡΙΩΝ	11.675,33	80,2%	69,5%
4406	ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ (Έδρα: Κυπαρισσία,η)	13.109,68	90,0%	78,1%
440602	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΕΤΟΥ	12.781,62	87,8%	76,1%
440603	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΛΩΝΟΣ	11.451,40	78,6%	68,2%
440604	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΑΡΓΑΛΙΑΝΩΝ	12.249,70	84,1%	72,9%
440601	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ	14.718,42	101,1%	87,6%
440605	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΠΥΛΗΣ	14.718,42	101,1%	87,6%
440606	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΙΛΙΑΤΡΩΝ	12.795,84	87,9%	76,2%